

Ungdata 2018

Nasjonale resultater

Anders Bakken

NOVA
Velferdsforskningsinstituttet
HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

ungdata

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
Datagrunnlaget	8
Nære relasjoner	13
Foreldre	14
Venner	18
Lokalmiljøet	22
Skole og utdanning	27
Skoletrivsel	28
Skolearbeid	32
Skulking	36
Utdanningsplaner	40
Fritidsaktiviteter	45
Organisert fritid	46
Hjemme	50
Ute med venner	54
Mediebruk	58
Helse og trivsel	63
Helse	64
Trening	68
Stress og press	72
Fysiske plager	76
Psykiske plager	80
Seksuell helse	84
Kosthold	88
Rusmiddelbruk	93
Tobakk	94
Alkohol	98
Cannabis	102
Risikoatferd og vold	107
Regelbrudd	108
Mobbing	112
Vold	116

NOVA Rapport 8/18

© Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) 2018
NOVA – Norwegian Social Research

ISBN (trykt utgave): 978-82-7894-671-8
ISBN (elektronisk utgave): 978-82-7894-672-5
ISSN 0808-5013 (trykt)
ISSN 1893-9503 (online)

Illustrasjonsfoto: © colourbox.com
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Byråservice

Redaktør: Anders Bakken

Henvendelser vedrørende publikasjonen kan rettes til:

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)
OsloMet – storbyuniversitetet
publ-nova@oslomet.no
www.hioa.no/nova

Denne rapporten refereres til som: Bakken, A. (2018). Ungdata. Nasjonale resultater 2018, NOVA Rapport 8/18. Oslo: NOVA

Forord

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser der skoleelever over hele landet svarer på spørsmål om hvordan de har det og hva de driver med på fritiden. Fra 2010 og fram til sommeren 2018 har 510.000 ungdommer deltatt i undersøkelsen. Undersøkelsene gjennomføres i skoletiden, og er gjennomført på ungdomsskolen i 412 kommuner/Svalbard og på de aller fleste av landets videregående skoler. Ungdata er et tilbud til alle kommuner og fylkeskommuner i Norge, og er gratis for kommunene å ta i bruk. Resultatene gir kommuner, fylkeskommuner og nasjonale myndigheter et kunnskapsgrunnlag for politikktutforming innen oppvekst- og folkehelseområdene.

Dette er den sjettede nasjonale rapporten som årlig utgis av Ungdatasenteret ved OsloMet – storbyuniversitetet. Rapporten bygger på og oppdaterer resultater fra de tidligere rapportene. Målet er å gi et bredt bilde av norske ungdommers fritidsaktiviteter og hvordan de har det. Årets rapport gir et nasjonalt oversiktsbilde samlet for perioden 2016–18. Rapporten gir også et grunnlag for å si noe om trender og utviklingstrekk på utvalgte områder – i år også for elever på videregående. I årets rapport har vi valgt å fokusere særskilt på ungdoms bruk av cannabis. Bakgrunnen er den økende bruken av hasj og marihuana i enkelte ungdomsmiljøer. I rapporten gir vi et bilde av hvordan ungdom som har brukt cannabis har det og hva de driver med på fritiden sammenliknet med de som ikke har prøvd stoffet.

Lokale resultater på kommune- og fylkesnivå er publisert på Ungdatas nettsider.

Ungdata er et samarbeid mellom de syv regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet. NOVA har ansvaret for et nasjonalt sekretariat som koordinerer og administrerer undersøkelsene. KoRus står for den praktiske gjennomføringen i kommunene og formidling av lokale resultater.

Vi vil gjerne få takke alle våre samarbeidspartnere på kompetansesentrene samt kontaktpersoner i kommunene/fylkeskommunene, lærere og skoleledere for en god jobb i forbindelse med undersøkelsene. Også ungdommene som deltar i undersøkelsene, er skyldig en stor takk. Takk til Helsedirektoratet som finansierer en stor del av kostnadene ved Ungdata.

Rapporten er redigert av Anders Bakken, og er basert på tekstbidrag fra Patrick Lie Andersen, Lars Roar Frøyland, Silje Hartberg, Ørnulf Seippel, Mira Aaboen Sletten og Tormod Øia. Torhild Sager ved NOVA har stått for den grafiske redigeringen av rapporten.

Oslo, august 2018

Anders Bakken, leder for Ungdatasenteret
Seksjon for ungdomsforskning
NOVA, OsloMet – Storbyuniversitetet

Sammen drag

Siktemålet med denne rapporten er å gi et bredt og oppdatert bilde av norske ungdommers fritidsaktiviteter og hvordan de har det på ulike områder. Rapporten baserer seg på svar fra 249.100 elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring som deltok i Ungdata i årene 2016 til 2018. Resultatene er nasjonalt representative og baserer seg på undersøkelser gjennomført på ungdomstrinnet i 412 kommuner/Svalbard og på de fleste videregående skolene i landet. Svarprosenten er 85 prosent på ungdomstrinnet og 69 prosent på videregående. Rapporten oppdaterer de tidligere nasjonale ungdatarapportene som er utgitt årlig siden 2013 (se www.ungdata.no).

Rapporten inneholder 24 kapitler og dekker mange av de mest sentrale områdene i ungdoms liv: foreldre, venner, nærmiljø, utdanning, fritid, helse, rusmiddelbruk, mobbing, vold og regelbrudd. I hvert kapittel trekker vi fram noen nøkkelindikatorer og analyserer forskjeller og likheter mellom gutter og jenter og mellom ungdom på ulike klassetrinn. I flere av kapitlene undersøker vi endringer over tid. Mens trendtall tidligere kun har omfattet elever på ungdomstrinnet, er det nytt i årets rapport at vi også dokumenterer dette blant elever på videregående. Vi har også tatt med et nytt tema som ikke har vært med tidligere, om press og stress blant ungdom. Dessuten har vi valgt å se nærmere på de ungdommene som har brukt hasj eller marihuana. Bruken av slike cannabisstoffer er økende, og i rapporten undersøker vi hva som kjennetegner de ungdommene som har brukt cannabis sammenliknet med de som ikke har gjort det.

Hovedfunn

I all hovedsak bekrefter resultatene fra årets undersøkelse det bildet som tidligere er gitt av norsk ungdom gjennom Ungdata og andre ungdomsundersøkelser, som en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon. De aller fleste ungdommer trives og er godt fornøyd med foreldrene sine, med vennene sine, med skolen de går på, og med lokalmiljøet der de bor. De aller fleste har en aktiv fritid der sosiale medier, dataspill, trening, organiserte fritidsaktiviteter, skolearbeid og samvær med jevnaldrende preger hverdagen. Flertallet har god fysisk og psykisk helse, og de fleste ser på sin egen framtid med betydelig optimisme.

Årets rapport dokumenterer samtidig noen utviklingstrekk som det kan være grunn til å se

nærmere på. For det første er det flere tegn som går i retning av et brudd i den skikkelighetstrenden som vi har sett prege de norske ungdomsgenerasjonene de siste 10–15-årene. Etter en periode der stadig færre ungdommer involverer seg i kriminalitet og problematferd, finner vi nå en økning, særlig blant gutter, som begår ulike former for regelbrudd. Både andelen som har nasket i butikken eller drevet med hærverk øker. Det samme gjelder bruken av hasj eller marihuana. Det har også vært en mindre økning i andelen som har blitt skadet på grunn av vold. På ungdomstrinnet er det flere enn før som har skulket skolen. For det andre fortsetter omfanget

Flere tegn går nå i retning av et brudd i den skikkelighetstrenden vi har sett blant ungdom de siste 10–15 årene

av selvrapporterte fysiske og psykiske helseplager å øke. Økningen er markant og gjelder både gutter og jenter og elever på ungdomsskolen og videregående.

Et tredje utviklingstrekk som er verdt å trekke fram, er mindre framtidsoptimisme og lavere skoletrivsel. Andelen som tror at de aldri vil bli arbeidsledige har gått markert ned de siste årene, og færre enn før tror de kommer til å leve et godt og lykkelig liv. Det er også en tendens til at færre trives på skolen enn for noen år siden, noen flere kjeder seg på skolen enn før og det er flere ungdommer som ofte gruer seg til å gå på skolen. Andelen som bruker mye tid på skolearbeid etter skoletid fortsetter også å synke etter en periode hvor dette har økt. Et fjerde område som har endret seg på relativt kort tid, handler om bruken av skjermbaserte aktiviteter, som stadig flere ungdommer bruker mye tid på.

Veltilpasset og hjemmekjær ungdomsgenerasjon

Et hovedfunn fra Ungdata er likevel at de aller fleste norske ungdommer har det bra, og at de fleste lever aktive liv, der vennskap, familieliv,

skole, trening og digital fritid står sentralt i hverdagen. Resultatene viser at dagens tenåringer er nokså hjemmekjære, og selv om vi ser noen endringer i retning av økt kriminalitet, vold og cannabisbruk, er fortsatt dagens unge trolig en god del skikkeligere og på mange måter enda mer veltilpasset enn mange tidligere ungdomsgenerasjoner. At mer enn åtte av ti er godt fornøyd med foreldrene sine, viser at de aller fleste opplever foreldrene som viktige støttespillere i hverdagen. Ni av ti har minst én fortrolig venn, og flertallet er godt fornøyd med lokalmiljøet de vokser opp i. På disse områdene er det ingen endringer å spore. Få er utsatt for vold, det er et mindretall av ungdommene som begår mange regelbrudd, og det store flertallet opplever ikke å bli plaget eller mobbet av jevnaldrende. Generelt er dagens norske tenåringer optimistiske med tanke på framtiden. To av tre tror de kommer til å ta høyere utdanning, og omtrent like mange er nokså sikre på at de kommer til å få et godt og lykkelig liv.

I Ungdata deltar elever fra 8. trinn og til og med Vg3, og selv om det skjer store forandringer i løpet av denne fasen i livet, er det på flere områder likhetstrekk mellom ungdom på tvers av aldre. Både på ungdomstrinnet og i videregående er for eksempel det store flertallet godt fornøyd med foreldrene sine, de har gode venner og de trives på skolen. Samtidig ser vi tydelige tegn til at ungdom, etter hvert som de blir eldre, i økende grad orienterer seg bort fra hjemmet og bort fra organiserte fritidsaktiviteter. De gir også uttrykk for mer misnøye med lokalmiljøet sitt. De eldste tenåringene bruker mer tid med venner utenfor hjemmet og på sosiale medier.

Særlig store aldersforskjeller finner vi for organiserte fritidsaktiviteter, treningsvaner, rusmiddelbruk og på seksualitetsområdet. Mens majoriteten på ungdomstrinnet er med i organiserte fritidsaktiviteter gjelder det under halvparten av elevene i videregående. Bruken av rusmidler øker markant gjennom tenårene. Mens det er relativt uvanlig for ungdomsskoleelever å ha drukket seg beruset, er det et flertallsfenomen blant elevene på videregående. På liknende måte er hasjrøyking et marginalt fenomen blant de yngste tenåringene, mens det er mer utbredt på videregående. Det er også langt flere på videregående enn på ungdomstrinnet som røyker sigaretter og snuser.

På videregående har rundt halvparten av ungdommene hatt samleie med noen, noen flere jenter enn gutter. Andelen som har hatt sam-

leie, øker fra i overkant av 40 prosent på Vg1 til nærmere 70 prosent på Vg3. De fleste av de som har debutert seksuelt før de er 18 år, gjorde det i 16–17-årsalderen, og tre prosent sier at de hadde samleie med noen før de fylte 14 år. Fra 2017 har Ungdata kartlagt hvor mange av elevene på videregående som har blitt utsatt for ulike typer av seksuell trakassering (seksuell ryktespredning, verbal trakassering og beføling). Resultatene viser at dette gjelder en god del ungdommer, og at jenter er mer utsatt enn gutter. For eksempel har nærmere en av fire jenter på videregående opplevd at noen mot deres vilje befølte dem på en seksuell måte. Også en del gutter blir utsatt for slike handlinger, like under 10 prosent.

Foreldrerelasjoner og fritidsvaner

Nærmere 85 prosent av ungdommene er fornøyd med foreldrene sine og de fleste opplever at foreldrene har oversikt over hvor ungdommene deres befinner seg i hverdagen, og hvem de er sammen med. Siden Ungdata-målingene startet på begynnelsen av 2010-tallet har det vært en tendens til at stadig flere opplever tette relasjoner til foreldrene sine. Årets tall tyder på at denne utviklingen har flatet ut. Det har også vært en utflating i hvor mange som bruker kveldene på å være «ute med venner», etter en tydelig nedgang de siste årene. Det er samtidig stadig færre som drar hjem til hverandre for å være sammen med venner. Resultatene tyder på at hjemmet som arena for fysisk samvær med jevnaldrende har blitt svekket de senere årene. Trolig har dette sammenheng med måtene ungdom kommuniserer med hverandre på, der de ikke lenger trenger å være fysisk sammen for å ha sosialt samvær. Ungdata viser at svært mange bruker mye tid på sosiale medier, men også på nettbaserte spill, der en typisk kommuniserer med hverandre via nettet. Mange ungdommer rapporterer om nære venner som de utelukkende har kontakt med via nettet.

Generelt bruker ungdom mye av fritiden sin på ulike typer skjermaktiviteter. Rundt seks av ti bruker mer enn tre timer daglig foran en skjerm. Andelen som bruker mer enn tre timer daglig på digitale skjermaktiviteter har økt de siste årene, mellom fire og åtte prosentpoeng. Økningen er størst blant jenter på ungdomstrinnet. At flere bruker mye tid foran skjerm, har sammenheng med at stadig flere bruker mye tid på sosiale medier.

Selv om mange bruker mye tid på skjermbaserte aktiviteter, driver de aller fleste med en eller annen form for trening. På ungdomstrinnet trener 83 prosent minst én gang i uka. Det er en viss nedgang i treningsaktivitetene ettersom ungdommene blir eldre, og på videregående er det 75 prosent av ungdommene som trener en eller flere ganger i uka. Rundt fire av ti trener minst fem ganger i uka. Andelen som trener ukentlig har over tid enten vært stabil eller økt noe. På ungdomstrinnet viser årets tall en liten økning, mens tallene er nokså stabile på videregående.

Selv om orienteringen mot hjemmet som fritidsarena har blitt forsterket de senere årene, viser ikke årets rapport at færre deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Tvert imot har utviklingen de siste årene vært nokså stabil. Idretten organiserer klart flest. På ungdomstrinnet er 63 prosent med i et idrettslag, mot 40 prosent på videregående. Mange unge er også aktive i ulike typer ungdomsklubber. Det er også mange som er med i religiøse foreninger. For en del ungdomsskoleelever vil dette være knyttet til konfirmasjonsforberedelsene. Ser vi på andelen av ungdommene som har vært med i organiserte fritidsaktiviteter gjennom oppveksten, har denne gått ned de siste årene.

Brudd med skikkelighetstrenden

Ett kjennetegn ved ungdom de siste 10-15 årene er at de har blitt stadig skikkeligere, med en nedgang i ungdomskriminalitet, vold og rusmiddelbruk. Årets tall tyder på at det på flere områder har vært et brudd i denne utviklingen. Når det gjelder omfanget av selvrapporterte lov- og regelbrudd, har det altså vært en nedadgående trend de siste årene. De siste to årenes undersøkelser viser derimot en økning i andelen gutter som nasker i butikker, som driver med hærverk eller som driver med andre former for regelbrudd. Blant jenter er det mindre endringer. Når det gjelder omfanget av vold og trusler om vold, har det også vært en nedadgående trend de senere årene. Årets rapport viser at omfanget er nokså likt som fjorårets eller at det øker noe.

På tobakksområdet har trenden de senere årene vært at færre ungdommer røyker sigaretter og at færre snuser. Når det gjelder røyking, kan årets tall tyde på at trenden er i ferd med å flate ut. Tendensen til utflating finner vi også for snusing

– men bare på ungdomstrinnet. På videregående er det fortsatt en nedgang i andelen som snuser fast. Mens nedgangen i røyking har vært større blant jentene enn guttene, har nedgangen i snusing vært størst blant guttene – med en nedgang fra åtte til fem prosent på bare noen få år. Det er nå færre enn to prosent av elevene på ungdomstrinnet som røyker daglig eller ukentlig, og 3–4 prosent som snuser. Dette viser at bruken av tobakk samlet sett har gått svært mye ned blant ungdomsskoleelevene. Det er likevel fortsatt en del som bruker tobakk på videregående, og gutter i større grad enn jenter. Mot slutten av tenårene snuser en av fire gutter jevnlig, og en av tolv røyker sigaretter.

Ungdata har også vist en nedadgående trend i alkoholbruken blant ungdomsskoleelever. Årets tall er nokså identiske med fjorårets, noe som tyder på at denne utviklingen kan ha flatet ut. På videregående har det derimot vært en viss økning i andelen som har vært beruset, særlig blant guttene. Både på ungdomstrinnet og på videregående har det vært en økning i andelen av ungdommene som mener at det å drikke seg full er noe som øker statusen i vennemiljøet.

På ungdomstrinnet er det nokså få som har brukt hasj eller marihuana. På videregående gjelder dette 12 prosent. Langt flere gutter enn jenter har brukt cannabis, og på slutten av videregående har 24 prosent av guttene og 13 prosent av jentene prøvd hasj eller marihuana i løpet av det siste året.

Blant elevene på ungdomstrinnet har ikke omfanget av hasjrøyking endret seg mye siden Ungdatamålingene startet i 2010, men vi registrerer en liten økning det siste året. Tallene på videregående viser derimot en markert økning blant gutter – på tre prosentpoeng i løpet av de siste 2-3 årene. Andelen som har blitt tilbudt hasj eller marihuana, har økt – både på ungdomstrinnet og i videregående.

Større ambivalens til skolen og mindre framtidsoptimisme

Ungdata viser at de aller fleste ungdommer trives på skolen. Samtidig er det en god del som ikke opplever skolen som et godt sted å være. To av tre sier at de kjeder seg på skolen, og en av fem gruer seg ofte til å gå på skolen. Det er også relativt mange som opplever høyt nivå av skolestress, særlig blant jenter. Seks av ti jenter og tre av ti

gutter sier at de ofte eller svært ofte blir stresset av skolearbeidet. Hva slags konsekvenser dette kan ha for ungdommene, kan ikke undersøkelsen si noe om. Å oppleve stress kan gi elever energi, men samtidig kan det bli problematisk dersom stresset blir for stort og vedvarende over tid. Opplevelsen av skolestress er høyest i 10. trinn og på Vg3.

Siden 2012 har andelen som trives på skolen blitt noe lavere for hvert år. Endringene er ikke store år for år, men over tid har nedgangen vært på rundt to prosentpoeng. Samtidig har det vært en økning i andelen unge som kjeder seg på skolen og det er flere ungdommer som ofte gruer seg til å gå på skolen enn for noen år siden. Alle disse endringene gjelder for begge kjønn og vi finner den samme tendensen på ungdomstrinnet og i videregående.

Det er stor variasjon i hvor mye tid ungdom bruker på skolearbeid utenom skoletiden, og de siste to årene har det vært en markert nedgang i andelen som bruker mer enn én time daglig på lekser. Nedgangen skjer etter en periode der ungdom i økende grad har brukt mye tid på skolearbeid i fritiden sin.

Det har også vært en trend de siste årene i retning av at stadig flere tror de vil ta høyere utdanning. Også denne trenden kan synes å være brutt. Både for gutter og jenter viser årets tall en nedgang sammenliknet med årene før. Også på noen andre områder har det vært en nedgang i andelen framtidsoptimistiske unge. På ett område er endringene nokså store. På bare noen få år har andelen ungdomsskoleelever som tror at de aldri vil bli arbeidsledige blitt redusert med nesten ti prosentpoeng. Årets tall viser også en nedgang i andelen som tror de kommer til å leve et godt og lykkelig liv, særlig blant elevene på videregående. Alle disse endringene antyder et skifte i en utvikling vi har sett de siste årene, der ungdom i økende grad bruker tid på lekser, orienterer seg mot høyere utdanning, og der framtidsoptimismen blant unge har vært svært høy. Om dette bruddet i tidsrekken er en varig trend eller uttrykk for tilfeldige enkeltresultater, vil vi bare kunne se i framtidige målinger. De siste to årene har det for øvrig vært en økning i andelen ungdomsskoleelever som har skulket skolen, men ikke på videregående.

Helse og trivsel

Ungdom flest opplever selv at de har god helse. Gutter er generelt mer fornøyd med helsa si enn jenter, og de siste årene har det vært en liten nedgang i andelen jenter som er fornøyd med helsa si. Selv om Ungdata viser at de aller fleste unge er godt fornøyd med egen helse, er det en god del som sliter med ulike typer helseplager i hverdagen. Mange sliter med hodepine, magevondt og smerter i nakke, skulder, ledd og muskulatur. Andre sliter med symptomer på stress, og tenker at «alt er et slit», eller de «bekymrer seg for mye om ting». Jenter er mer utsatt for denne typen problemer enn gutter, og for jentene øker plagene gjennom årene på ungdomstrinnet, for deretter å flate ut fra 16–17-årsalderen. Bruken av reseptfrie medikamenter er forholdsvis høy, og i midten av tenårene er det mer enn hver fjerde jente som sier at de bruker slike medikamenter en eller flere ganger i uka.

Andelen ungdommer som rapporterer om psykiske helseplager fortsetter å øke. Ensomhetstallene har aldri vært høyere siden Ungdata startet.

Omfanget av selvrapporterte helseplager øker. Siden 2014 har det i Ungdata vært spørsmål om fysiske helseplager, og målingene viser at det er stadig flere som sliter med hodepine og andre typer plager. Psykiske helseplager, som bekymringer, søvnproblemer eller andre depressive symptomer har gradvis økt blant jenter siden begynnelsen av 2010-tallet. De siste to årenes undersøkelser tyder på en ytterligere økning. Mens målingene fram til 2015 viste en økning på 0,2–0,3 prosentpoeng per år, viser de to siste årenes undersøkelser en økning på hele 2,8 prosentpoeng blant jenter på ungdomstrinnet og 3,6 prosentpoeng blant jenter på videregående. Også blant guttene er det flere som rapporterer om denne typen psykiske plager, selv om økningen er noe mindre markant. Tilsvarende viser årets undersøkelse at andelen som opplever ensomhet, er den høyeste som noen gang er registrert i Ungdata.

På andre helserelaterte områder viser årets tall ingen endringer sammenliknet med fjorårets. Dette gjelder bruken av reseptfrie medikamenter og hvor mange ungdommer som mangler

fortrolige venner. Det er heller ingen endringer i andelen som opplever å bli plaget, truet eller frosset ut av andre ungdommer. Fra 2017 har Ungdata inkludert spørsmål som fanger opp hvor mange som opplever negative hendelser på nettet. Resultatene viser at flertallet ikke er utsatt for dette, og at mindretallet opplever trusler, utestengelse eller at noen skriver eller legger ut sårende bilder eller videoer av dem på nettet. Samtidig er det en god del, og da særlig jenter, som rapporterer om å bli utsatt for slike hendelser. De fleste rapporterer om enkelthendelser, men det er også en god del som gjentatte ganger opplever å være utsatt for negative hendelser på nettet.

Siden 2017 har ungdom blitt spurt i Ungdata om de opplever press på områder som skole, kropp, idrett og sosiale medier. Svarene tyder på at det er stor variasjon når det gjelder ungdoms opplevelse av press og på hvilke områder. Dette betyr at det er mange som ikke opplever press i det hele tatt, eller som bare opplever litt press, men også at det er en del unge som opplever mye press. Langt flere jenter enn gutter opplever press, og skolen er det området som desidert flest opplever press på. Nærmere halvparten av alle jentene – og en av fire gutter – opplever mye eller svært mye press på å gjøre det godt på skolen. Minst press opplever ungdom om å få anerkjennelse på sosiale medier. Selv om en god del opplever press i hverdagen, har flertallet likevel ikke opplevd så mye press at de har hatt problemer med å takle det. Samtidig rapporterer 6 prosent av guttene og 16 prosent av jentene at de ofte har hatt problemer med å takle press.

Spørsmål om kostholdsvaner ble også inkludert i Ungdata fra 2017. Hovedbildet er at det er stor variasjon. For eksempel spiser en av tre ungdommer frukt og grønt hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg slike matvarer. Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst en gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter, som pølser og hamburgere. De fleste spiser godteri eller snacks hver uke, men det er få som gjør dette mange ganger i uka. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri. Ni prosent bruker sukkerholdige drikker hver eneste dag, mens færre bruker lettbrus eller andre lettdrikker. Omfanget av energidrikk er enda lavere, og kun tre prosent drikker dette daglig.

Hva kjennetegner ungdom som har brukt cannabis?

Rapporten analyserer hva som kjennetegner de ungdommene som har brukt hasj eller marihuana sammenliknet med de som ikke har prøvd slike cannabisstoffer. Analysene er gjennomført separat for gutter og jenter blant elever på henholdsvis ungdomsskolen og i videregående. Resultatene gir et nokså tydelig bilde, der ungdom som har brukt cannabis skiller seg negativt ut på de fleste områdene som er trukket fram i rapporten. Analysene viser et systematisk mønster, der ungdom som har brukt cannabis i gjennomsnitt er mindre fornøyd med foreldrene sine, de trives dårligere på skolen og er mindre fornøyd med lokalmiljøet sitt enn andre ungdommer. De bruker også mindre tid på skolearbeid og skulker skolen i langt større grad enn ungdom ikke har brukt hasj eller marihuana. De er videre sjeldnere med i organiserte fritidsaktiviteter, bruker mindre tid hjemme, henger mer ute med venner om kveldene og bruker generelt mer tid på skjermbaserte aktiviteter. Ungdom som har brukt hasj eller marihuana trener også mindre, de opplever mer press i hverdagen, de er i større grad misfornøyd med egen helse og rapporterer om langt flere psykiske og fysiske helseplager enn andre ungdommer. Det er langt flere som har hatt samleie blant de som har brukt cannabis, og generelt har disse ungdommene et mer usunt kosthold enn ungdom som ikke har brukt hasj eller marihuana. Ungdom som har brukt cannabis er i langt større grad involvert i regelbrudd og er mye mer utsatt for vold og mobbing enn andre ungdommer.

Forskjellene mellom de som har brukt og ikke brukt cannabis er spesielt store når det gjelder røyking og bruk av alkohol. Mens det er nesten ingen som røyker sigaretter blant de som ikke har brukt cannabis, er det rundt 6 av 10 på ungdomstrinnet og 4 av 10 på videregående som røyker fast blant de som har brukt cannabis mer enn 10

Mange av ungdommene som har brukt hasj eller marihuana har en del risikokjennetegn som det er verdt å ta med seg i det rusforebyggende arbeidet.

ganger siste år. Tilsvarende markante skiller finner vi på alkoholområdet. På videregående har nesten alle som har brukt cannabis vært beruset, mot rundt halvparten av de som ikke har prøvd stoffet.

Oppsummert kan vi si at mange av de ungdommene som har brukt cannabisstoffer i tenårene har en del risikokjennetegn som det er viktig å ta med seg i det rusforebyggende arbeidet med ungdom. Ett unntak er at ungdom som har brukt hasj eller marihuana i like stor grad som andre ungdommer har fortrolige venner. Dette tyder på at de som har brukt hasj eller marihuana er minst like sosiale som andre ungdommer. Samtidig viser analysene at forskjellene mellom de som har brukt og de som ikke har brukt cannabis større på ungdomsskolen enn på videregående på de aller fleste områdene som er studert i rapporten. Dette kan ha sammenheng med at det er en enda mer «selektert» gruppe av ungdom som har brukt slike stoffer på ungdomstrinnet enn på videregående.

Om datagrunnlaget

Siden 2010 har 510.100 elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring deltatt i Ungdata. Undersøkelsen har blitt gjennomført på ungdomstrinnet i nesten alle kommuner og på de aller fleste videregående skolene i landet. Undersøkelsene gjennomføres lokalt av kommunene eller fylkeskommunene i samarbeid med de regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og NOVA. Alle data samles i en nasjonal database.

For å sikre at årets rapport gir et representativt bilde på nasjonalt nivå, er det brukt data fra alle de lokale undersøkelsene som ble gjennomført i årene 2016, 2017 og 2018. I denne treårsperioden omfatter dette undersøkelser gjennomført på ungdomstrinnet i 412 kommuner/Svalbard og på fleste videregående skolene i landet. Bakgrun-

nen for å se de tre siste årene under ett, er at det varierer fra år til år hvilke kommuner som deltar. Over en treårsperiode dekker undersøkelsene derimot det nasjonale nivået svært godt. I denne treårsperioden deltok 249.100 ungdommer i Ungdata, hvorav 149.400 elever på ungdomstrinnet og 99.700 elever i videregående opplæring. Dette betyr at 80 prosent av samtlige 13–15-åringer i Norge har deltatt i Ungdata i løpet av de siste tre årene. I aldersgruppen 16–18 år har nærmere halvparten deltatt i undersøkelsen.

Svarprosenten i Ungdata er høy. I kommunene som har deltatt i Ungdata i perioden 2016 til 2018, har 85 prosent av elevene på ungdomstrinnet og 69 prosent av elevene på videregående besvart spørreskjemaet.

Rapporten gir et bilde av endringer over tid. Tidstrendanalysene tilbake til 2010 er basert på svar fra elever på ungdomstrinnet. Grunnen til denne avgrensningen er at det er kun blant elever på 8. til 10. trinn at Ungdata gir et nasjonalt representativt bilde så langt tilbake i tid. På videregående finnes det nasjonalt representative data fra 2014 og framover. Tidstrendene som vises i rapporten for videregående er derfor ikke så lange som for ungdomstrinnet.

Siden dataene kun er nasjonalt representative over en treårsperiode, har vi i analysene av utviklingstrekk slått sammen tre og tre år. I figurene i rapporten har vi av hensyn til framstillingen markert tidspunktet for hver treårsperiode med det året som er i midten av perioden. Dette betyr for eksempel at tallene som er angitt for 2017, er basert på data samlet inn i 2016, 2017 og 2018. Totalt inngår 329.500 ungdomsskoleelever og 144.200 elever i videregående i analysene av endringer over tid.

Mer enn en halv million ungdommer har nå deltatt i Ungdata

Datagrunnlaget

Over en halv million tenåringer har deltatt i Ungdata siden 2010

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser der kommunene og fylkeskommunene selv bestemmer når de vil gjennomføre sin undersøkelse. De gjennomføres elektronisk i skoletiden og er rettet mot elever på ungdomstrinnet og elever i videregående opplæring. Undersøkelsen, som foregår i løpet av vårhalvåret, har blitt gjennomført på ungdomstrinnet i nesten alle kommuner og på de aller fleste videregående skolene i landet. Spørreskjemaet inneholder en obligatorisk del som brukes i alle undersøkelsene. Denne består av 159 spørsmål til elever på ungdomstrinnet og 168 spørsmål til elever på videregående. Mange kommuner og fylkeskommuner velger å utvide sin lokale undersøkelse med valgfrie tilleggsspørsmål. Det er frivillig for ungdommene å delta i Ungdata, og de fleste undersøkelsene på ungdomstrinnet gjennomføres anonymt. På videregående er det noen flere bakgrunnsspørsmål, noe som gjør at undersøkelsen vanligvis inneholder indirekte personopplysninger. Både foreldre og ungdom blir i forkant informert om undersøkelsen, og ungdommene står fritt til å trekke seg fra undersøkelsen underveis. De kan også hoppe over spørsmål de ikke har lyst til å svare på.

Kommunene og fylkeskommunene som deltar i Ungdata, forplikter seg til at data fra egen undersøkelse samles i en nasjonal database, Ungdatabasen. NOVA forvalter databasen som ble opprettet i 2010. Fram til juni 2018 har 510.100 ungdommer deltatt i Ungdata. Mange kommuner har besluttet å gjennomføre Ungdata hvert tredje år. Dette betyr at Ungdatabasen inneholder opplysninger som gjør det mulig å undersøke endringer over tid, både på nasjonalt og mange steder også på lokalt nivå. Dataene i Ungdata-basen er anonymisert.

Et treårig representativt bilde

Målet med denne rapporten er å gi et oppdatert, landsrepresentativt bilde av situasjonen for norske skoleelever på ungdomstrinnet og på videregående. Siden det varierer fra år til år hvilke kommuner og fylkeskommuner som deltar i Ungdata, betyr dette at representativiteten i det årlige datagrunnlaget varierer. I løpet av en treårsperiode er derimot datagrunnlaget nasjonalt

representativt. Vi har derfor i denne nasjonale rapporten samlet data fra tre og tre år for å sikre at dataene reflekterer et nasjonalt nivå.

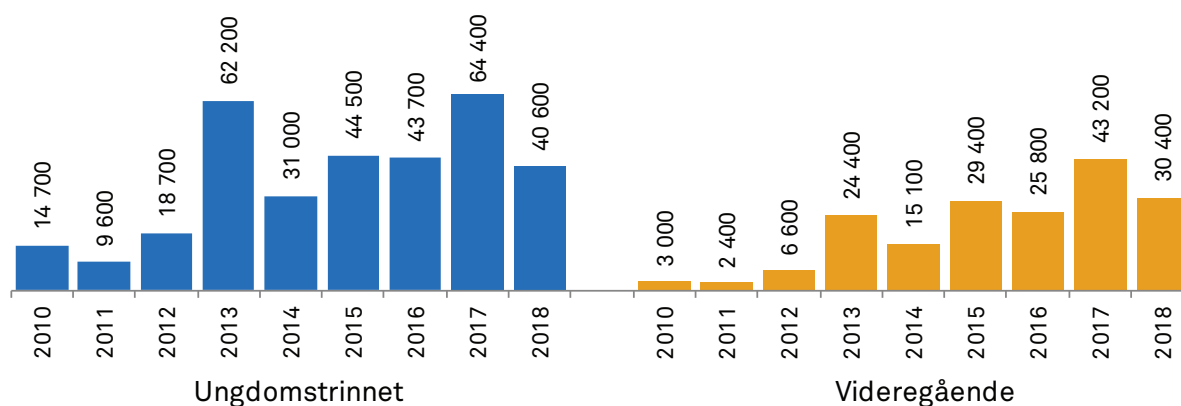
Det oppdaterte tallgrunnlaget i denne rapporten baserer seg på de undersøkelsene som ble gjennomført fra 2016 til 2018. Dette omfatter undersøkelser gjennomført på ungdomstrinnet i 412 kommuner/Svalbard og på fleste videregående skolene i landet. Noen kommuner har i løpet av denne treårsperioden gjennomført undersøkelsen to ganger. For å unngå at noen ungdommer kommer med flere ganger, har vi tatt bort fra datagrunnlaget alle de som deltok i den første av disse to undersøkelsene. Dette betyr at hver kommune utelukkende er representert med én undersøkelse. Med denne avgrensningen består datasettet for 2016–2018 av 249.100 ungdommer, hvorav 149.400 elever på ungdomstrinnet og 99.700 elever i videregående opplæring. En oversikt over alle undersøkelsene og lokale resultater finnes på Ungdatas nettsider (www.ungdata.no).

Siden Ungdata har eksistert siden 2010, finnes det totalt sju treårsperioder som kan brukes for å studere trender. På ungdomstrinnet finnes det data som kan brukes på nasjonalt nivå fra 2010 og framover. På videregående gjelder dette først fra 2014. Tidstrendene som vises i rapporten for videregående er derfor ikke så lange som for ungdomstrinnet.

For framstillingens skyld er hver treårsperiode i rapporten angitt med «midtåret». Dette betyr for eksempel at tallene for 2017 omfatter data samlet inn i årene 2016, 2017 og 2018. På tilsvarende måte omfatter tallene for 2011 årene 2010, 2011 og 2012. Hver av disse treårsperiodene inkluderer så mange ungdommer fra så mange kommuner spredt rundt omkring i Norge at dataene gir et godt og dekkende nasjonalt bilde av oppvekstsituasjon for de unge innenfor hver periode. Det er likevel noe mer usikkerhet i den første treårsperioden, da et mer begrenset antall kommuner deltok. Fra 2013 og framover har antallet kommuner som har deltatt i Ungdata, ligget på mellom 86 og 170 kommuner. I tidstrendanalysene inngår 329.500 ungdomsskoleelever og 144.200 elever i videregående.

Spørreskjemaet i Ungdata ble revidert i 2016, og den nye versjonen er benyttet i alle de lokale

Antall ungdom som har deltatt i Ungdata – 2010–2018.

ungdataundersøkelsene som er gjennomført i 2017 og 2018. De fleste av de obligatoriske spørsmålene er uendret i den nye versjonen, blant annet for å sikre mulighetene for å analysere tidstrender. Enkelte spørsmål er gått ut, og noen nye temaer er kommet til. I den nye versjonen er det lagt inn spørsmål om kostholdsvaner, seksuelle erfaringer, seksuell trakassering, utsatthet for negative hendelser på nett, skolestress og opplevelser av press, samt spørsmål om frafall i organisert idrett. Siden omfanget av undersøkelser og antallet deltakere i Ungdata har vært svært omfattende både i 2017 og 2018, har vi valgt å presentere resultater fra de nye temaene allerede i årets rapport. Alle figurene som dette gjelder er markert med en stjerne (*). Disse baserer seg på undersøkelser gjennomført i 279 kommuner, åtte fylkeskommuner og på Svalbard.

Ungdata gjennomføres på ungdomstrinnet og i videregående skole

Figuren øverst på denne siden viser hvor mange elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring som hvert år har deltatt i Ungdata. Samlet er det flest som har deltatt fra ungdomstrinnet. De siste årene har derimot stadig flere fylkeskommuner, det vil si eierne av de videregående skolene, valgt å gjennomføre Ungdata i sine fylker. Dette har bidratt til at antallet deltakere på videregående etter hvert også har blitt høy.

Blant deltakerne i Ungdata er det omtrent like mange gutter som jenter. Dette gjelder på alle klassetrinn, med unntak av Vg3 der 56 prosent av deltakerne er jenter. På ungdomsskolen er hvert trinn representert med rundt en tredel hver. På videregående er Vg1 overrepresentert. At Vg1-elevene utgjør rundt halvparten av deltakerne på videregående, skyldes at flere av undersøkelsene på videregående kun har inkludert de yngste elevene. Men også i de undersøkelsene der en har inkludert hele videregående, er det vanligvis færre deltakere på Vg2 og Vg3 enn på Vg1. Dette skyldes dels at det er vanskeligere å gjennomføre undersøkelsene blant de eldste (pga. eksamener, mange er lærlinger etc.), dels at frafallet i videregående øker ettersom ungdommene blir eldre. En må derfor være klar over at datamaterialet særlig mot slutten av videregående består av en noe mer selektert gruppe av ungdom sammenliknet med de lavere klassetrinnene.

Åtte av ti ungdomsskoleelever i Norge har deltatt i Ungdata

I følge befolkningsstatistikken bodde det 186.100 ungdommer i aldersgruppen 13–15 år i Norge (i gjennomsnitt i årene 2016–2018). Når 149.400 elever på ungdomstrinnet har deltatt i Ungdata i løpet av de tre siste årene, innebærer det at 80 prosent av samtlige ungdommer i ungdomsskolealder har deltatt i Ungdata. Dette

betyr at Ungdata nærmest kan regnes som en total befolkningsundersøkelse. På videregående er det vanskeligere å beregne hvor stor andel av befolkningen som har deltatt i Ungdata. Men legger vi aldersgruppen 16–18 år til grunn som befolkningsgrunnet, innebærer det at nærmere halvparten av norske 16–18-åringene har deltatt i undersøkelsen.

Svarprosenten i Ungdata beregnes på en annen måte, der vi først har innhentet elevtallet for alle de skolene som skal være med i undersøkelsen og deretter undersøkt hvor stor andel av disse som faktisk deltok. Beregnet på denne måten er svarprosenten i perioden 2016–2018 på ungdomstrinnet på 85 prosent og 69 prosent på videregående. Siden skolene og kommunene selv står for datainnsamlingen, vil svarprosenten i den enkelte undersøkelse blant annet avhenge av hvor godt man har organisert undersøkelsen lokalt. I enkelte kommuner har man oppnådd en svarprosent på 100, eller nesten 100. Andre steder er den en god del lavere. De fleste kommunene har likevel en svarprosent på ungdomstrinnet mellom 80 og 95 prosent og mellom 60 og 75 prosent på videregående.

Svarprosenten ser imidlertid ut til å ha begrenset betydning for selve resultatene i undersøkelsene. I et metodenotat som er publisert på Ungdatas nettsider, er det blant annet dokumentert at omfanget av ulike typer ungdomsproblemer varierer nokså lite med svarprosenten i den enkelte kommune. Notatet ligger tilgjengelig på www.ungdata.no.

At det for den enkelte ungdom er frivillig å være med i Ungdata, gjør det selvsagt vanskelig å vite eksakt hvor representative dataene er. Noen unge velger bevisst å ikke delta, mens andre var borte i perioden undersøkelsen ble gjennomført. Det er likevel vår erfaring at den viktigste grunnen til at ungdom ikke har deltatt, er at de av ulike årsaker ikke har fått tilbud fra skolen om å være med på undersøkelsen.

Det er viktig å være klar over at alle resultater som framkommer gjennom Ungdata, er basert på hva ungdom selv rapporterer om. Dette er selvsagt en styrke når målet er å få en oversikt over ungdoms egen livssituasjon. Samtidig hefter det alltid en viss usikkerhet rundt slike undersøkel-

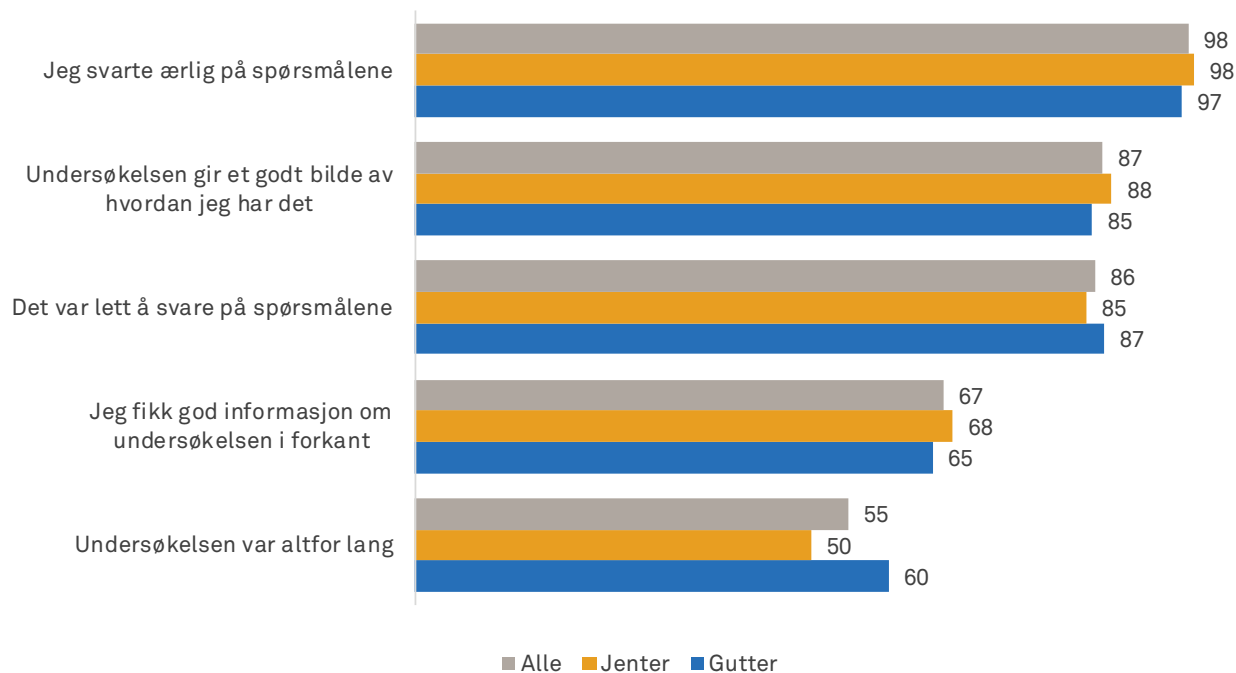
ser, for eksempel om spørreskjemaet er utformet på en god nok måte for å fange opp det man er interessert i, om ungdommene forstår spørsmålene på samme måte som forskerne har lagt til grunn, og om ungdommene svarer sannferdig på det de blir spurt om. Vår erfaring er at de aller fleste ungdommer tar Ungdata på alvor, og at undersøkelsen gir et dekkende bilde av situasjonen til ungdom flest.

For å få mer systematisk kunnskap om hvordan ungdom opplever å delta i ungdataundersøkelsen, ble det fra 2017 åpnet for at kommunene kunne legge inn spørsmål på slutten av spørreskjemaet der ungdom ble bedt om å ta stilling til ulike påstander om ungdataundersøkelsen. 118 kommuner og fire fylkeskommuner valgte å ta spørsmålene med i sine undersøkelser, og rundt 75.000 har besvart spørsmålene. Analyser av besvarelsene viser at nærmere ni av ti oppfatter at undersøkelsen gir et godt bilde av hvordan de har det, og omtrent like mange synes det var lett å svare på spørsmålene. Vi får også en indikasjon på at ungdom flest tar undersøkelsen på alvor når så mange som 98 prosent sier seg enig i at de svarer ærlig på spørsmålene. At omtrent halvparten opplever at undersøkelsen er altfor lang, gir derimot en indikasjon på at omfanget av spørsmål bør reduseres i framtidige undersøkelser. To av tre mener de fikk god informasjon om undersøkelsen i forkant. Det tyder på at for mange ungdommer ikke ble orientert godt nok om undersøkelsen. Dette kan nok skyldes at informasjonsflyten ikke har vært god nok alle steder.

Også når vi går inn og ser på hvordan enkelte ungdommer besvarer undersøkelsen, har vi grunn å ta tro at det er forholdsvis få av elevene som besvarer undersøkelsen på en systematisk useriøs måte. I Ungdata er det utformet egne prosedyrer for å identifisere det vi antar er useriøse besvarelser. Basert på disse prosedyrene har vi anslått at rundt én av hundre ungdommer besvarer undersøkelsen systematisk på en useriøs måte. Disse er tatt ut av analysene i all rapportering fra Ungdata.

For mer informasjon om disse prosedyrene og andre metoderelaterte spørsmål kan vi henvise til Ungdatas nettsider under området «Metode-dokumentasjon».

Prosentandel gutter og jenter som mener at ulike påstander om ungdataundersøkelsen stemmer

Note: Basert på 122 undersøkelser gjennomført i 2017 og 2018. N=74.995.

Nære relasjoner

Foreldre

Venner

Lokalmiljø

foreldre

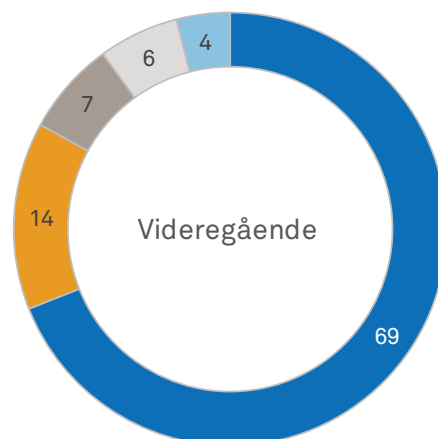
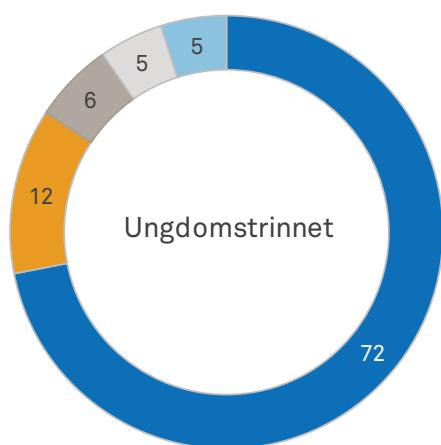
Selv om en stor del av dagens barndom og ungdomstid foregår innenfor barnehage, skole og ulike fritidsordninger, er foreldrene fremdeles de viktigste omsorgspersonene i oppveksten for de aller fleste. Foreldrenes ressurser – økonomisk, kulturelt og sosialt – danner grunnlaget for barn og unges levekår. I følge barneloven har foreldrene plikt til å sørge for økonomisk underhold og omsorg, de skal sikre en forsvarlig oppdragelse, og at barnet får en utdanning.

Etter hvert som barn blir eldre blir deres egne meninger og interesser viktigere. En del av det å være ung handler også om løsrivelse og det å bli en selvstendig person. I dette kan det ligge kimer til konflikter mellom unge og foreldre. Likevel vedvarer som regel den emosjonelle nærheten til foreldrene utover i ungdomstiden, og for mange unge er foreldrene deres viktigste støttespillere når det oppstår problemer av ulik art.

Tre av fire barn i Norge bor sammen med begge foreldrene. Der foreldrene ikke bor sammen, blir det stadig flere som deler bosted og bor deler av tiden hos mor og delvis hos far. Blant de som bor med én av foreldrene, er det fremdeles mest vanlig å bo med mor.

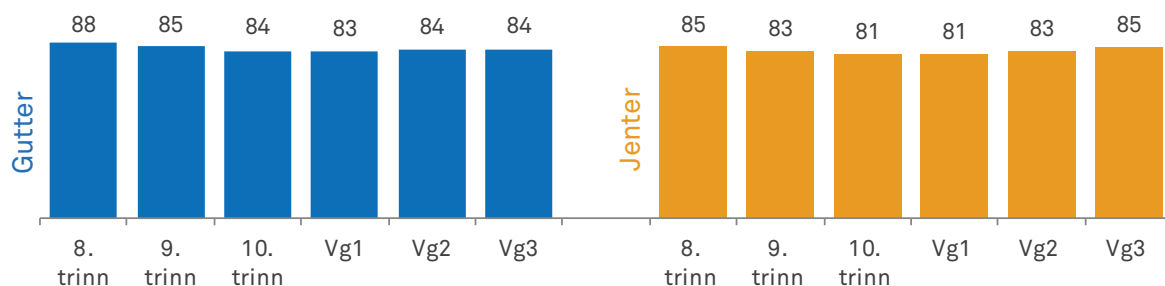
Hvordan opplever ungdom foreldrene sine?

Hvor fornøyd er du med foreldrene dine?

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken eller ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med foreldrene – etter kjønn og klassetrinn

Fortsatt sterke og tette bånd mellom ungdom og foreldre

I Ungdata svarer det store flertallet at de er svært godt fornøyd med foreldrene sine. Dette viser at de fleste har et godt og tillitsfullt forhold til sine foreldre. Det skiller lite mellom gutter og jenter, og det er heller ikke store variasjoner ettersom ungdommene blir eldre. Samtidig er det rundt ti prosent som ikke er spesielt godt fornøyd med foreldrene sine.

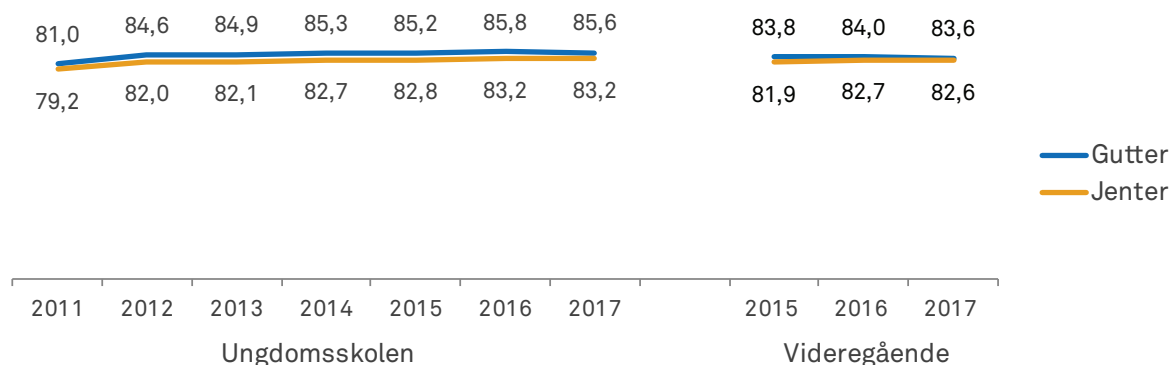
At båndene mellom dagens ungdom og foreldre er preget av tillitt, understrekes av at svært mange opplever at foreldrene har god oversikt over hva de gjør i fritiden, og hvem de er sammen med. Det er noen flere jenter enn gutter som opplever at foreldrene har oversikt, og foreldrene har mest oversikt over hva de aller yngste foretar seg.

Det er likevel et stort flertall også mot slutten av tenårene som opplever at foreldrene har god kjennskap til vennene deres og hva de driver med på fritiden.

De siste årene har andelen som er fornøyd med foreldrene sine vært nokså stabilt. Det samme gjelder hvor mange som opplever at foreldrene har oversikt over hva de driver med i fritiden og hvem de er sammen med.

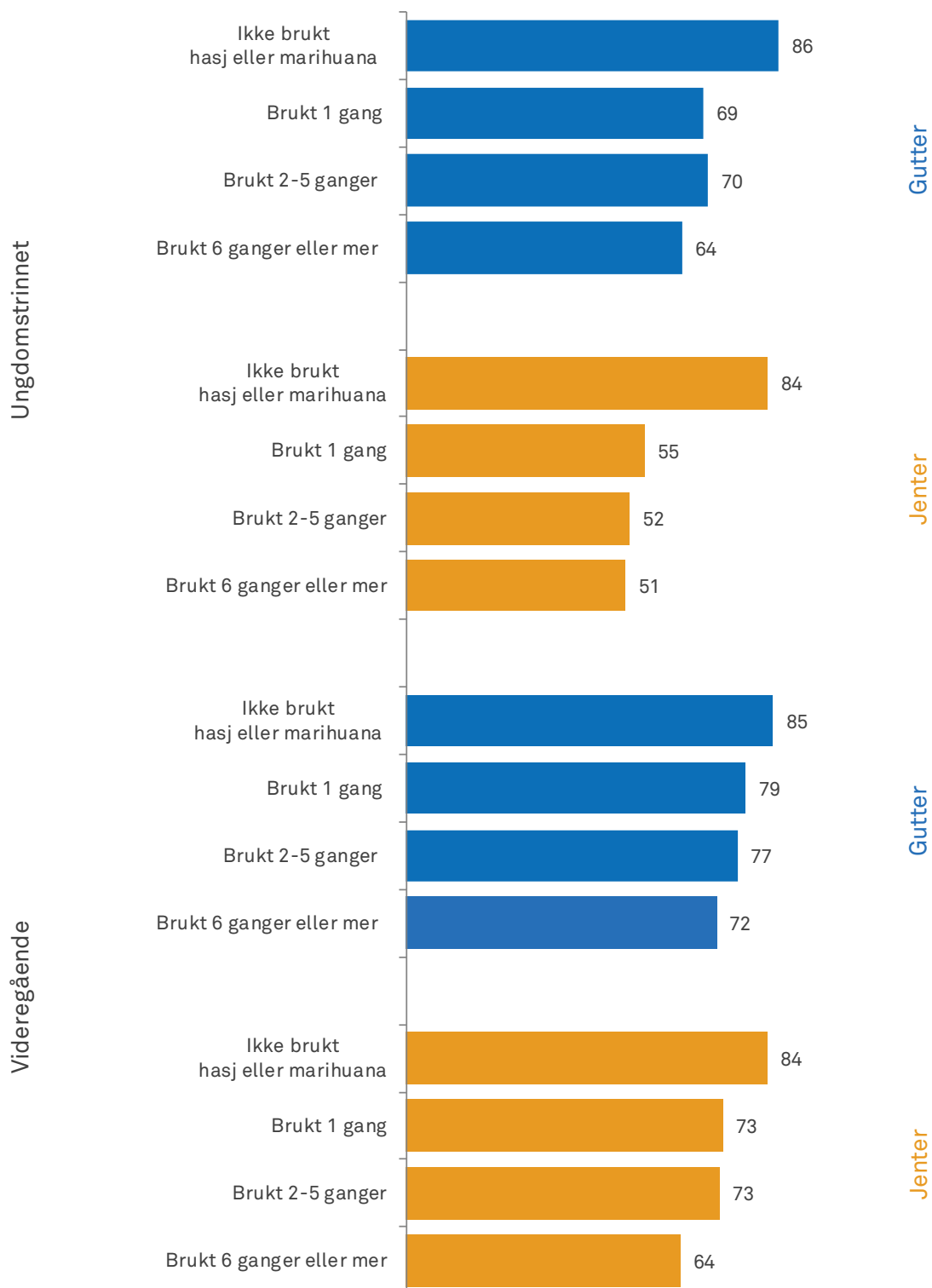
Det er langt færre av ungdommene som har brukt cannabis som er fornøyd med foreldrene sine enn ungdom som ikke har brukt hasj eller marihuana. Dette gjelder både gutter og jenter og for ungdom på ungdomstrinnet og i videregående.

Prosentandel som er fornøyd med foreldrene – etter kjønn og skoleslag over tid

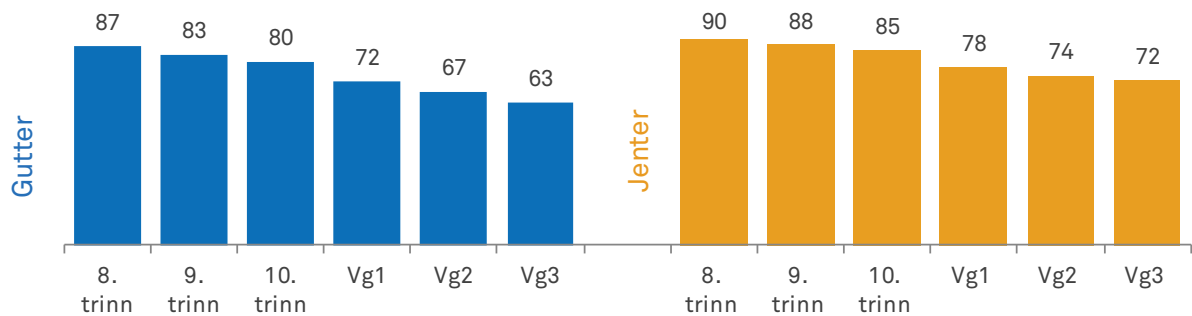

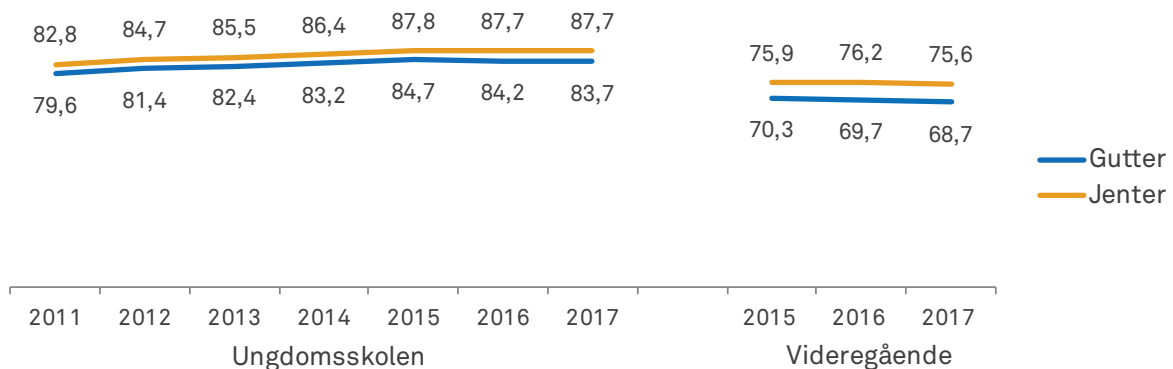
Prosentandel som er fornøyd med foreldrene – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som opplever at foreldrene har god oversikt over ungdommenes venner og fritid – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som opplever at foreldrene har god oversikt over ungdommenes venner og fritid – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan forholdet til foreldrene blir målt i Ungdata

Det er flere spørsmål om foreldre i Ungdata. Som en hovedindikator på hvordan ungdom opplever foreldrene sine, bruker vi i denne rapporten et spørsmål der de unge blir bedt om å oppgi hvor fornøyde eller misfornøyde de er med ulike sider av livet. Ett av forholdene de skal vurdere er «foreldrene dine» – og de blir bedt om å krysse av for om de er «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

En annen indikator på forholdet til foreldrene, er hvor godt ungdommene opplever at foreldrene kjenner til ungdommenes venner og hva de

driver med i fritiden. I Ungdata måles dette gjennom hvor godt ungdommene opplever at følgende utsagn passer for dem: «Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritiden», «Foreldrene mine kjenner de fleste av vennene jeg er sammen med i fritiden» og «Foreldrene mine kjenner foreldrene til vennene mine».

Indikatoren viser andelen som i «gjennomsnitt» minst mener at disse utsagnene «passer ganske godt».

venner

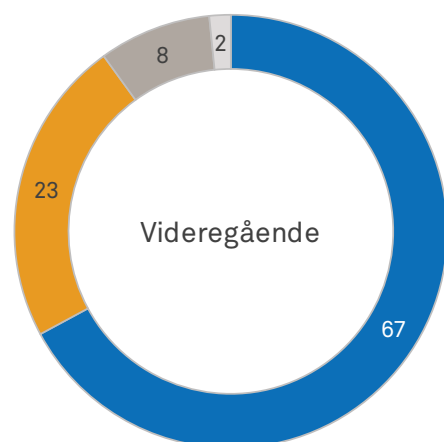
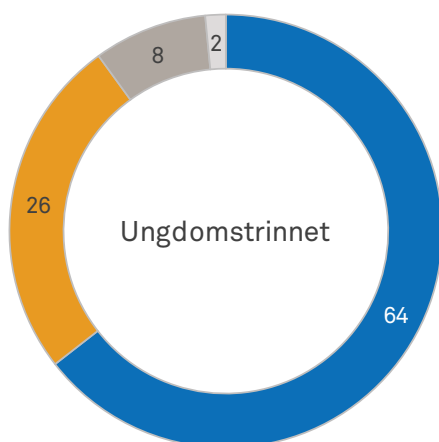
Ungdomstiden beskrives ofte som en fase i livet der de jevnaldrende er særlig viktig. Venner er for de fleste en kilde til lek, glede, støtte, samhørighet og bekreftelse. På lengre sikt har samspillet med de jevnaldrende betydning for utvikling av selvbilde og sosial kompetanse. Mange knytter også vennskap som varer livet ut i denne perioden.

I overgangen fra barn til tenåring endrer vennene betydning. Mens leken står i sentrum blant de yngste, blir det etter hvert like betydningsfullt hvem man er sammen med som hva man gjør. Med økt bruk av sosiale medier har ungdom dessuten fått en ny arena for samhandling. Ungdom deler informasjon og opplysninger om sine liv, hva de gjør, og hvem de er sammen med, på en annen måte enn tidligere.

Hvilken rolle de jevnaldrende vennene spiller i hver enkelt ungdoms liv, varierer. Mens noen trives godt med én eller to venner, er andre opptatt av å ha en stor vennegjeng og flest mulig «likes» på sosiale medier. For mange vil kvaliteten på vennskapene likevel bety mer enn antallet.

Hvor mange har venner de kan stole på?

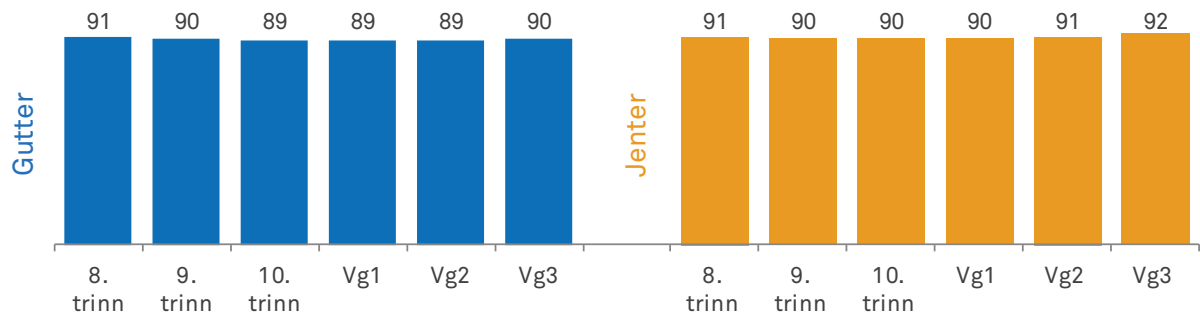
Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?

■ Ja, helt sikkert ■ Ja, det tror jeg ■ Det tror jeg ikke ■ Har ingen venner nå for tiden

Prosentandel som har en fortrolig venn – etter kjønn og klassetrinn

Ni av ti har en nær og fortrolig venn

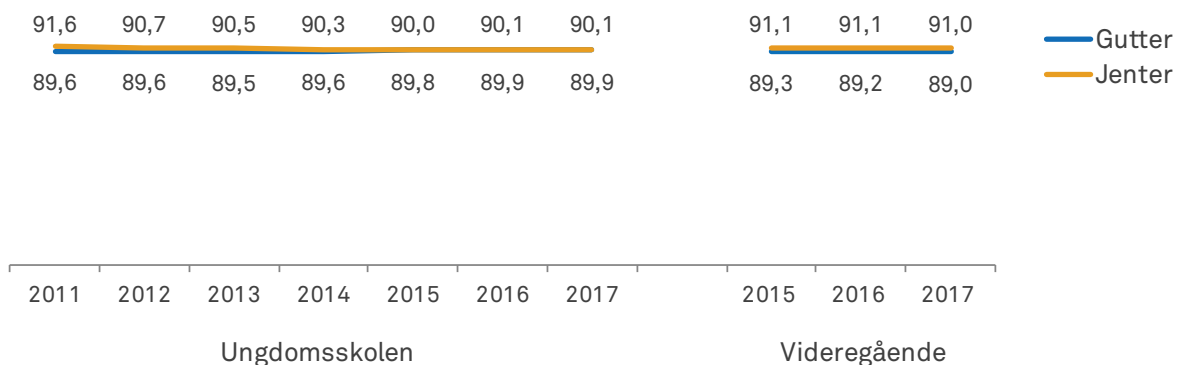
Ungdata viser at de aller fleste har venner som de «kan stole fullstendig på og betro seg til om alt mulig». To av tre er helt sikre på at de har minst én slik venn. I tillegg er det mange som tror at de har fortrolige venner. Andelen som har venner de kan stole på, varierer lite med kjønn og alder. Andelen som mangler en fortrolig venn har heller ikke endret seg noe særlig de aller siste årene.

Ungdata viser samtidig at ikke alle har venner. Nær én av ti mangler fortrolige venner, og rundt to av ti gutter og tre av ti jenter synes det er ganske vanskelig å få venner. Det er også en god del ungdommer som har venner som de kun har kontakt med gjennom nettet. På ungdomstrinnet

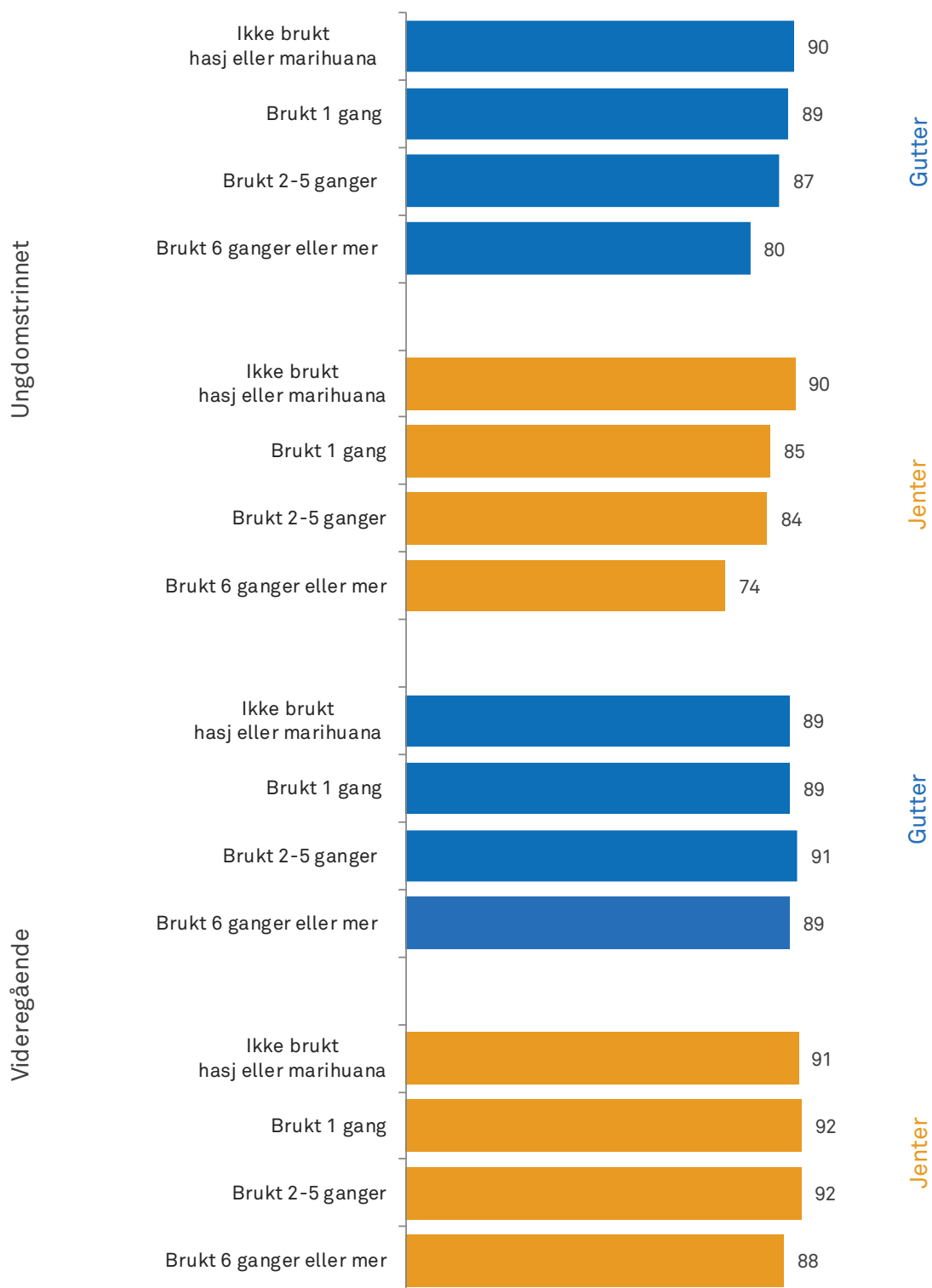
gjelder dette så mange som halvparten av guttene og fire av ti av jentene. Mot slutten av videregående er dette derimot noe mindre vanlig.

Blant elever på videregående er det ingen sammenheng mellom bruk av hasj og marihuana og det å ha fortrolige venner. Ungdomsskoleelever som har brukt hasj eller marihuana har derimot i gjennomsnitt færre fortrolige venner enn de som ikke har brukt cannabis. Forskjellene er ikke spesielt store, men andelen som har en venn de kan stole på og betro seg til er aller lavest de som har prøvd cannabis mange ganger.

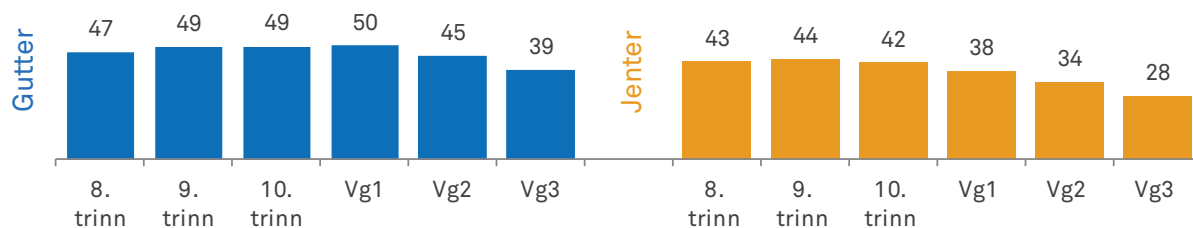
Prosentandel som har en fortrolig venn – etter kjønn og skoleslag over tid

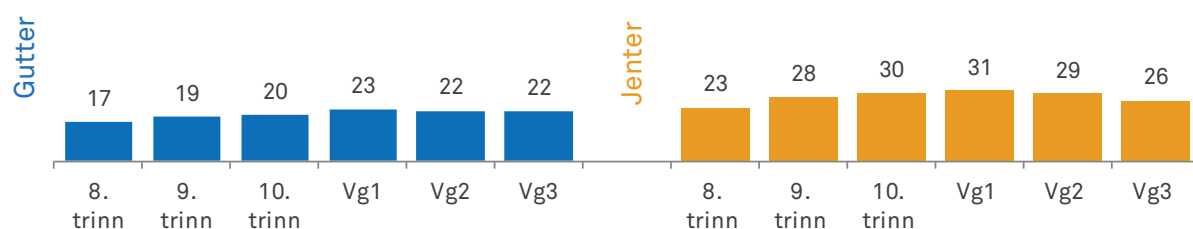
Prosentandel som har en fortrolig venn – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som har minst én nær venn som de bare har kontakt med gjennom nettet – etter kjønn og klasstrinn *

Prosentandel som synes det er ganske vanskelig å få venner – etter kjønn og klasstrinn *

Hvordan vennskap blir målt i Ungdata

Det er flere spørsmål om venner og vennskap i Ungdata. I denne rapporten er hovedindikatoren hvor mange som har fortrolige venner. For å fange opp dette får de unge følgende spørsmål: «Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?»

Svaralternativene er «Ja, helt sikkert», «Ja, det tror jeg», «Det tror jeg ikke», «Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden».

Andelen med fortrolige venner er definert som andelen som svarer ett av de to ja-alternativene.

Fra 2017 ble ungdom også spurt om: «Har du minst én nær venn som du bare har kontakt med

gjennom internett?». De ble også spurt om de synes det er vanskelig å få venner.

Resultatene for gutter og jenter på ungdomsskolen og i videregående er vist i figurene ovenfor. Den øverste figuren viser andelen som svarer «Ja, helt sikkert» eller «Ja, det tror jeg» på spørsmål om nettvenner. Den nederste figuren viser andelen som er enig i utsagnet «Jeg synes det er ganske vanskelig å få venner».

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet)

lokalmiljøet

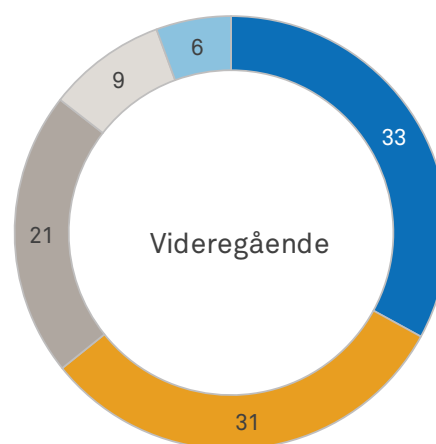
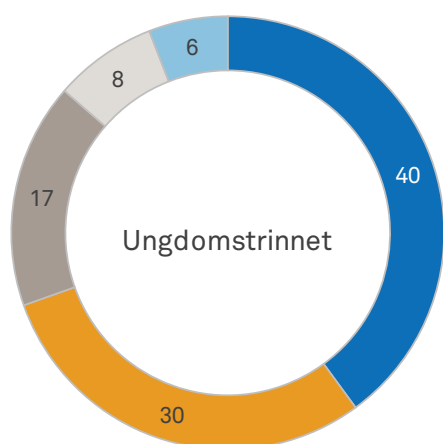
Dagens ungdom vokser opp i en globalisert verden der mennesker, meninger og inntrykk vandrer på tvers av landegrenser og sosiokulturelle skiller. Samtidig har det lokale og tilhørigheten til nærmiljøet fremdeles stor betydning i menneskers liv.

Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker individuell utfoldelse og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt.

Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppas velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

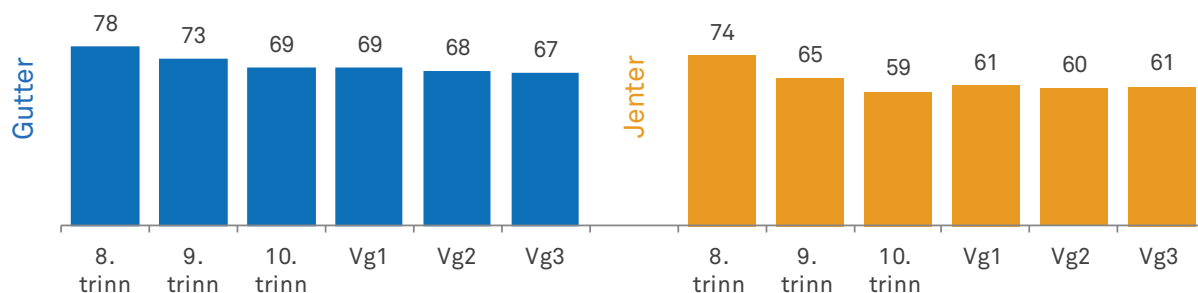
Hva tenker ungdom om sitt eget lokalmiljø?

Hvor fornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken eller ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet – etter kjønn og klassetrinn

De fleste er fornøyd med lokalmiljøet sitt

Fire av ti på ungdomstrinnet og tre av ti på videregående, er «svært fornøyd» med lokalmiljøet sitt, mens ytterligere tre av ti er «litt fornøyd». Flertallet av ungdom liker med andre ord området der de bor. Samtidig er det en god del som ikke er like godt fornøyd. 14–15 prosent er enten «litt» eller «svært misfornøyd», i tillegg er det en del som svarer «verken-eller».

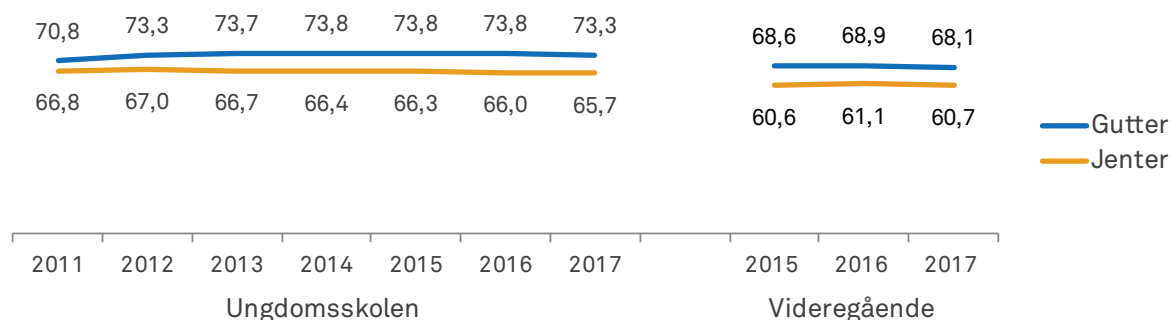
I løpet av årene på ungdomsskolen synker andelen som er fornøyd med stedet der de bor. Dette gjelder spesielt jentene. Etter 10. trinn endrer innstillingene til lokalmiljøet seg lite. I alle aldersgrupper er gutter noe mer positive til lokalmiljøet sitt enn jenter.

Andelen som er fornøyd med lokalmiljøet sitt, har endret seg lite siden 2012.

Et flertall av ungdommene er fornøyd med kollektivtilbudet der de bor. Samtidig synker andelen som er fornøyd med kollektivtilbudet en god del i løpet av tenårene. Blant elever på slutten av videregående er rundt halvparten fornøyd. Rundt seks av ti ungdommer synes at kulturtilbudet der de bor er bra. Andelen er nokså lik blant gutter og jenter og blant ungdom på ulike alderstrinn.

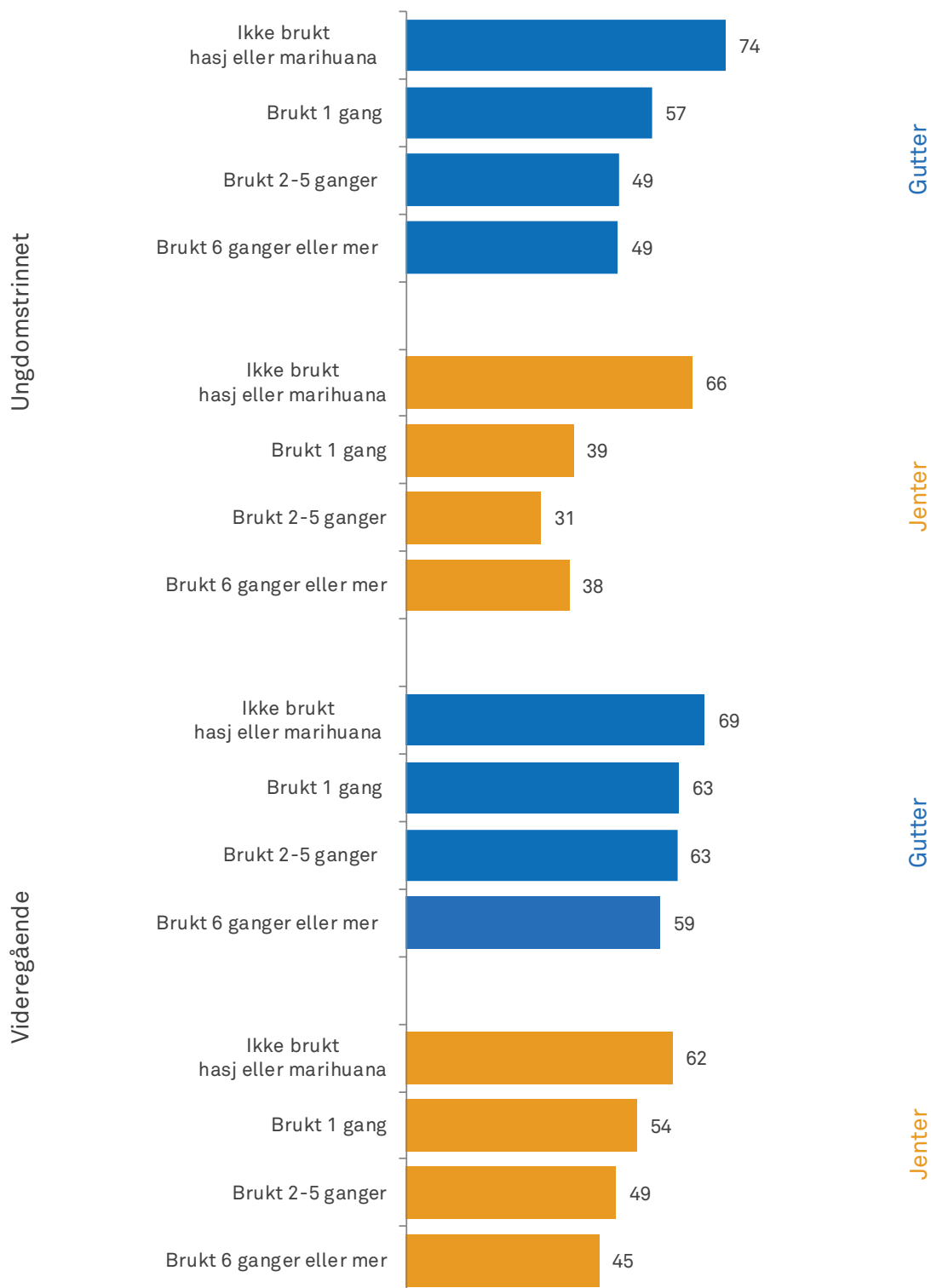
Ungdom som har brukt hasj eller marihuana er langt mindre fornøyd med lokalmiljøet sitt enn de som ikke har brukt slike stoffer. Dette gjelder både blant gutter og jenter og blant elever på ungdomstrinnet og på videregående.

Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet – etter kjønn og skoleslag over tid

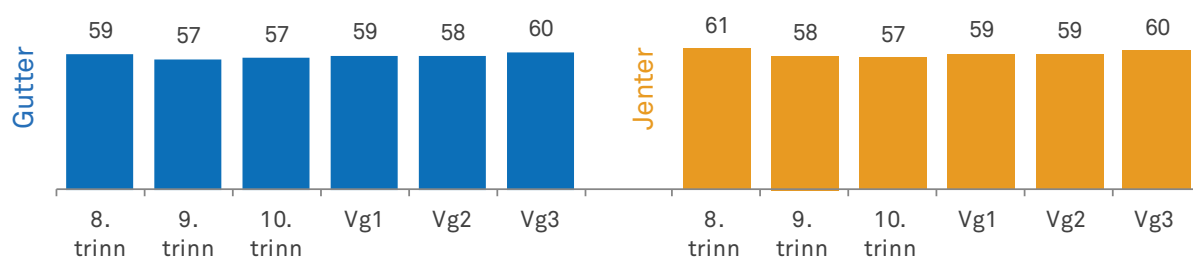

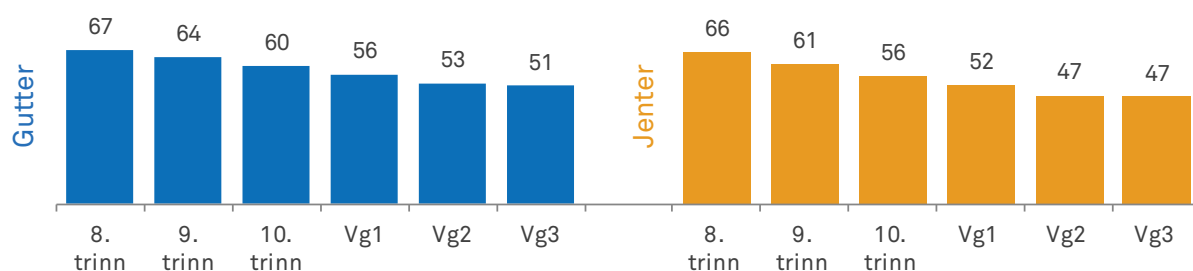
Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som synes at kulturtilbudet der de bor er bra – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som opplever at kollektivtilbudet der de bor er bra – etter kjønn og klassetrinn

Hvordan spørsmål om lokalmiljøet blir stilt i Ungdata

Det finnes flere spørsmål i Ungdata om hvordan ungdom opplever nærmiljøet sitt. Ett av spørsmålene fanger opp hvor fornøyd de unge er med lokalmiljøet der de bor. Spørsmålet inngår i et sett av spørsmål der de unge blir bedt om å oppgi hvor fornøyd eller misfornøyd de er med ulike sider av livet sitt.

Ett av forholdene de skal vurdere er «lokalmiljøet der du bor» – og de blir bedt om å krysse av for om de er «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

Andel som er «fornøyd med lokalmiljøet» er her definert som andel av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Ungdom blir også spurt om hvordan de opplever at tilbudet til ungdom er i områdene der de bor når det gjelder «Kulturtilbudet (kino, konsertscener, bibliotek eller lignende)» og «Kollektivtilbudet (buss, tog, trikk eller lignende)». Figurene over viser andelen gutter og jenter på ulike klassetrinn som svarer enten «svært bra» eller «nokså bra».

Skole og utdanning

Skoletrivsel

Skolearbeid

Skulking

Utdannings-
planer

skoletrivsel

Skolen representerer en sentral arena i ungdommers liv og kan ha stor betydning for den enkeltes framtid. Internasjonale skoleundersøkelser viser at norske ungdomsskoleelevers resultater i lesing og regning ligger noe under eller er på nivå med gjennomsnittet i OECD. Med innføringen av Kunnskapsløftet i 2006 ble hele grunnopplæringen reformert. Blant annet skulle reformen bidra til økt fokus på læring og kvalitet i den norske skolen. I etterkant har vi sett framgang for norske elever på flere fagområder (lesing, matematikk og naturfag).

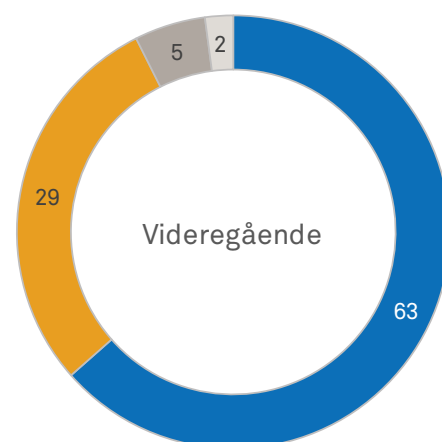
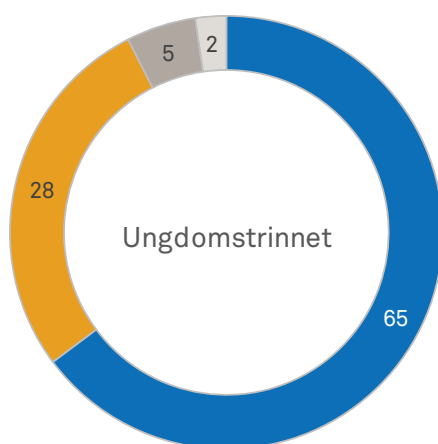
Siden skolen ikke bare er et sted for læring, men også for sosialt samvær, er det et viktig funn fra Ungdata at de aller fleste trives på skolen. Tidligere rapporter har vist at de aller fleste føler at de passer inn blant elevene

på skolen og at de opplever at lærerne deres bryr seg om dem.

Det er ingen klare tegn til at skoletrivselen avtar med økende alder. Det er heller ikke noen vesentlige kjønnsforskjeller i trivsel. Jentene går imidlertid ut av ungdomsskolen med en god del bedre karakterer enn guttene.

Hvor mange ungdommer trives på skolen?

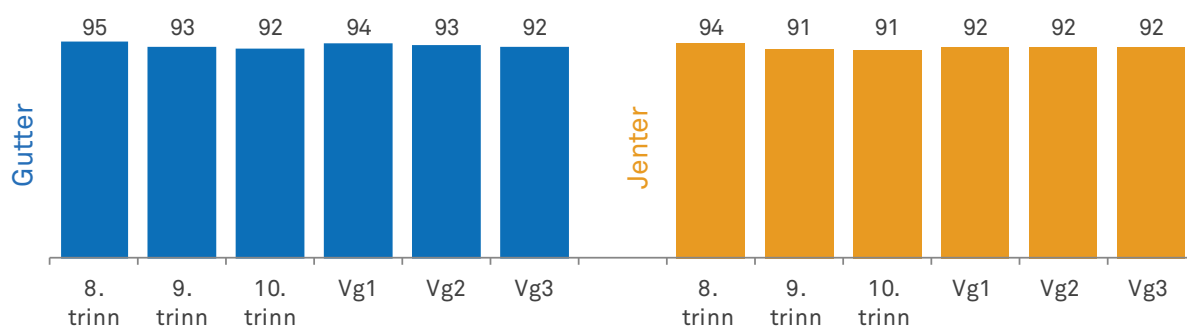
Er du enig eller uenig i utsagnet «Jeg trives på skolen»?

■ Helt enig ■ Litt enig ■ Litt uenig ■ Helt uenig

Prosentandel som trives på skolen – etter kjønn og klassetrinn

Noen færre enn før trives på skolen

Ungdata viser at de aller fleste trives på skolen. Både på ungdomstrinnet og på videregående er rundt to av tre elever «helt enig» i påstanden «jeg trives på skolen». I tillegg er nokså mange «litt enig». Sju prosent trives derimot ikke på skolen.

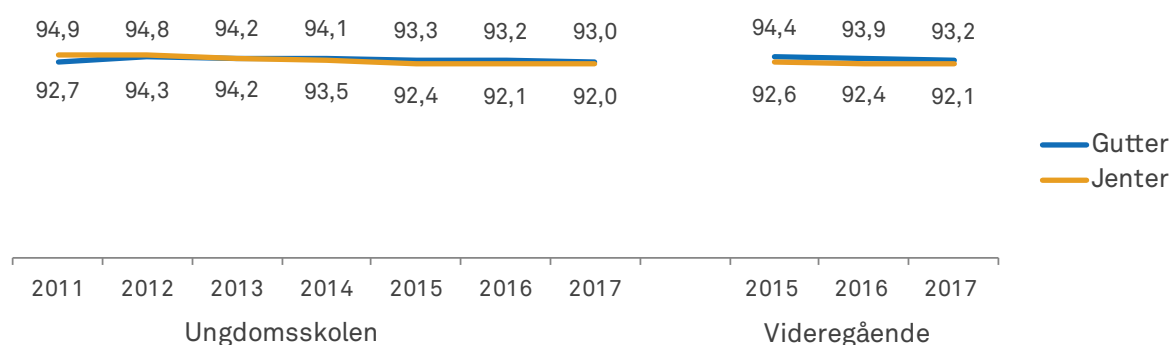
Det er generelt små kjønnsforskjeller i skoletrivsel, men det er noen flere jenter enn gutter som gruer seg til å gå på skolen. To av tre elever sier at de kjeder seg på skolen.

Siden 2012 har andelen som trives på skolen blitt noe lavere for hvert år. Endringene er ikke store, men over tid har nedgangen vært på rundt to prosentpoeng. Samtidig har det vært en økning i andelen

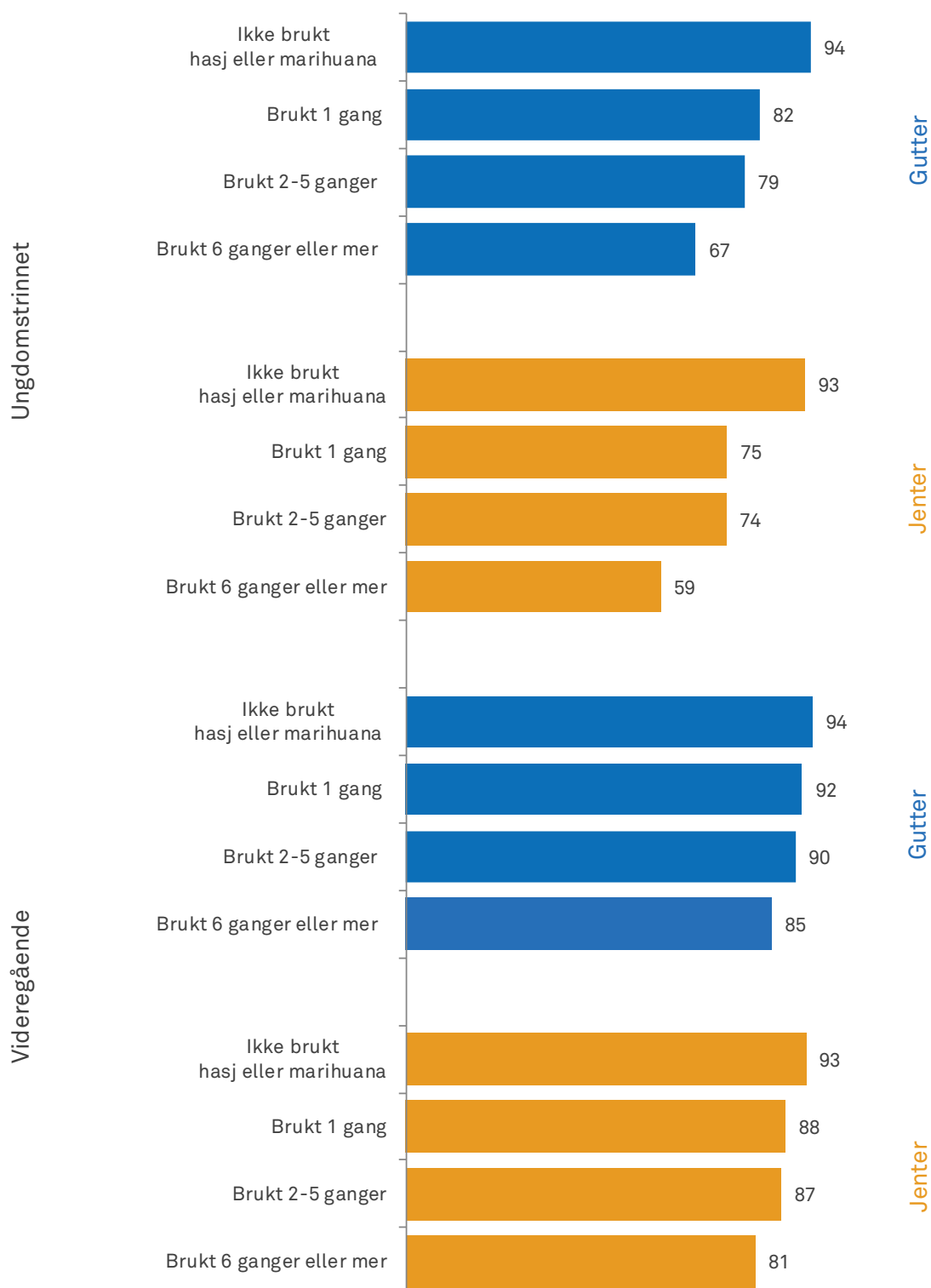
unge som kjeder seg på skolen og det er flere ungdommer som ofte gruer seg til å gå på skolen enn for noen år siden. Alle disse endringene gjelder for begge kjønn og vi finner den samme tendensen på ungdomstrinnet og i videregående.

Ungdom som har brukt hasj eller marihuana har lavere skoletrivsel enn andre ungdommer. Særlig gjelder dette på ungdomstrinnet. Men også blant elever på videregående er det en sammenheng mellom bruk av cannabis og skoletrivsel. Dette gjelder både gutter og jenter.

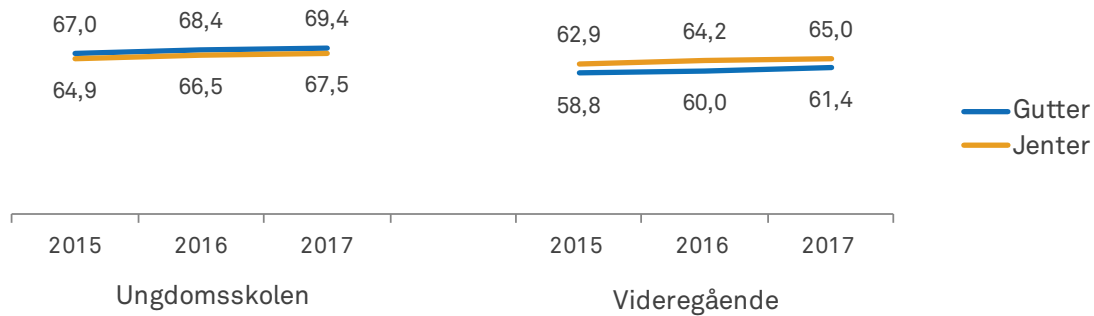
Prosentandel som trives på skolen – etter kjønn og skoleslag over tid

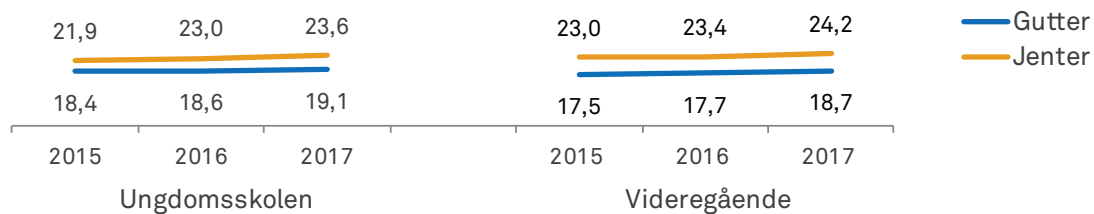
Prosentandel som trives på skolen – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som kjeder seg på skolen – etter kjønn og skoleslag over tid

Prosentandel som ofte gruer seg til å gå på skolen – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan skoletrivsel blir målt i Ungdata

I Ungdata blir ungdom bedt om å ta stilling til en serie påstander som er ment å måle ungdommenes skoletrivsel. Påstandene blir introdusert på følgende måte: «Er du enig eller uenig i følgende utsagn om hvordan du har det på skolen», og ungdommene blir bedt om å krysse av for om de er «helt enig», «litt enig», «litt uenig» eller «helt uenig». De som er enig i utsagnet «Jeg trives på skolen», blir her brukt som en hovedindikator på trivsel i skolen.

Tidligere har Ungdata benyttet et mer direkte spørsmål: «Trives du på skolen?», med svaralternativer som varierer fra «ja, svært godt» til «nei, svært dårlig». I figuren som viser endringer over

tid har vi slått sammen kategoriene «helt enig» og «litt enig» fra og med 2014 og «ja, svært godt» og «ja, nokså godt» til og med 2013. Selv om dette gir en viss metodisk usikkerhet, mener vi likevel at det er forsvarlig å sammenlikne svarene på disse to spørsmålene over tid.

Som ytterligere indikatorer på skoletrivsel, har vi tatt med noen utsagn som omhandler kjedsomhet og det å grue seg til å gå på skolen. Alle figurene viser andelen som er enige i disse utsagnene.

skolearbeid

Lekser har lang tradisjon i norsk skole. Opprinnelig ble de gitt for at elevene skulle pugge seg fram til kunnskap, der presten eller læreren gjennom høringer kontrollerte hva elevene kunne. Selv om pugging i dag anses som en mindre relevant læringsstrategi, er lekser likevel noe de fleste skoler velger å pålegge elevene.

Lekser kan bidra til økt selvdisiplin og gode arbeidsvaner, og det kan være en effektiv måte for skolen å få involvert foreldrene i skolearbeidet på. Den viktigste begrunnelsen ligger likevel i forventningen om at lekser bidrar til økt læring.

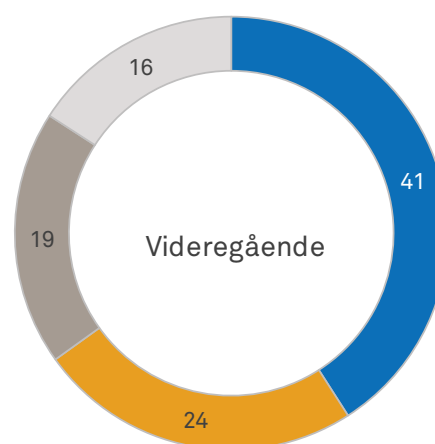
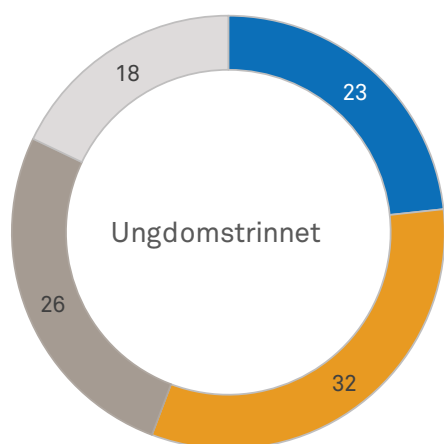
Forskning tyder imidlertid ikke på at leksearbeid i seg selv har særlig store læringseffekter. Det vil blant annet avhenge av under hvilke betingelser leksene gis og skolearbeidet foregår på, men også av tilbakemeldingene fra lærerne i etterkant.

Studier tyder på at lekser har økende betydning for læring desto eldre barna er.

For ungdom vil lekser framstå som noe påtvunget fra samfunnets side, en inngripen i det de opplever som deres egen frie tid. Mange vil derfor kunne oppleve kravene fra skolen som stressende og konfliktfylte. Samtidig kan skolearbeid i fritiden være meningsfylt for de som har et ønske om å få bedre karakterer.

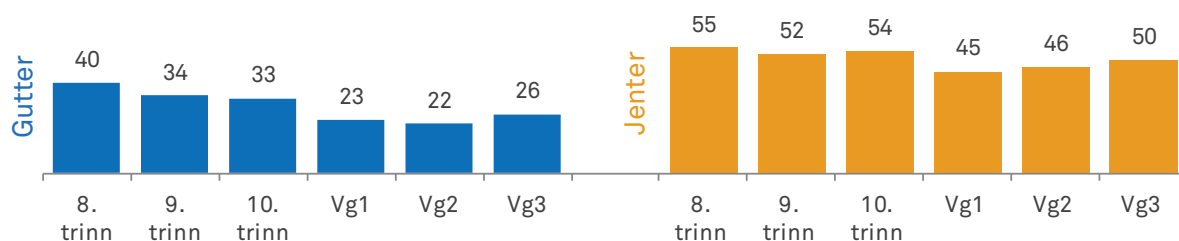
Hvor mye tid bruker norsk ungdom på lekser?

Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletida)?

■ Mindre enn en halvtime ■ En halv til én time ■ En til to timer ■ To timer eller mer

Prosentandel som daglig bruker minst én time på lekser – etter kjønn og klassetrinn

Nedgang i tid brukt på lekser

Ungdom flest bruker en del tid på lekser, men det er stor variasjon i hvor mye tid hver og en bruker. Mens noen ikke gjør lekser i det hele tatt, bruker andre flere timer hver dag. Flertallet bruker mellom en halv time og to timer. Jenter bruker i gjennomsnitt betydelig mer tid på lekser enn gutter, og det er flere på ungdomstrinnet som bruker mye tid på dette enn på videregående.

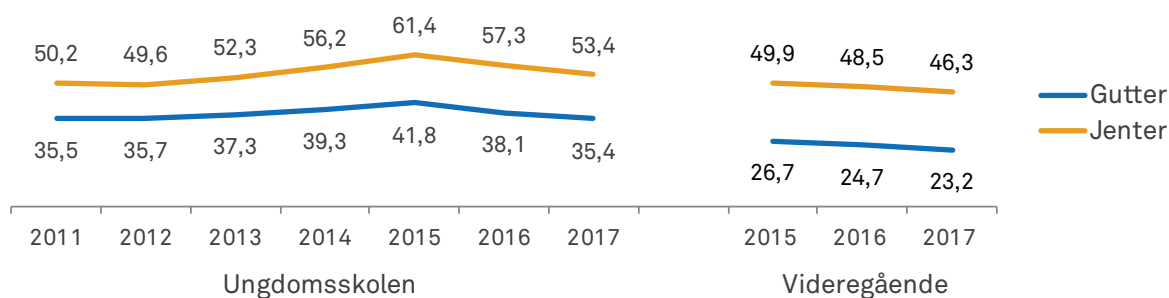
Ungdataundersøkelsene fram til 2015 viste en tydelig økning i hvor mye tid ungdom bruker på lekser. Denne tidstrenden er nå brutt, og de siste årene er det blitt vesentlig færre som bruker mye tid på skolearbeid i fritiden. Nedgangen gjelder

både gutter og jenter og for elever på ungdomstrinnet og på videregående.

Å bruke mye tid på lekser er mye mindre vanlig blant de ungdommene som har brukt hasj eller marihuana enn blant de som ikke har gjort det. Sammenhengen mellom cannabisbruk og leksearbeid gjelder både på ungdomstrinnet og på videregående og for gutter og jenter, men sammenhengen er sterkest blant jentene.

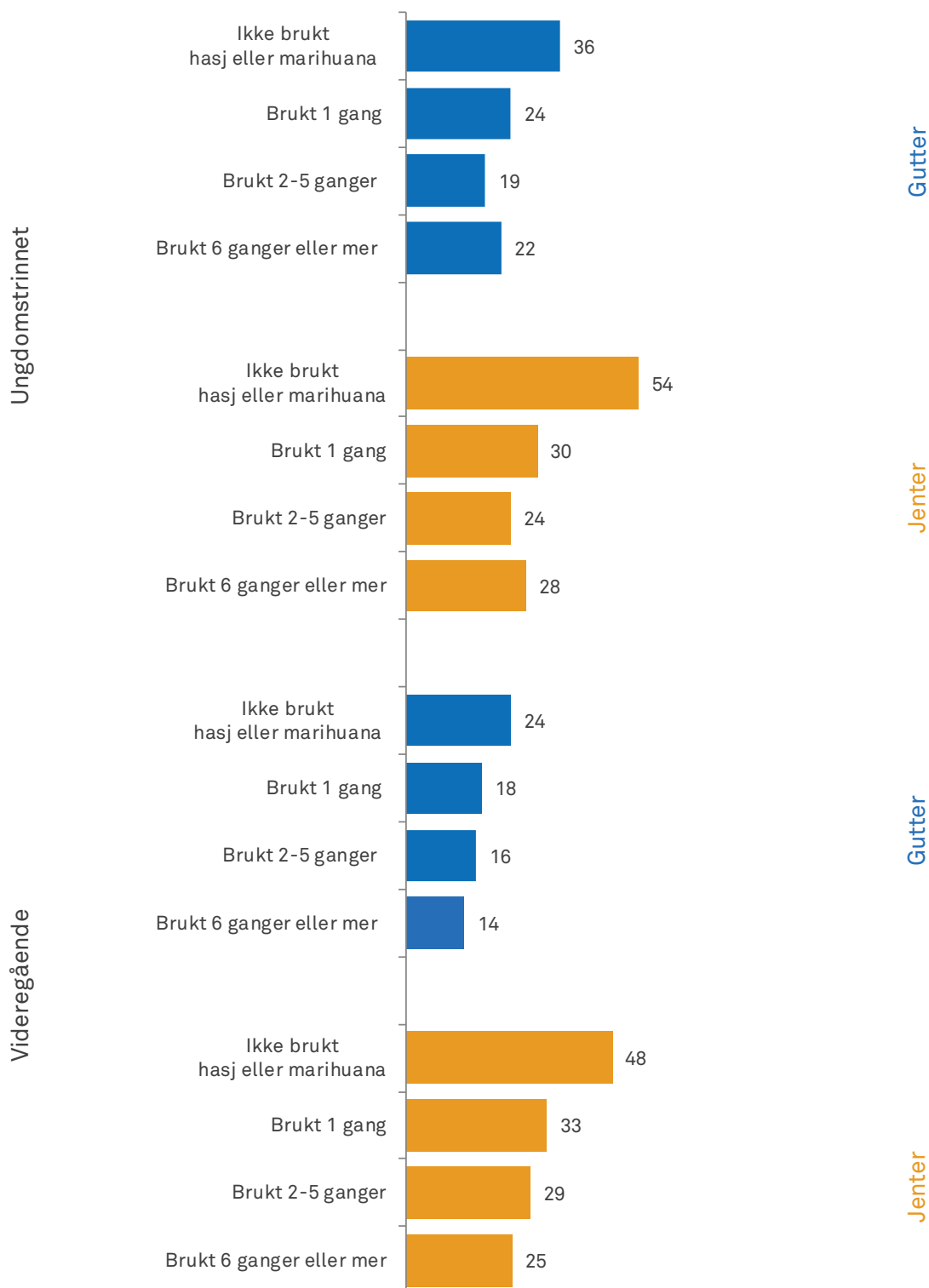
Det er nokså mange som opplever skolen som en stressfaktor i livet. Jentene er langt mer stresset enn guttene, og skolestresset øker markant gjennom ungdomstrinnet, og deretter etter at elevene er ferdige med Vg1.

Prosentandel som daglig bruker minst én time på lekser – etter kjønn og skoleslag over tid

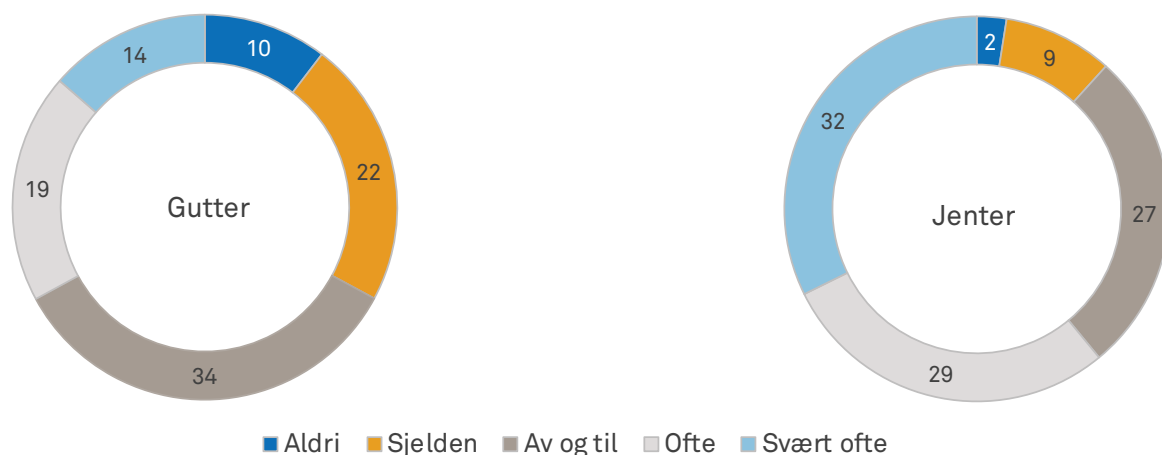

Prosentandel som daglig bruker minst én time på lekser – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

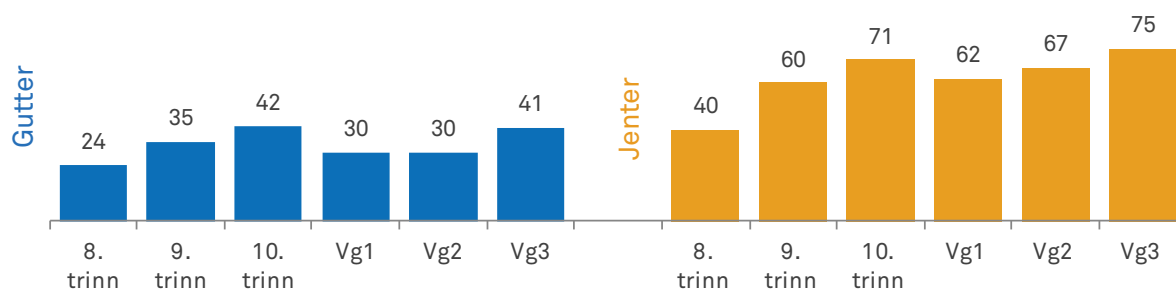

skolearbeid

Hvor ofte skjer det at du blir stresset av skolearbeidet? *

Prosentandel som ofte eller svært ofte blir stresset av skolearbeidet – etter kjønn og klasstrinn *

Hvordan skolearbeid og skolestress blir målt i Ungdata

I Ungdata blir ungdommene bedt om å oppgi hvor mye tid de bruker gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid. Det blir presisert at det er kun det arbeidet de gjør utenom skolen som skal tas med. På denne måten får vi et mål på hvor mye av fritiden de unge bruker på skolerelaterte aktiviteter. De blir bedt om å krysse av på en sjudelt skala, fra «gjør aldri/nesten aldri lekser» til «mer enn fire timer». I rapporten har vi slått sammen noen kategorier.

Fra 2017 har ungdom blitt spurt om hvor ofte de blir stresset av skolearbeidet. Den nederste figuren på denne siden viser hvor stor andel av gutter og jenter på ulike klasstrinn som svarer «ofte» eller «svært ofte».

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet)

skulking

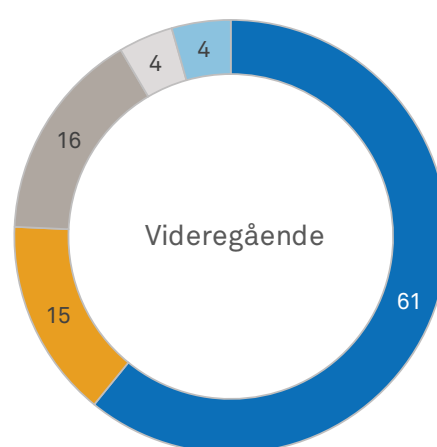
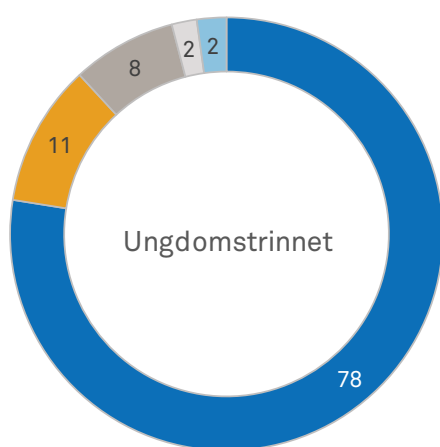
Motivasjon for læring er en sentral drivkraft bak skoleresultatene til den enkelte elev og kommer til syne gjennom de utdanningsvalgene elevene tar, den innsatsen de legger ned, og elevenes oppslutning om skolens formål og regler. Skoleforskningen viser at foreldrenes engasjement og utdanningsbakgrunn virker inn på barnas identifikasjon med og engasjement i skolen, men også hvordan undervisningen er lagt opp.

En del vil kunne ha et ambivalent forhold til skolen. De kan ha dårligere erfaringer fra tidligere skolegang, de opplever liten mestring, eller de synes andre ting i livet er viktigere. Dette kan være grunnen til at de ikke møter opp på skolen eller i neste omgang ikke klarer å gjennomføre videregående opplæring. Å skulke skolen – særlig når dette skjer gjentatte ganger – kan også være et uttrykk for enkeltelevers manglende motivasjon for læring.

Lite tyder på at elever i dag slutter mindre opp om skolens prosjekt enn tidligere. Flere undersøkelser viser tvert imot at ungdom er mer pliktoppfyllende og disiplinerte enn for noen tiår siden. Samtidig kan Ungdataundersøkelsene fra de siste par årene tyde på at dette er i endring. Noen flere skulker enn før og færre opplever skoletrivsel.

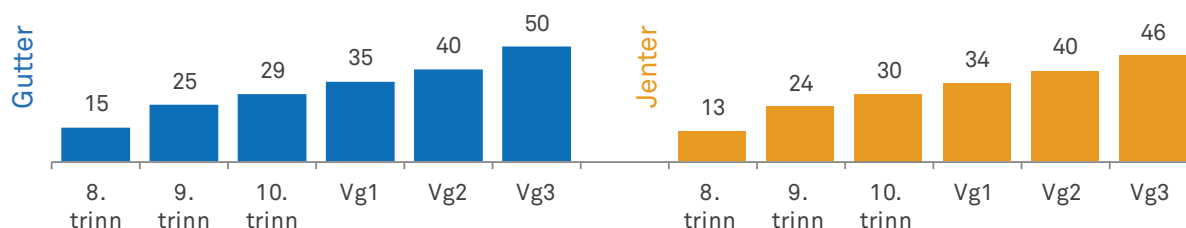
Hvor mange ungdommer skulker skolen?

Hvor mange ganger har du skulket skolen i løpet av det siste året?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2 til 5 ganger ■ 6 til 10 ganger ■ 11 ganger eller mer

Prosentandel som har skulket skolen siste år – etter kjønn og klassetrinn

Flere enn før skulker skolen på ungdomstrinnet

Andelen elever som skulker skolen øker betydelig gjennom ungdomsårene. Mens 14 prosent har skulket skolen det siste året på 8. trinn, gjelder det nær halvparten på Vg3. På ungdomstrinnet har fire prosent skulket skolen mer enn fem ganger, mot åtte prosent av elevene på videregående. Økningen i omfanget av skulking skjer mer eller mindre suksessivt gjennom hele tenåringsfasen.

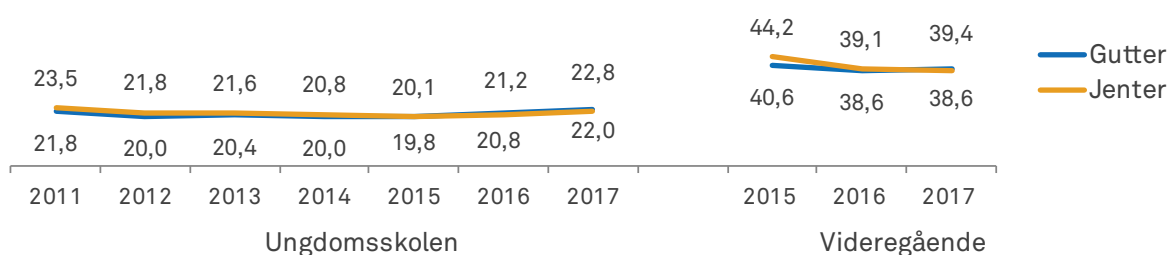
Gutter og jenter skiller seg svært lite fra hverandre med tanke på hvor mange som skulker skolen.

Mens omfanget av skulking har gått noe ned de senere årene blant jenter på ungdomstrinnet, har det vært en økning

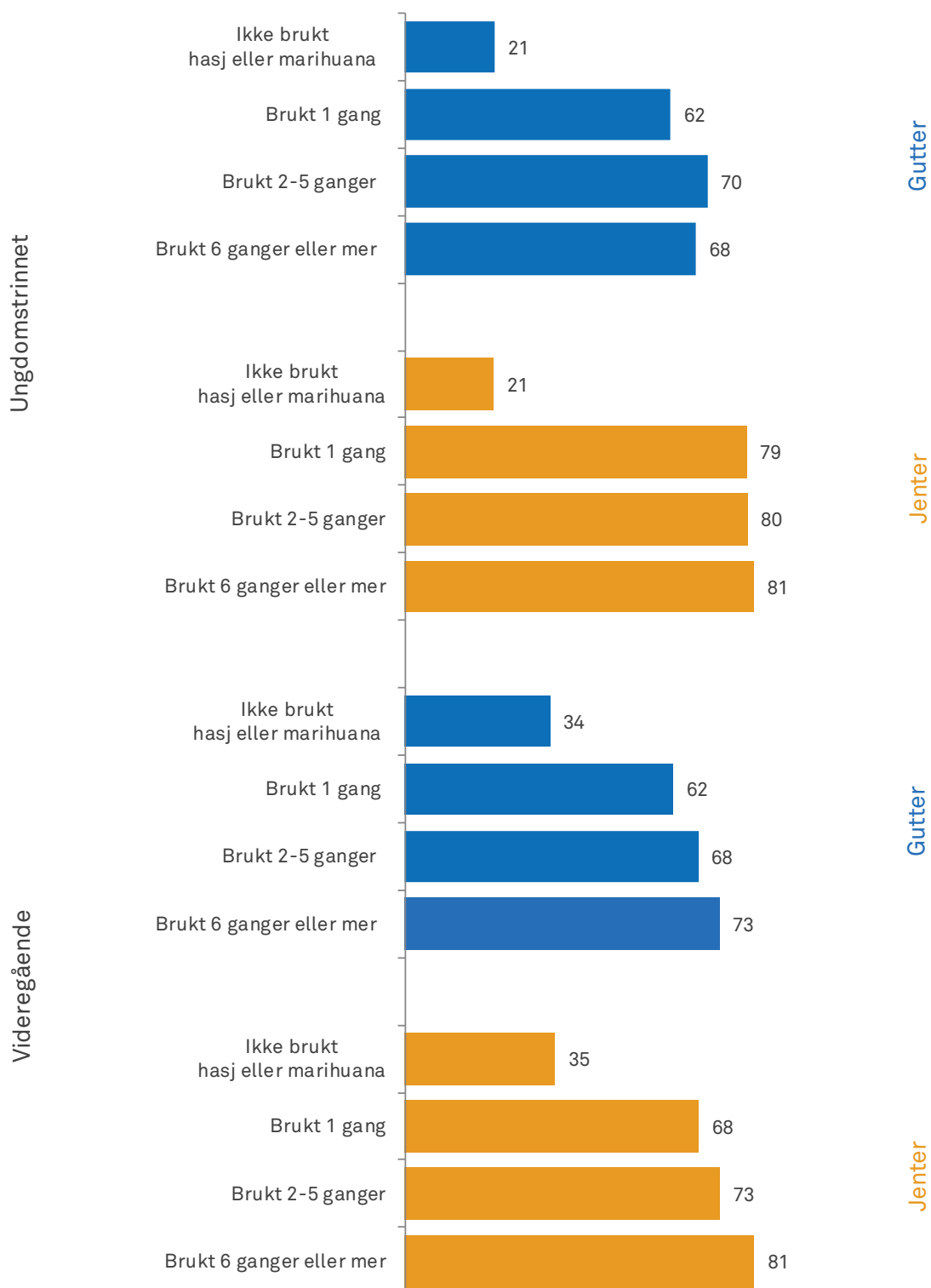
de aller siste årene. Fra 2015 til 2017 har økningen vært på to prosentpoeng for jenter og tre prosentpoeng for gutter. Tallene for videregående tyder på en markert nedgang blant jenter på fem prosentpoeng. Blant guttene har nedgangen vært noe mindre. At endringene skjer i ulik takt på ungdomstrinnet og videregående kan ha sammenheng med innføring av nye fraværsregler i videregående.

Ungdom som har brukt hasj eller marihuana skulker skolen i langt større grad enn andre ungdommer. Dette gjelder både for gutter og jenter og for elever på ungdomstrinnet og på videregående.

Prosentandel som har skulket skolen siste år – etter kjønn og skoleslag over tid

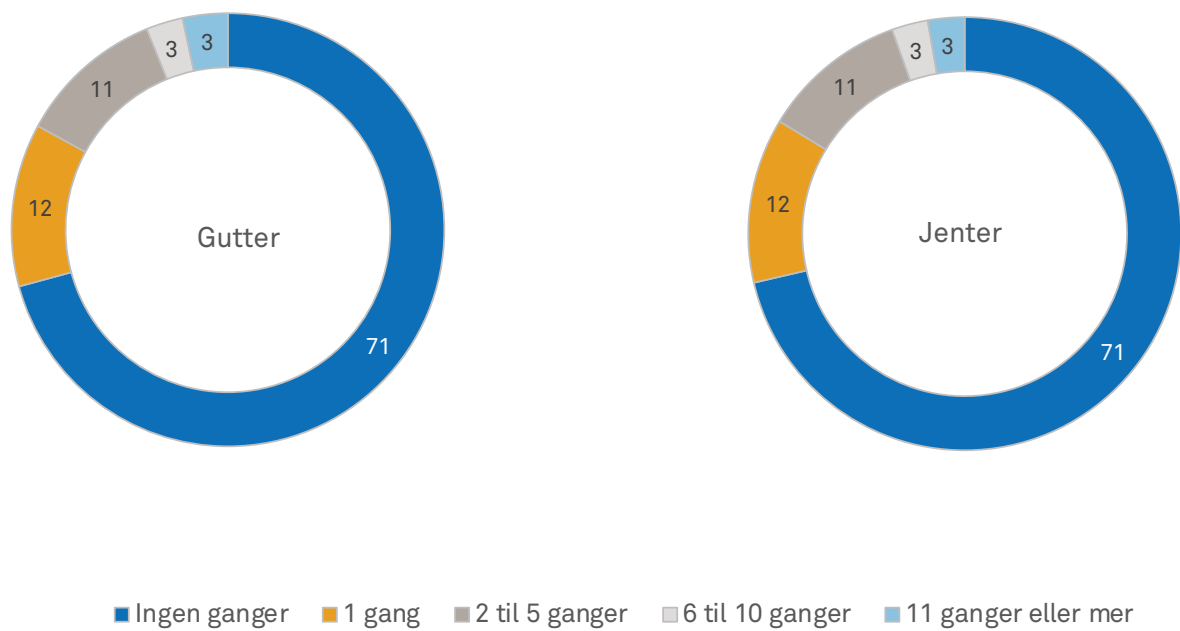

Prosentandel som har skulket skolen siste år – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Hvor mange ganger gutter og jenter har skulket skolen i løpet av det siste året

Hvordan skulking blir målt i Ungdata

I Ungdata blir ungdommene stilt overfor et sett av handlinger og hendelser som vanligvis vil bli oppfattet som negative eller problematiske.

Én slik hendelse handler om skulking av skolen. De blir her bedt om å oppgi om de i løpet av det siste året har «skulket skolen», og eventuelt hvor mange ganger dette har skjedd.

utdanningsplaner

Det har aldri vært så mange unge som tar så lang utdanning som i dag. Mot slutten av 20-årene har over halvparten av jentene, og rundt en tredel av guttene, høyere utdanning.

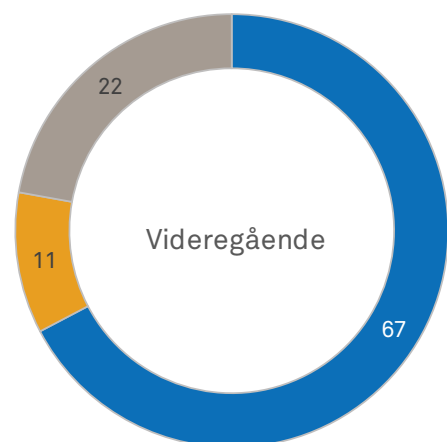
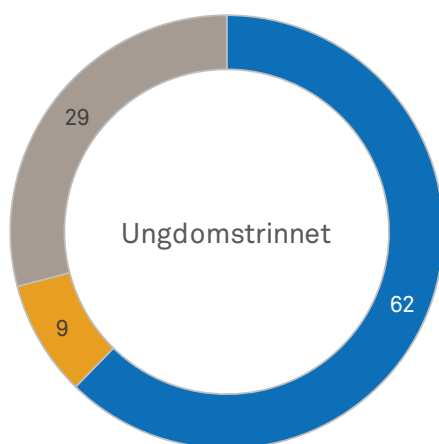
Etter grunnskolen begynner de aller fleste direkte i videregående opplæring. Likevel er det ikke alle som fullfører. Om lag én av tre faller fra underveis eller har ikke bestått etter fem år. Denne andelen har vært stabil siden 1994. At så mange ikke fullfører, er et problem fordi videregående utdanning i stadig større grad har blitt en betingelse for inntreden i arbeidslivet.

En av de sentrale målsettingene i norsk utdanningspolitikk har vært sosial utjevning, slik at alle har de samme muligheter til utdanning. Til tross for et åpent utdanningssystem med gode finansieringsordninger, er det fortsatt store forskjeller i utdanningsvalg etter foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og yrkesstatus.

Mange unge med innvandrerbakgrunn har høye utdanningsambisjoner, til tross for et relativt lavt utdanningsnivå i foreldregruppa. De som selv er født i Norge, går i større grad enn etnisk norsk ungdom direkte over i høyere utdanning, og de velger langt oftere de mest prestisjefylte studiene.

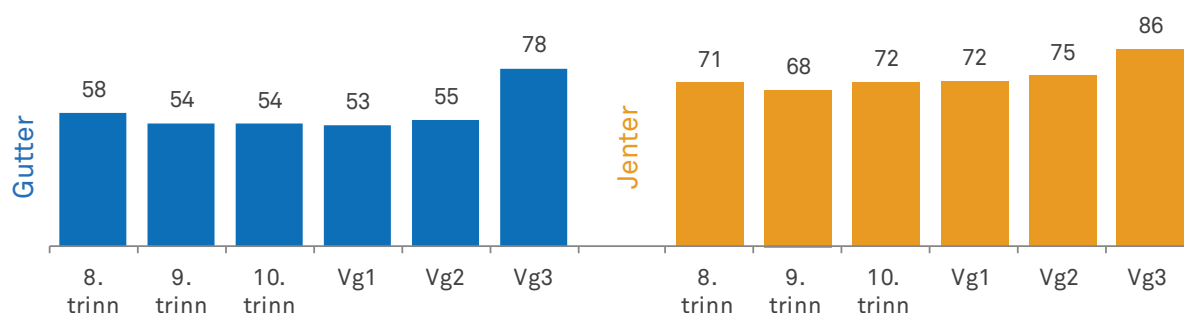
Hva tenker ungdom om sin egen framtid?

Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?

■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

Prosentandel som tror de vil ta høyere utdanning – etter kjønn og klassetrinn

Noe mindre framtidsoptimisme enn før

To av tre tror at de vil ta utdanning på universitet eller høyskole. En del er usikre, og bare hver tiende svarer eksplisitt «nei» på spørsmålet. Tallene viser at ungdom regner høyere utdanning som viktig og som noe mange unge ønsker å strekke seg etter.

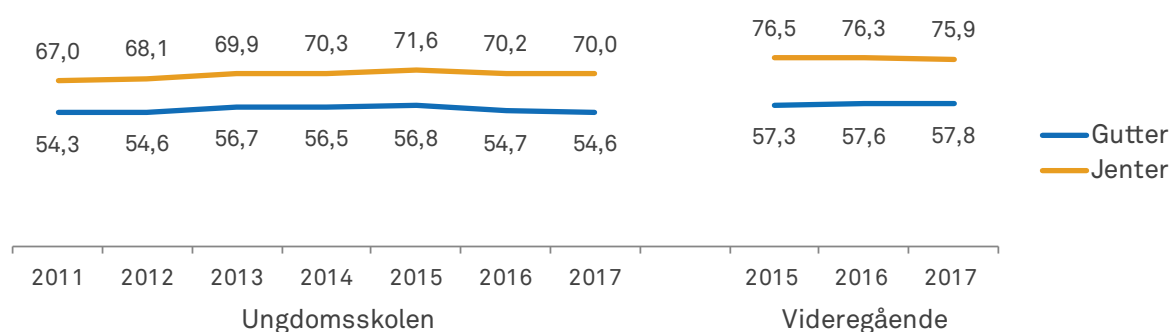
Flere jenter enn gutter sikter mot høyere utdanning. Andelen er høyest på Vg3. Dette skyldes trolig at elever på utdanningsprogrammer som gir studiekompetanse er klart underrepresentert på dette trinnet blant annet fordi lærlingene ikke er med i undersøkelsen.

Fram til 2015 var det en trend i retning av at stadig flere unge tror de vil ta utdanning på

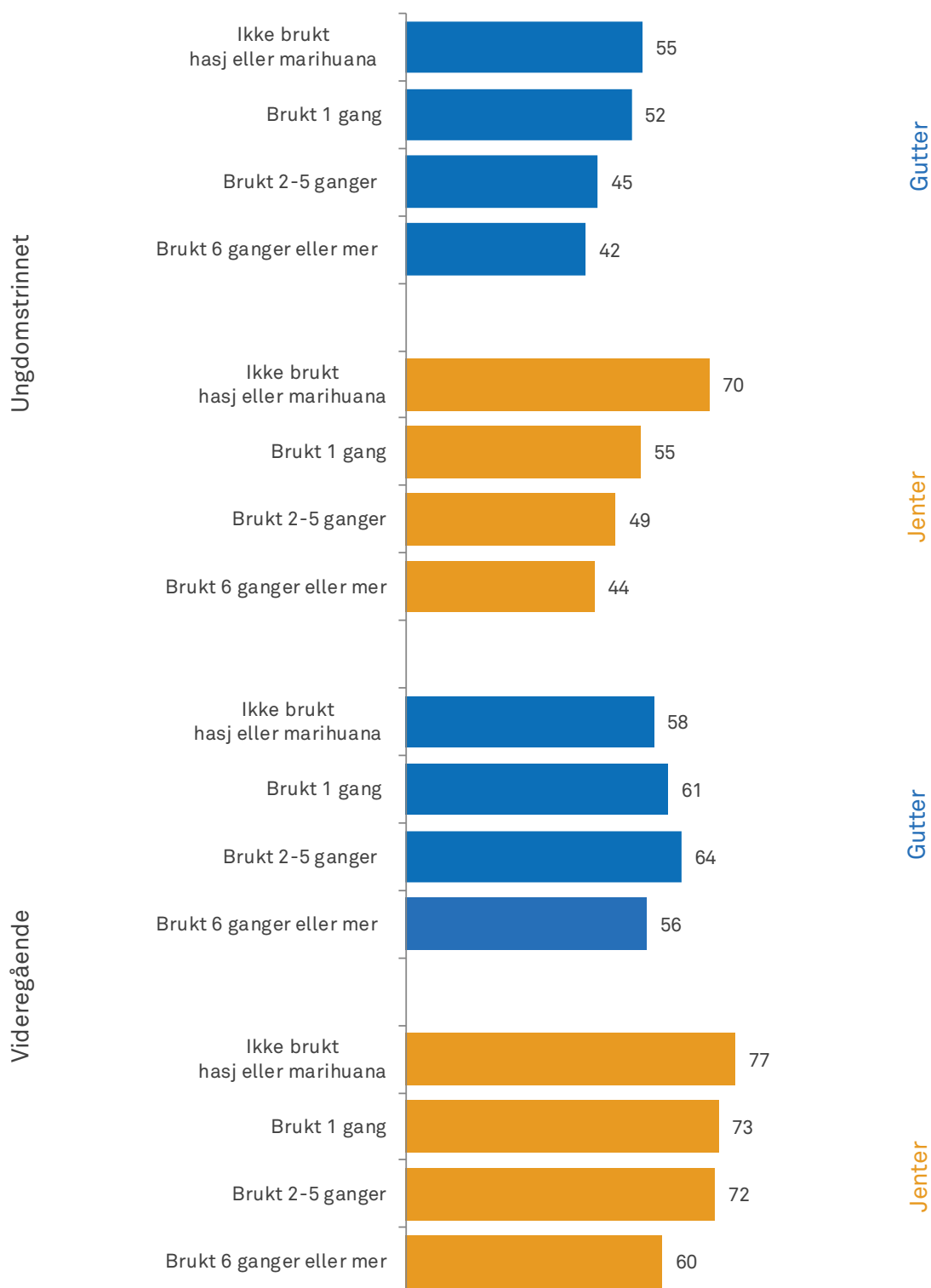
universitet eller høyskole. Tallene for de to siste årene tyder på at denne trenden har blitt brutt eller flatet ut. På andre områder er det derimot en tydelig trend i retning av mindre framtidsoptimisme. Andelen som tror at de aldri vil bli arbeidsledige har gått markert ned, og færre enn før tror de kommer til å leve et godt og lykkelig liv.

Generelt er det færre som tror de vil ta høyere utdanning blant elever har brukt hasj eller marihuana enn blant de som ikke har prøvd stoffet. Unntaket gjelder guttene på videregående, der utdanningsorienteringen er høyest blant de som har brukt cannabis to til fem ganger.

Prosentandel som tror de vil ta høyere utdanning – etter kjønn og skoleslag over tid

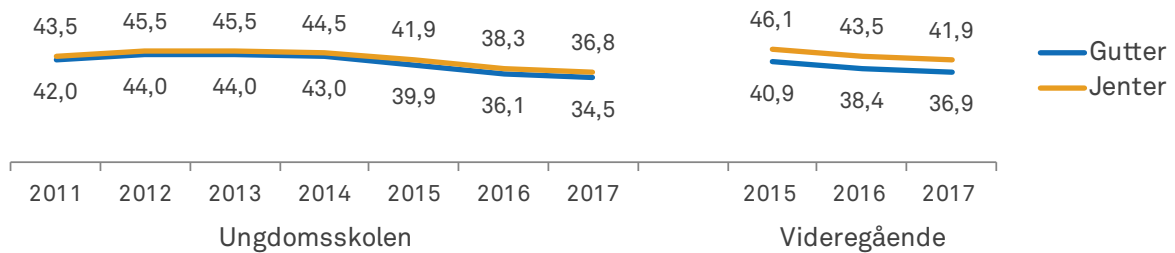

Prosentandel som tror de vil ta høyere utdanning – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

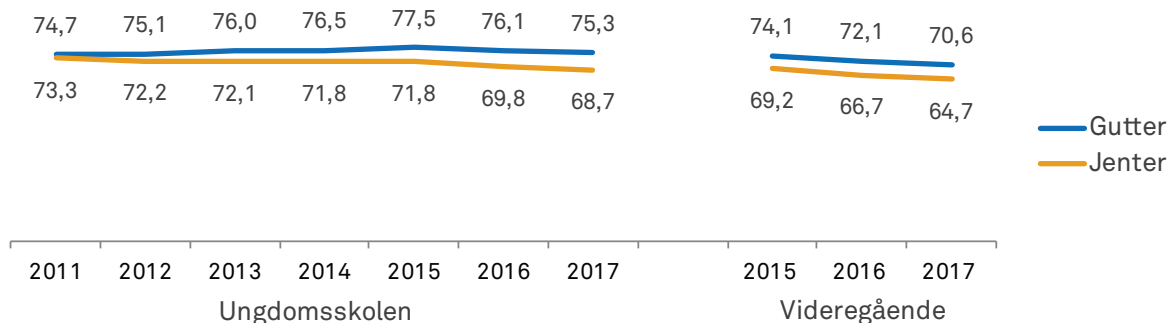

utdanningsplaner

Prosentandel som tror at de aldri vil bli arbeidsledig – etter kjønn og skoleslag over tid

Prosentandel som tror de vil komme til å leve et godt og lykkelig liv – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan framtidorientering måles i Ungdata

I Ungdata blir ungdommene bedt om å tenke på hvordan de trodde deres egen framtid ville bli. De blir blant annet bedt om å svare på om de trodde at de ville «komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole». Svaralternativene var «ja», «nei» og «vet ikke».

Indikatoren for utdanningsplaner som er brukt i denne rapporten, sier noe om hvor mange som «tror de vil ta høyere utdanning», og omfatter de som svarte «ja» på dette spørsmålet.

Spørsmålene om framtiden omfatter også andre sider ved de unges framtidige liv. Én av disse handler om hvorvidt de tror at de «noen gang vil bli arbeidsledig». Andelen som svarer «nei» på dette spørsmålet, er vist i den øverste av figurene på denne siden. Den nederste figuren viser hvor mange av ungdommene som svarte «ja» på spørsmålet om tror de vil «komme til å leve et godt og lykkelig liv».

Fritidsaktiviteter

Organisert fritid

Hjemme

Ute med venner

Mediebruk

organisert fritid

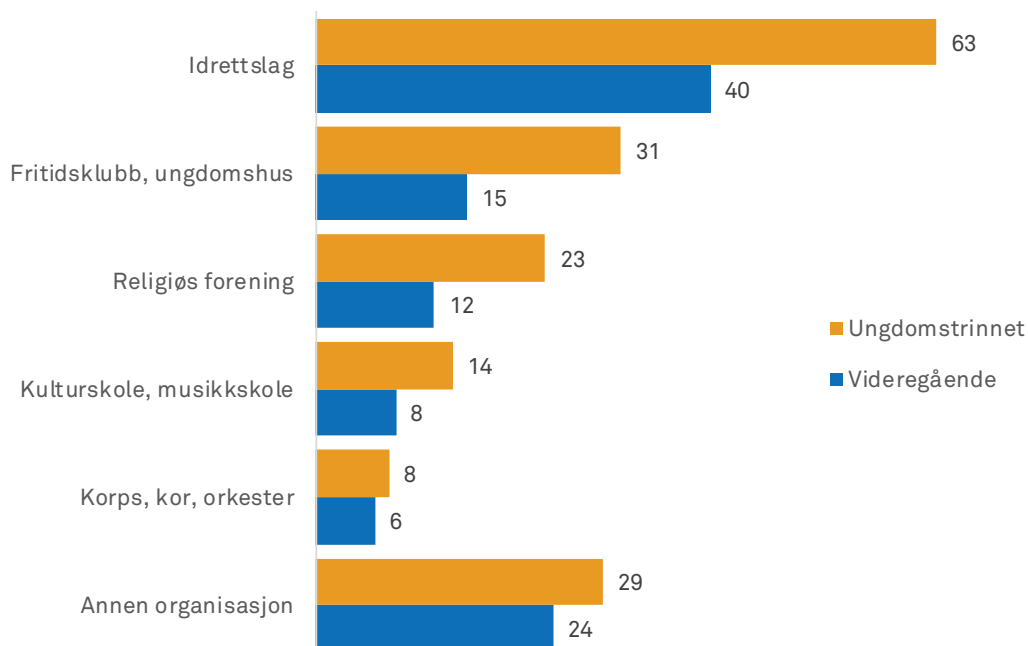
Organisasjoner, klubber, lag og foreninger er viktige arenaer for samvær med andre unge, og gir andre erfaringer og læringsbetingelser enn skolen og mer uformelle situasjoner. På sitt beste gir organisasjonene ungdom mulighet til å utvikle sine evner, de lærer å fungere i et fellesskap, ytre egne meninger, og å jobbe målrettet.

Barne- og ungdomsorganisasjonene tillegges ofte en forebyggende rolle. Forskning tyder imidlertid på at sammenhengen mellom for eksempel rusmiddelbruk og organisasjonsdeltakelse varierer en del med organisasjonstype. Det er også slik at mange av organisasjonene særlig rekrutterer ungdom som i utgangspunktet er «veltilpassede».

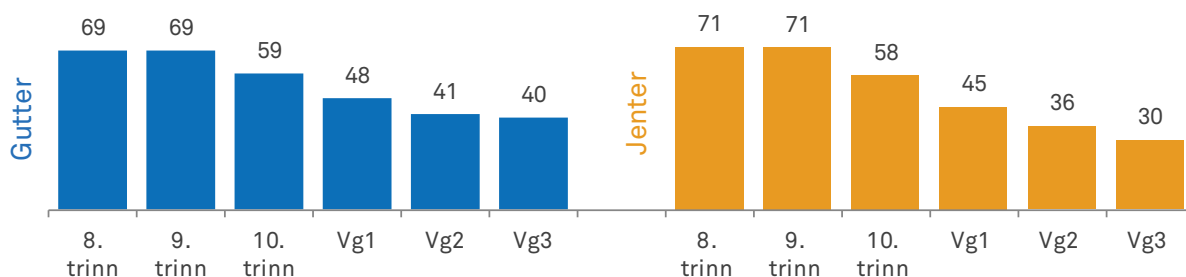
Andelen ungdom som deltar i organiserte fritidsaktiviteter har vært nokså stabil de siste årene.

Hvor mange deltar i organiserte fritidsaktiviteter?

Prosentandel som siste måned har vært med på aktiviteter i følgende fritidsorganisasjoner

Prosentandel som er aktive i fritidsorganisasjon – etter kjønn og klassetrinn

Fortsatt mange som deltar i organiserte fritidsaktiviteter

Ungdata viser at de fleste barn og unge deltar i ulike typer organiserte fritidsaktiviteter gjennom oppveksten. Nær ni av ti har vært med i en organisasjon, klubb eller lag etter at de fylte ti år. Samtidig er det en klar nedgang gjennom tenårene i hvor mange som er aktive, særlig fra 9. trinn og utover. Nedgangen er større for jenter enn for gutter, og for jenter er det en halvering i andelen aktive fra 14- til 17-årsalderen.

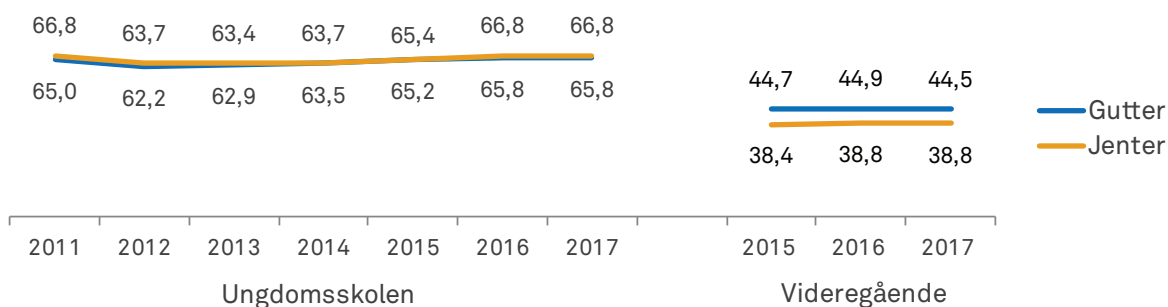
Idretten organiserer klart flest. På ungdomstrinnet er 63 prosent med i et idrettslag, mot 40 prosent på videregående. Mange unge er også aktive i ulike typer ungdomsklubber. Det er også mange som er med i religiøse foreninger. For en del

ungdomsskoleelever vil dette være knyttet til konfirmasjonsforberedelsene.

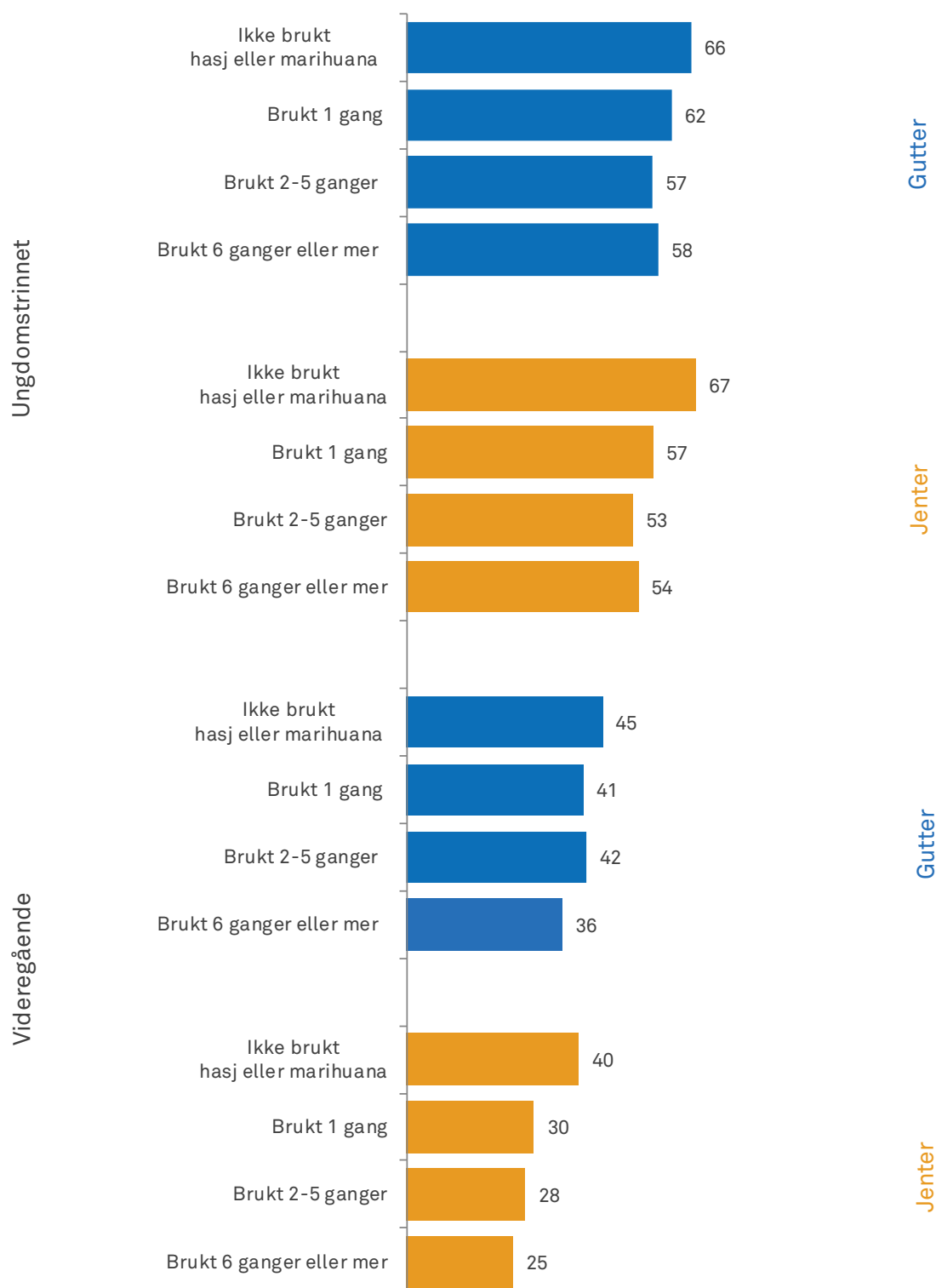
Etter en viss økning i andelen aktive unge i fritidsorganisasjonene siden 2012 og fram til 2016, er årets tall nokså identiske som fjorårets. Det er samtidig stadig færre ungdommer som ikke har vært med i noen form for organisert fritidsaktivitet siden de fylte ti år.

Det er færre som deltar i organiserte fritidsaktiviteter blant ungdom som har brukt hasj eller marihuana enn blant de som ikke har prøvd slike stoffer. Sammenhengen er tydeligere blant jenter enn blant gutter.

Prosentandel som er aktive i fritidsorganisasjon – etter kjønn og skoleslag over tid

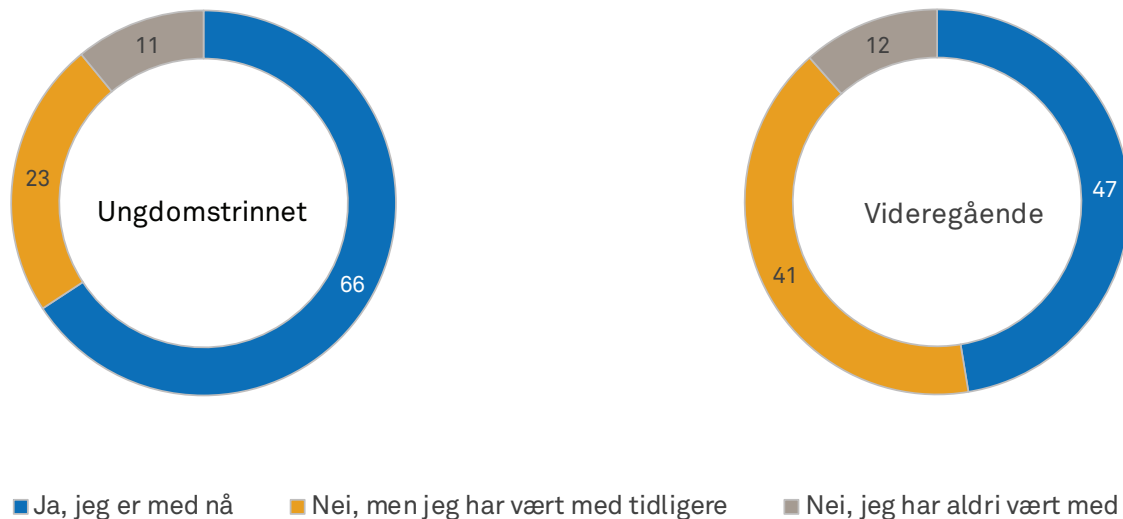

Prosentandel som er aktive i en fritidsorganisasjon – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

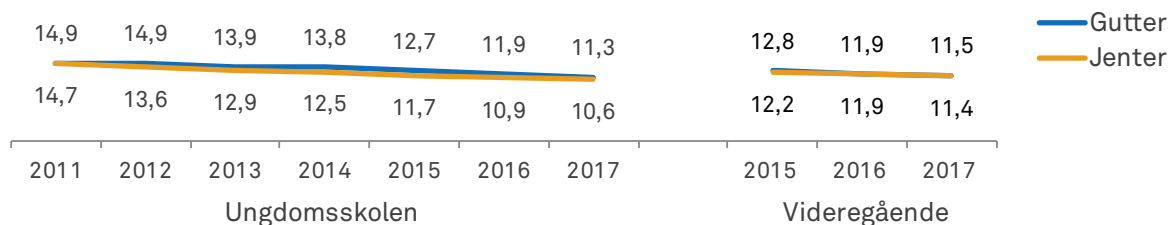

organisert fritid

Er du eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag etter at du fylte 10 år

Prosentandel som aldri har vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag siden de fylte 10 år – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan organisert fritid blir målt i Ungdata

For å fange opp de unges aktiviteter i organisasjoner, lag og foreninger, blir ungdommene bedt om å oppgi hvor mange ganger i løpet av den siste måneden de har vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag:

- Idrettslag
- Fritidsklubb/ungdomshus
- Religiøs forening
- Korps, kor, orkester
- Kulturskole/musikkskole
- Annen organisasjon, lag eller forening

Svaralternativene er «ingen ganger», «1–2 ganger», «3–4 ganger» og «5 ganger eller oftere».

I Ungdata omfatter det å være «aktiv i fritidsorganisasjon» de som svarer at de har vært med på aktiviteter minst fem ganger siste måned.

I tillegg får ungdommene spørsmål om de har vært med i noen organisasjoner, klubber eller lag etter at de fylte 10 år. Ungdommenes svar på dette spørsmålet er gjengitt i den øverste figuren. Den nederste figuren viser hvor mange som sier at de «aldri har vært med».

hjemme

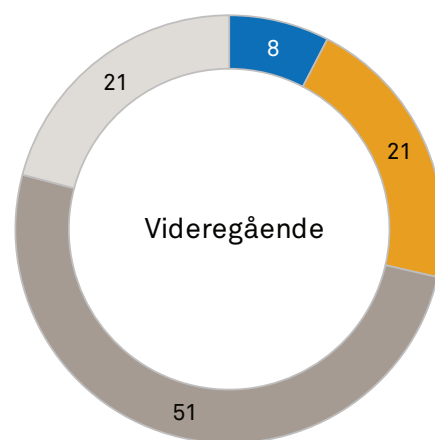
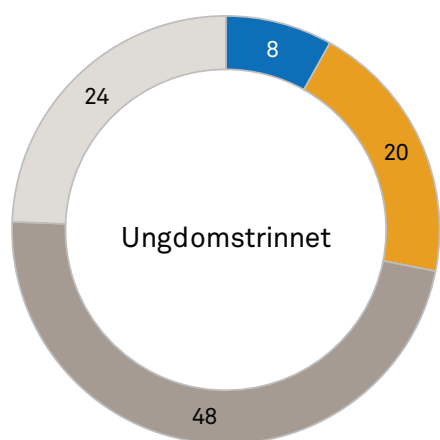
Ungdoms fritid er i forandring, og hjemmet er blitt et stadig viktigere oppholdssted for de unge. En viktig årsak er kommunikasjonsteknologien som gjør det mulig å være hjemme og samtidig ha kontakt med venner. For ungdom har internett og mobiltelefonene gjort behovet for å møtes på senteret eller «på løkka» mindre.

Også andre endringer i ungdoms liv kan bidra til at ungdom bruker mye tid hjemme. Flere har argumentert for at generasjonskløften er mindre enn tidligere. Dette gjør det enklere for mange unge å være i samme hus som sine foreldre. Krav til prestasjoner i skole- og utdanningssammenheng kan også ha ført til at ungdom holder seg hjemme for å gjøre skolearbeid. At også boligene har blitt større,

gjør at de fleste tenåringer har eget rom, og mange disponerer en kjellerstue eller loftstue som de kan bruke til samvær med venner.

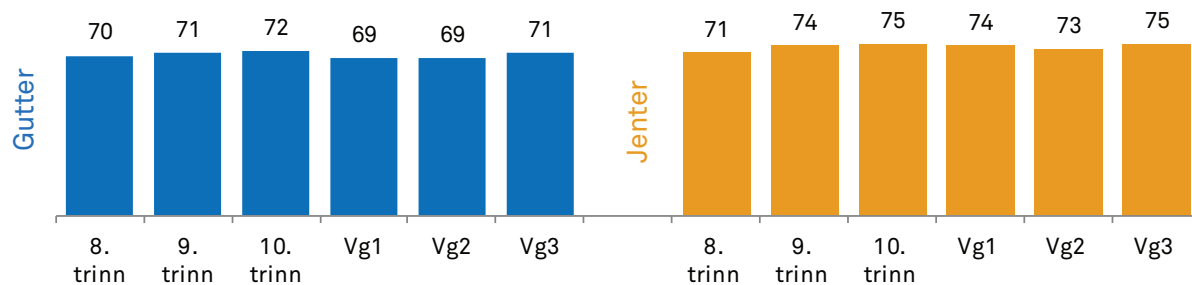
Hvor mange er hjemme på fritida?

Hvor mange ganger har du vært hjemme hele kvelden i løpet av siste uka?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Prosentandel som har vært hjemme minst to hele kvelder siste uke – etter kjønn og klassetrinn

Stadig færre er fysisk sammen med venner hjemme

Ungdata tyder på at dagens ungdommer er nokså hjemmekjære. Dette gjelder både gutter og jenter og på tvers av alder. Bare en mindre gruppe på åtte prosent har ikke vært hjemme noen hele kvelder i løpet av uka før undersøkelsen ble gjennomført.

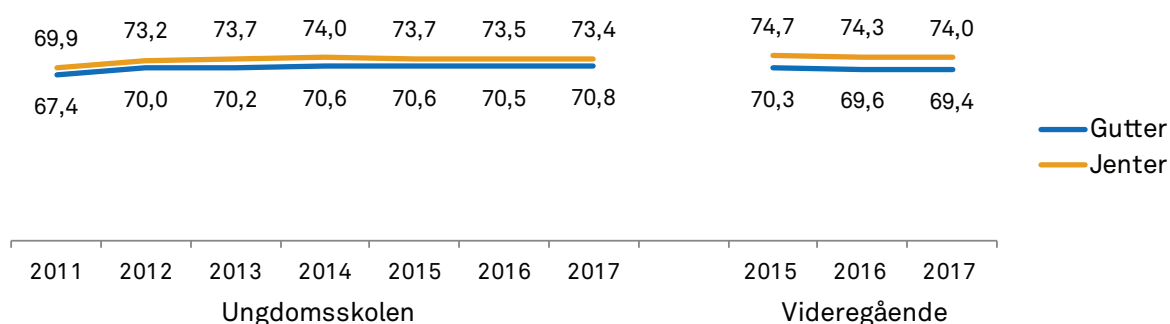
To av ti ungdommer holder seg hjemme mesteparten av uka, mens rundt halvparten er hjemme to til fem hele kvelder i løpet av uka. Om lag seks av ti har minst to ganger i uka vært med venner enten hjemme hos dem selv eller hos vennene. Hvor ofte dette skjer, varierer ikke særlig mye med ungdommens alder eller kjønn.

Ser vi perioden fra starten av tiåret og fram til siste undersøkelse under ett, er det et tydelig

utviklingstrekk i retning av at stadig færre er sammen med venner hjemme hos hverandre. Dette tyder på at hjemmet som arena for fysisk samvær med jevnaldrende har blitt noe svekket de senere årene. Samtidig er det ingen endringer når det gjelder hvor mange ungdommer som er mye hjemme om kveldene.

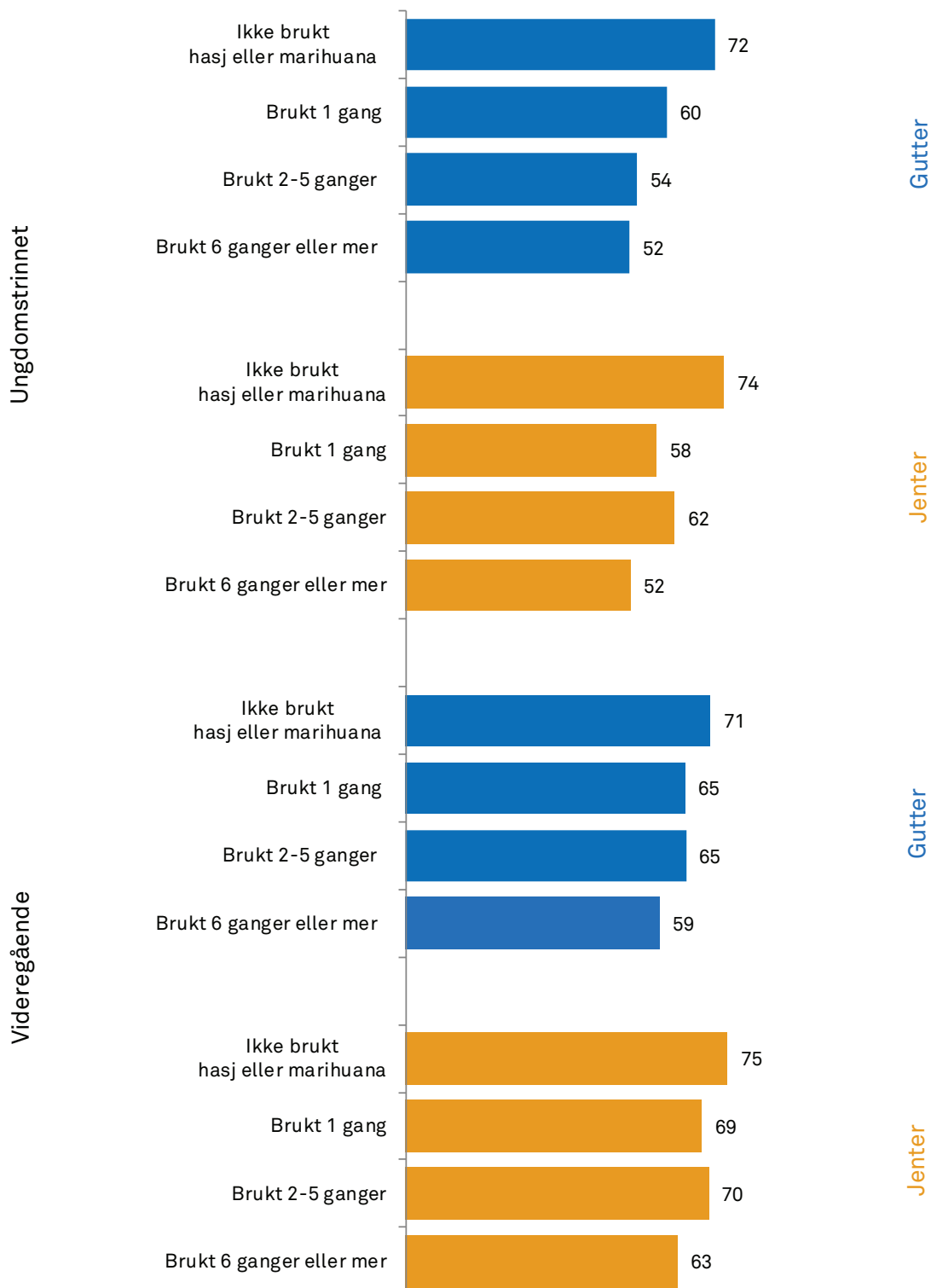
Ungdom som har brukt hasj eller marihuana er mindre hjemme om kveldene enn andre ungdommer. Samtidig er det store flertallet av ungdom relativt hjemmeorienterte, uansett hvor mange ganger de har brukt cannabis.

Prosentandel som har vært hjemme minst to hele kvelder siste uke – etter kjønn og skoleslag over tid

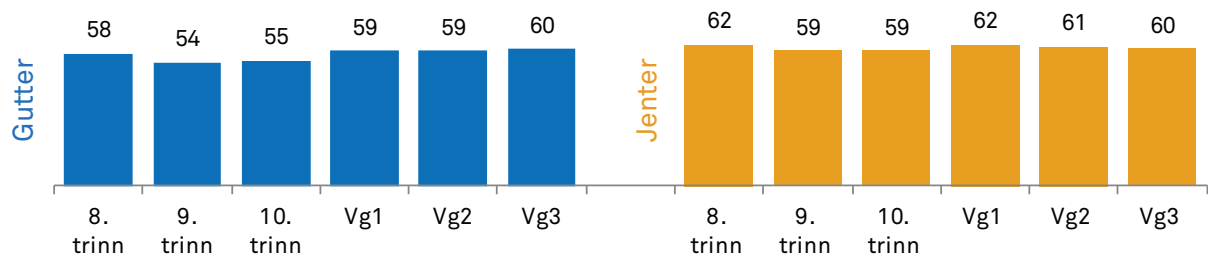

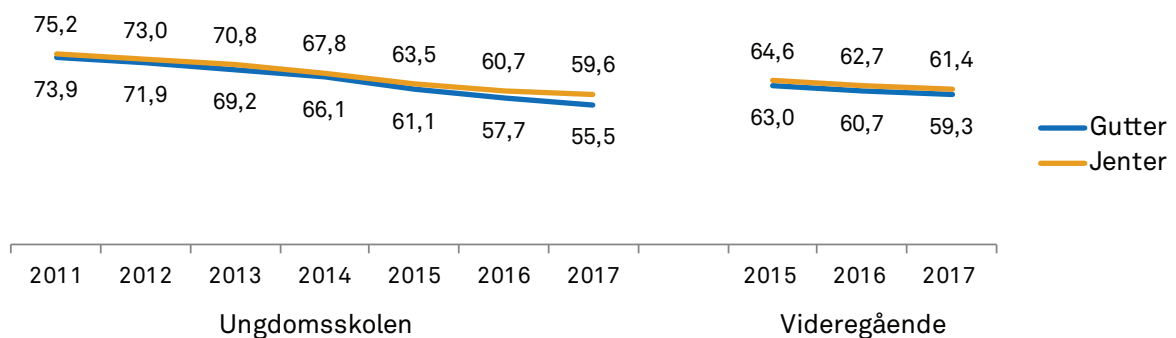
Prosentandel som har vært hjemme minst to hele kvelder siste uke
 – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som har vært hjemme med venner minst to ganger siste uke – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som har vært hjemme med venner minst to ganger siste uke – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan hjemmeorientert fritid blir målt i Ungdata

I spørreskjemaet får ungdommene listet opp ulike fritidsaktiviteter. De blir bedt om å tenke tilbake på siste sju dager, og om å angi hvor mange ganger de har gjort de ulike aktivitetene. Svaralternativene er «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer».

Opplysningen om ungdoms bruk av hjemmet som fritidsarena er basert på følgende formulering: «Vært hjemme hele kvelden». I denne rapporten viser vi hvor stor andel som svarer at de har vært hjemme hele kvelden minst to ganger siste uke.

For å måle hvor mange som er hjemme med venner, blir ungdommene i den samme delen av spørreskjemaet spurt om hvor mange ganger de har «vært sammen med venner hjemme hos meg» og «vært sammen med venner hos dem». Indikatoren «hjemme med venner» omfatter de som har vært sammen med venner hjemme hos seg selv og/eller hos venner minst to ganger siste uke.

ute med venner

I ungdomsforskningen har det tradisjonelt vært vanlig å skille mellom uteorientert og hjemmeorientert fritid. Mens en hjemmeorientert fritid gir foreldre muligheter til å kontrollere barnas handlinger, har ungdom større spillerom til å eksperimentere med rusmidler eller prøve ut grenser på andre måter når de oppholder seg utenfor hjemmet.

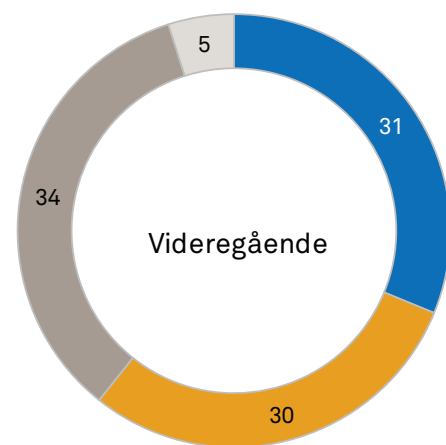
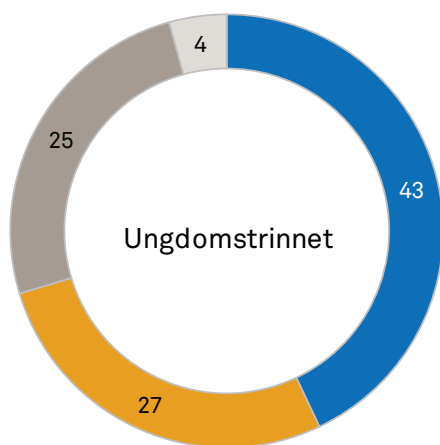
Med et endret fritidsmønster endres gjerne bekymringene rundt ungdoms bruk av fritiden. I dag vekker digitale aktiviteter foran skjermer av ulikt slag større uro enn det ustrukturerte samværet med jevnaldrende ute på gatehjørnet.

Bekymringene er gjerne knyttet til manglende fysisk aktivitet og kvaliteten

på det sosiale samværet. Statistisk sentralbyrås tidsbruksundersøkelser viser at dagens unge, sammenlignet med de som var unge på 1980- og 1990-tallet, bruker mindre tid på idrett og friluftsliv og er mindre sammen med jevnaldrende.

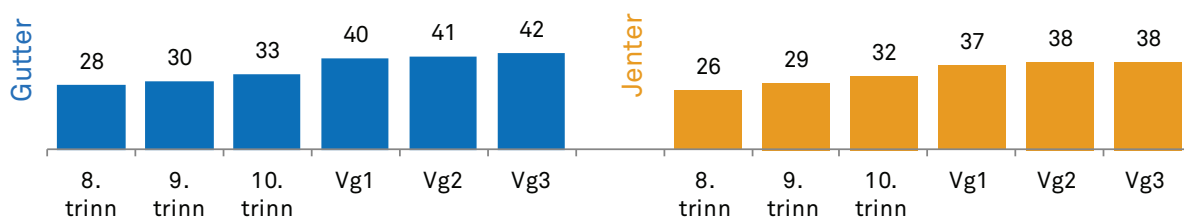
Hvor mange er ute med venner om kveldene?

Hvor mange ganger har du vært ute med venner størsteparten av kvelden i løpet av siste uka?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Prosentandel som har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke – etter kjønn og klassetrinn

Stadig færre er ute med venner om kvelden

Ungdata viser at det er stor variasjon ungdom imellom i hvor mye av fritiden som brukes ute med venner. Et mindretall er ute med venner omtrent hver eneste dag, mens rundt tre av ti er ute to til fem ganger i uka. På ungdomstrinnet er 43 prosent ikke ute med venner i det hele tatt.

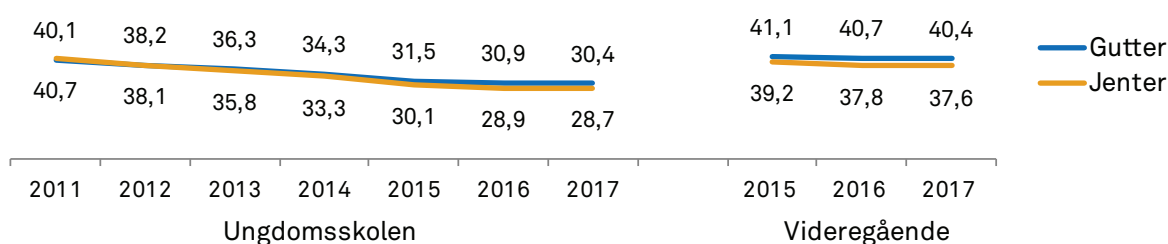
Det er små kjønnsforskjeller i det uteorienterte fritidsmønsteret. Andelen som er ute med venner minst to ganger i uka øker utover i tenårene.

I løpet av de siste årene er det stadig færre som bruker mye tid ute med venner. Mens fire av ti ungdomsskoleelever var ute med venner minst to kvelder i uka på begynnelsen av tiåret, gjelder det tre av ti i 2017.

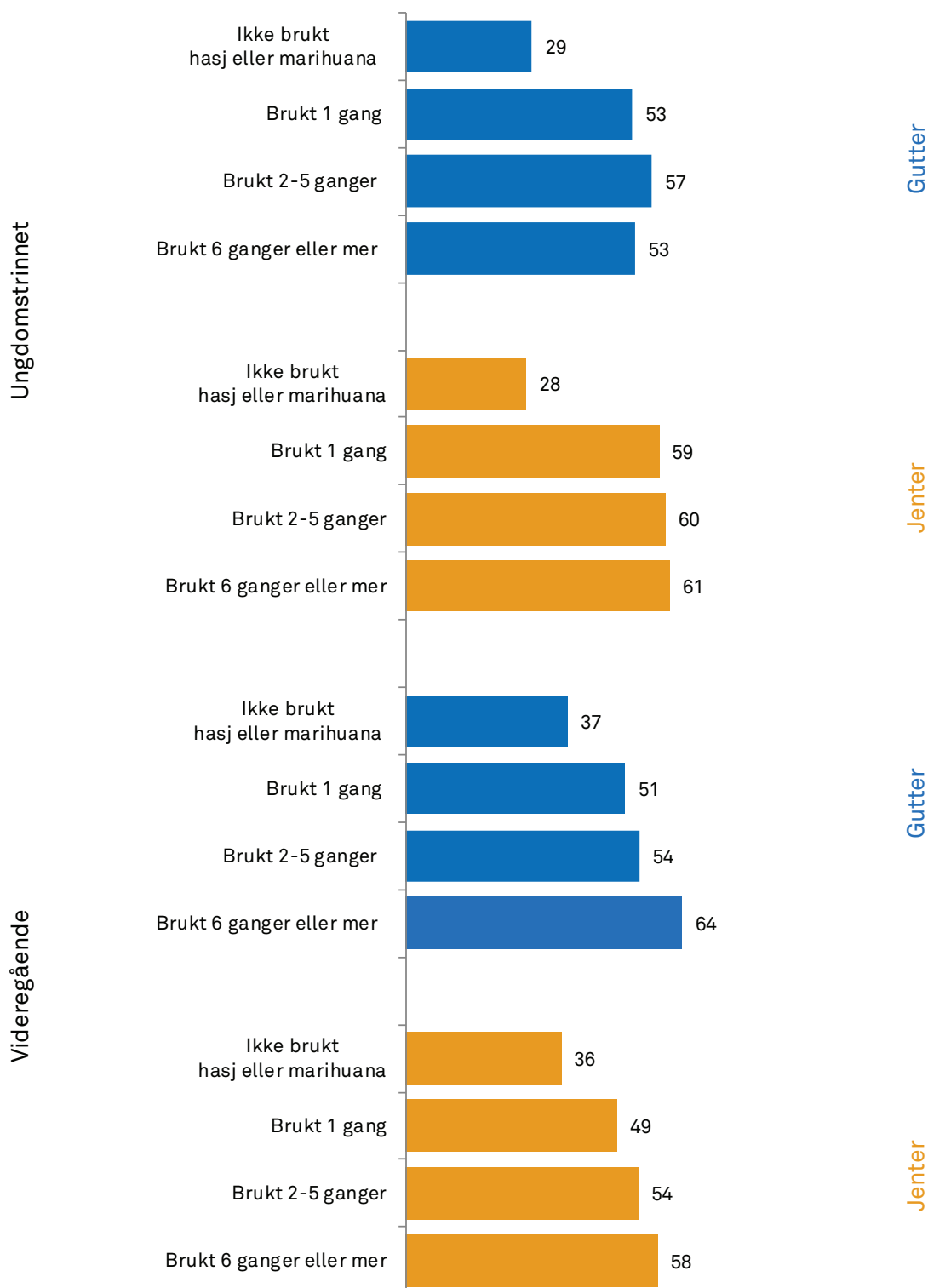
Ungdom som har prøvd hasj eller marihuana er langt mer uteorienterte enn ungdom som ikke har prøvd slike stoffer.

Ungdata kartlegger også hvor ofte ungdom driver med uorganisert fysisk aktivitet, som for eksempel spilt fotball, stått på snowboard eller liknende. Resultatene viser at 56 prosent på ungdomstrinnet og 44 prosent på videregående har drevet med slike aktiviteter minst én gang i uka før undersøkelsen ble gjennomført. Flere gutter enn jenter driver med slike aktiviteter, og det er en nokså tydelig nedgang i aktivitetsnivå gjennom tenårene.

Prosentandel som har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke – etter kjønn og skoleslag over tid

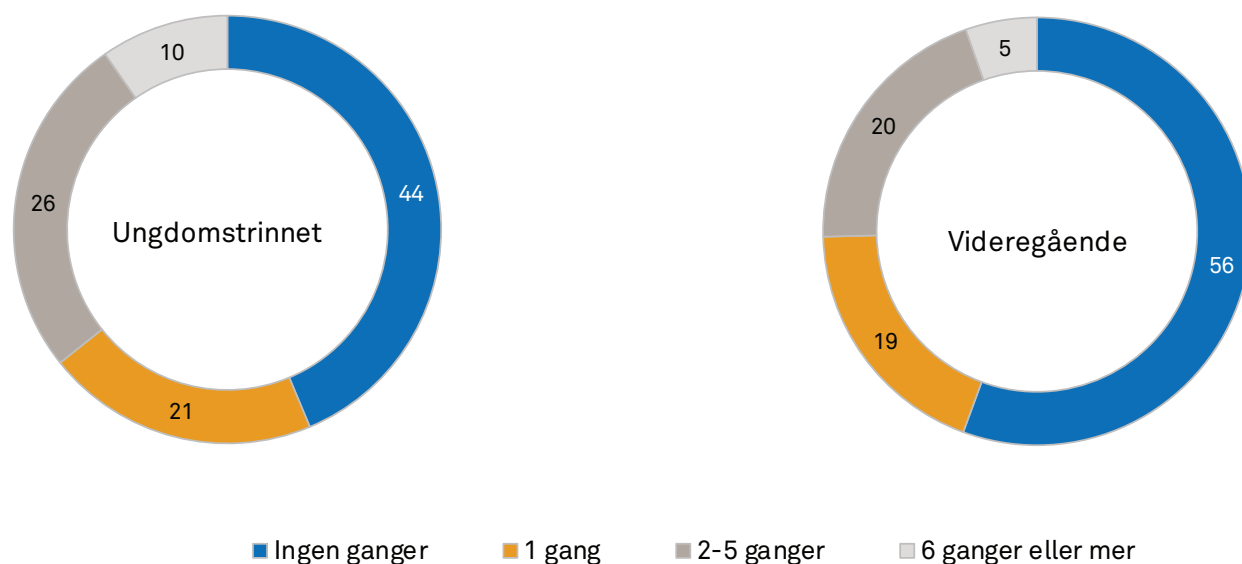

Prosentandel som har vært ute med venner størsteparten av kvelden
minst to ganger siste uke – etter hvor mange ganger de har brukt
hasj eller marihuana siste år

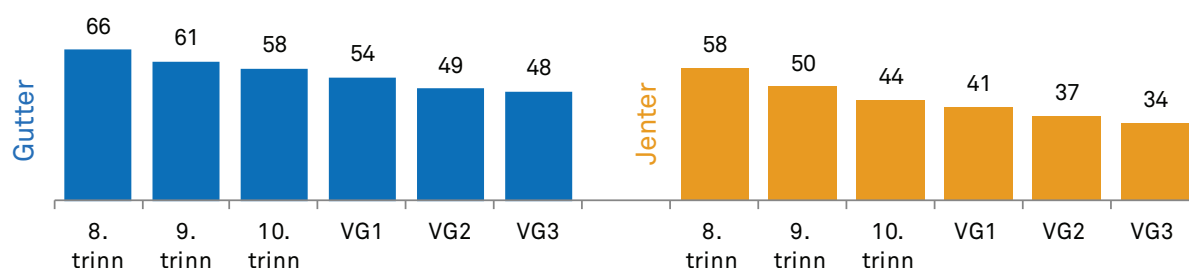

ute med venner

Hvor mange ganger siste uke har du spilt fotball, stått på snowboard eller drevet med annen fysisk aktivitet sammen med venner (ikke i idrettslag)? *

Prosentandel som siste uke har drevet med fysisk aktivitet med venner – etter kjønn og klassetrinn *

Hvordan uteorientert fritid blir målt i Ungdata

I spørreskjemaet får ungdommene listet opp ulike typer av fritidsaktiviteter. De blir bedt om å tenke tilbake på siste sju dager, og om å angi hvor mange ganger de har gjort de ulike aktivitetene. Svaralternativene er «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer».

For å måle hvor mye ungdom er sammen med venner ute på kveldstid, blir de bedt om å svare på hvor mange ganger de har ««Brukt størstedelen av kvelden ute med venner, kamerater». I denne rapporten bruker vi indikatoren «ute med venner», som omfatter de som svarer at de har ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke.

I den samme delen av spørreskjemaet blir ungdom spurt om hvor mange ganger de har «Spilt fotball, stått på snowboard eller drevet med annen fysisk aktivitet sammen med venner (ikke i idrettslag)». Figurene over viser hvor mange som siste uke har deltatt i slike aktiviteter.

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet)

mediebruk

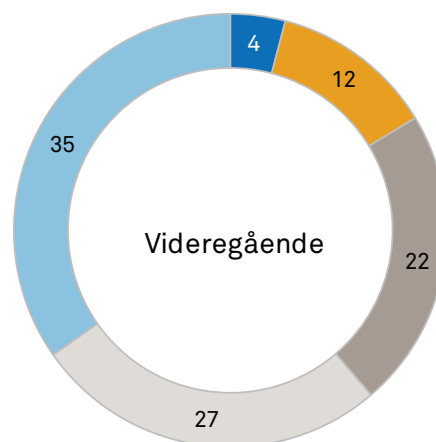
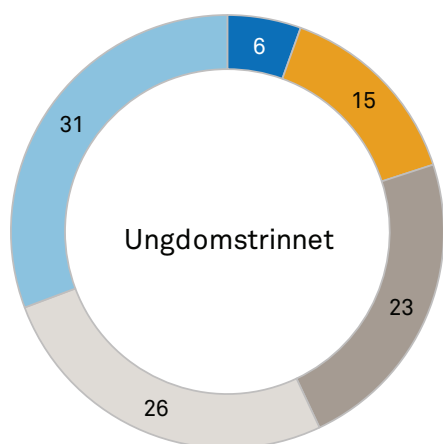
I løpet av kort tid har det skjedd noe i retning av en digital revolusjon. Ungdom er pådrivere og ofte de første til å ta de nye mediene i bruk, enten det handler om PC, internett, smarttelefoner, nettbrett eller ulike spillkonsoller.

Digitale medier spiller i dag en sentral rolle i hverdagen – både for skolearbeid og for ungdoms sosiale liv. Teknologien gjør at barn og unge kommer i kontakt med jevnaldrende på nye måter. Særlig utgjør de sosiale mediene en sentral formidlingskanal for hva som ellers skjer i ungdomskulturene. Det kan handle om alt fra å holde kontakt med venner til å arrangere fester, konserter eller politiske markeringer. Mange bruker mye av sin fritid på internett, og for den enkelte unge kan det ha store sosiale omkostninger å ikke være til stede.

Teknologiske endringer skjer fort, og etter hvert som tilgangen til internett øker og prisene på digitale apparater reduseres, endres også ungdommenes bruksmønster. I de siste årene har bruken av datamaskiner gått ned, mens tiden brukt foran mobiltelefon og nettbrett har økt. I Ungdata har vi derfor begynt å spørre hvor lang tid den enkelte samlet sett bruker foran en skjerm.

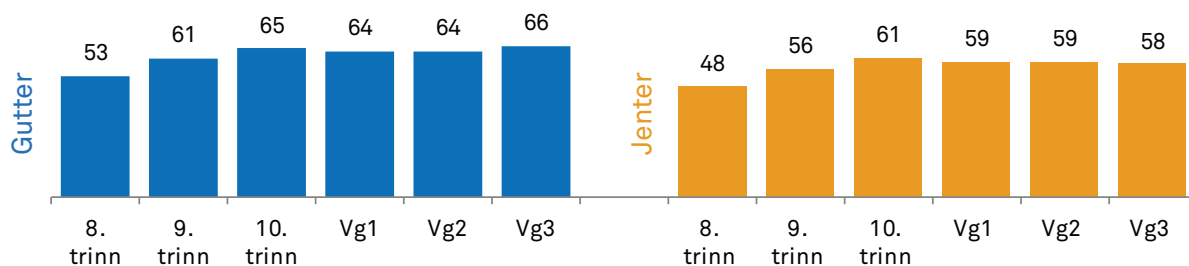
Hvor mye tid bruker ungdom på ulike typer medier?

Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis foran en skjerm i løpet av en dag?

■ Mindre enn en time   ■ En til to timer   ■ To til tre timer
■ Tre til fire timer   ■ Mer enn fire timer

Prosentandel som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm – etter kjønn og klassetrinn

Økt tidsbruk på digitale skjermaktiviteter

Mange bruker mye av fritiden sin på digitale aktiviteter. Samtidig er det stor variasjon i hvor mye tid ungdom bruker foran en skjerm utenom skoletiden. Noen få bruker mindre enn én time, og rundt tre av ti bruker mer enn fire timer. Halvparten bruker mellom to og fire timer.

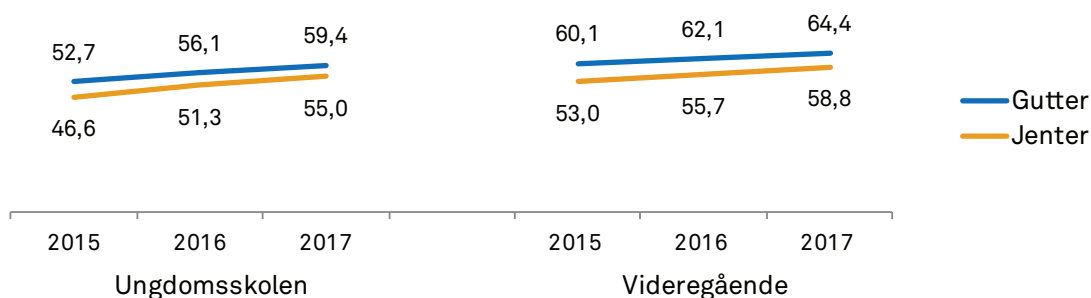
Tiden som brukes på skjermaktiviteter øker gjennom ungdomstrinnet, og gutter bruker samlet noe mer tid foran en skjerm enn jenter. Jenter bruker derimot mer tid på sosiale medier enn gutter.

Andelen som bruker mye tid på digitale skjermaktiviteter øker over tid. Bare siden

2015 har andelen som bruker minst tre timer foran en skjerm økt med mellom fire og åtte prosentpoeng. Økningen er størst blant jenter på ungdomstrinnet. Mye av økningen skyldes at stadig flere bruker mye tid på sosiale medier.

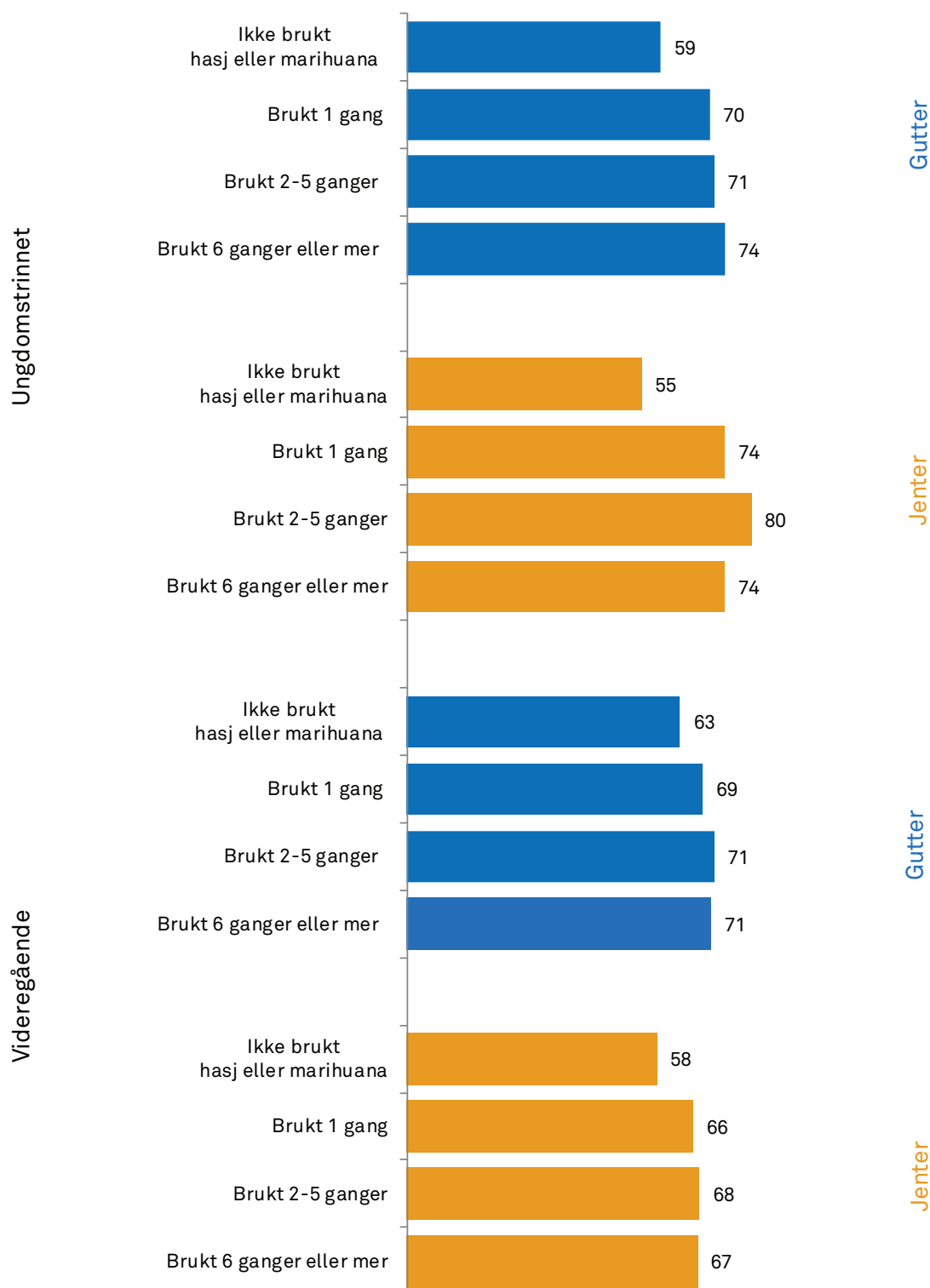
Ungdom som har brukt hasj eller marihuana bruker i gjennomsnitt mer tid på ulike digitale skjermaktiviteter enn ungdom som ikke har brukt cannabis. Sammenhengen er tydeligst blant jenter på ungdomstrinnet. På videregående er det derimot ikke spesielt store forskjeller.

Prosentandel som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm – etter kjønn og skoleslag over tid

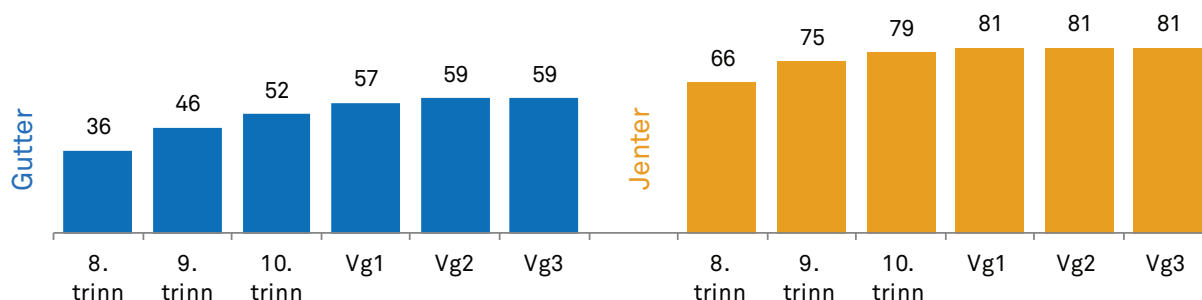

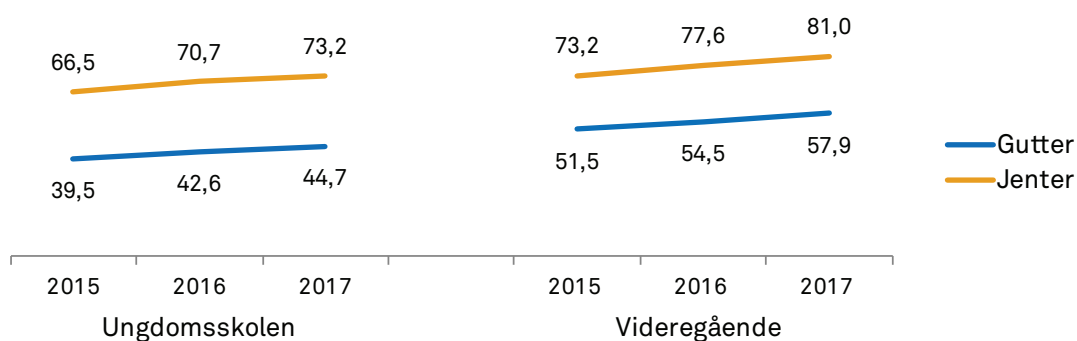
Prosentandel som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som bruker minst én time daglig på sosiale medier – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som bruker minst én time daglig på sosiale medier – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan ungdommenes bruk av medier blir målt i Ungdata

I 2014 ble spørreskjemaet i Ungdata revidert, og det ble foretatt en del endringer i spørsmålene som måler mediebruk. Blant annet ble det laget et nytt spørsmål som fanger opp hvor mye tid ungdom samlet sett bruker foran en skjerm i løpet av en vanlig dag.

Spørsmålet er formulert slik: «Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm (TV, data, nettbrett, mobil) i løpet av en dag?» Ungdommene skal krysse av for ett av sju svaralternativer som varierer fra «ikke noe tid» til «mer enn 6 timer». Ungdom

som bruker «mye tid foran en skjerm» er her definert som de som daglig bruker tre timer eller mer.

Ungdata måler i tillegg tidsbruk på et utvalg medieaktiviteter. I denne rapporten viser vi hvor mange som bruker minst én time på sosiale medier. Også dette spørsmålet er kun med fra 2014. Derfor går ikke tidstrenden så langt bak i tid som mange av de andre indikatorene i denne rapporten.

Helse og trivsel

Helse

Trening

Stress og press

Fysiske plager

Psykiske plager

Seksuell helse

Kosthold

helse

Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykkelighet og bruk av helsetjenester og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid. Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser viser at de aller fleste har en positiv innstilling til egen helse, og at litt flere unge enn eldre vurderer sin egen helse som god eller meget god.

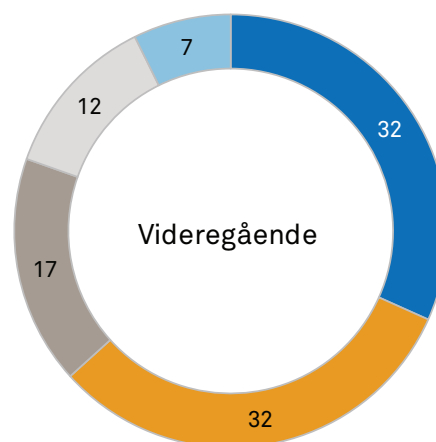
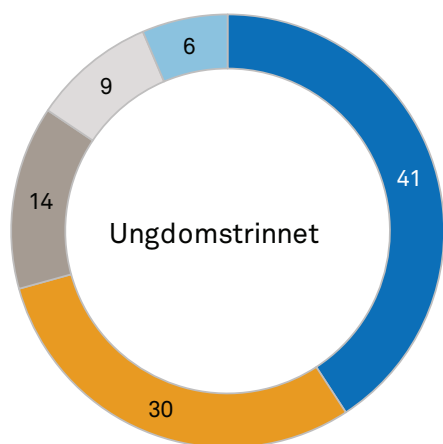
Livsstilsvaner etableres ofte i ungdomsårene og kan ha betydning for helse både i ungdomstiden og senere i livet. Andelen som røyker blant unge i Norge har gått ned, og flere av røykerne, særlig blant gutter, har gått over til snus. Nedgang ser man også i alkoholforbruk. Barn og unge opp til 16-årsalder er jevnt over fysisk aktive. Imidlertid synker aktivitetsnivået med alderen. Jenter er mindre fysisk aktive enn gutter. Tilbudet av underholdning foran ulike typer skjermer har økt med årene, og

fremstår som et bekymringsfullt alternativ til fysisk aktivitet.

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt «in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det.

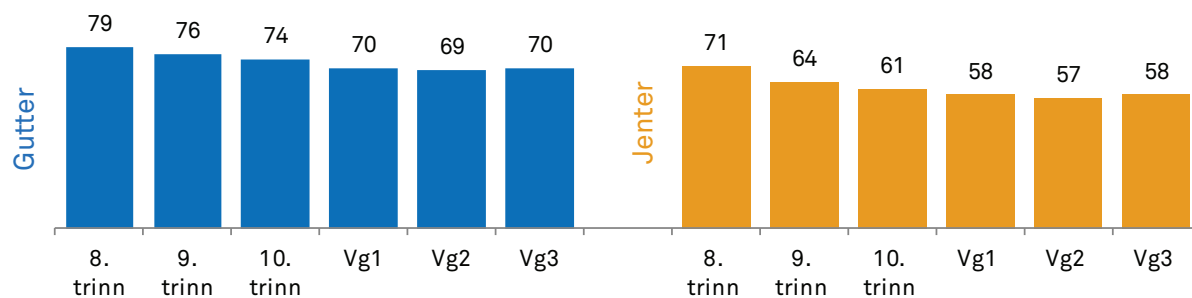
Hva tenker ungdom om egen helse?

Hvor fornøyd er du med helsa di?

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken eller ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med helsa si – etter kjønn og klassetrinn

De fleste er fornøyd med egen helse

Fire av ti på ungdomstrinnet og tre av ti på videregående, er «svært fornøyd» med egen helse. Tre av ti er «litt fornøyd». Samtidig er det noen som mener helsa kunne vært bedre. Rundt hver tiende er «litt misfornøyd», mens seks-sju prosent er «svært misfornøyd».

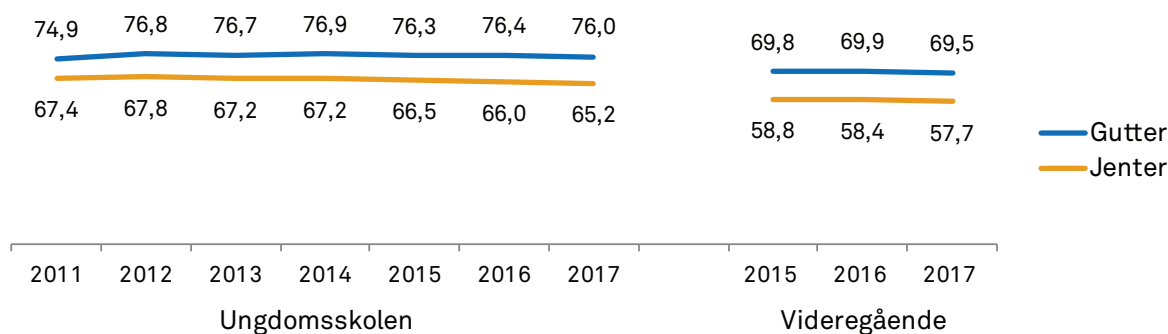
Generelt er det noen flere gutter enn jenter som er fornøyd med egen helse. Andelen som er fornøyd synker gjennom ungdomstrinnet, for deretter å flate ut i overgangen til videregående. Hvor mange gutter som vurderer helsen sin som god, har samlet sett endret seg lite over tid. Det er samtidig en tendens til at færre av jentene er fornøyd med helsa si.

Det er langt færre som er fornøyd med egen helse blant de som har brukt hasj

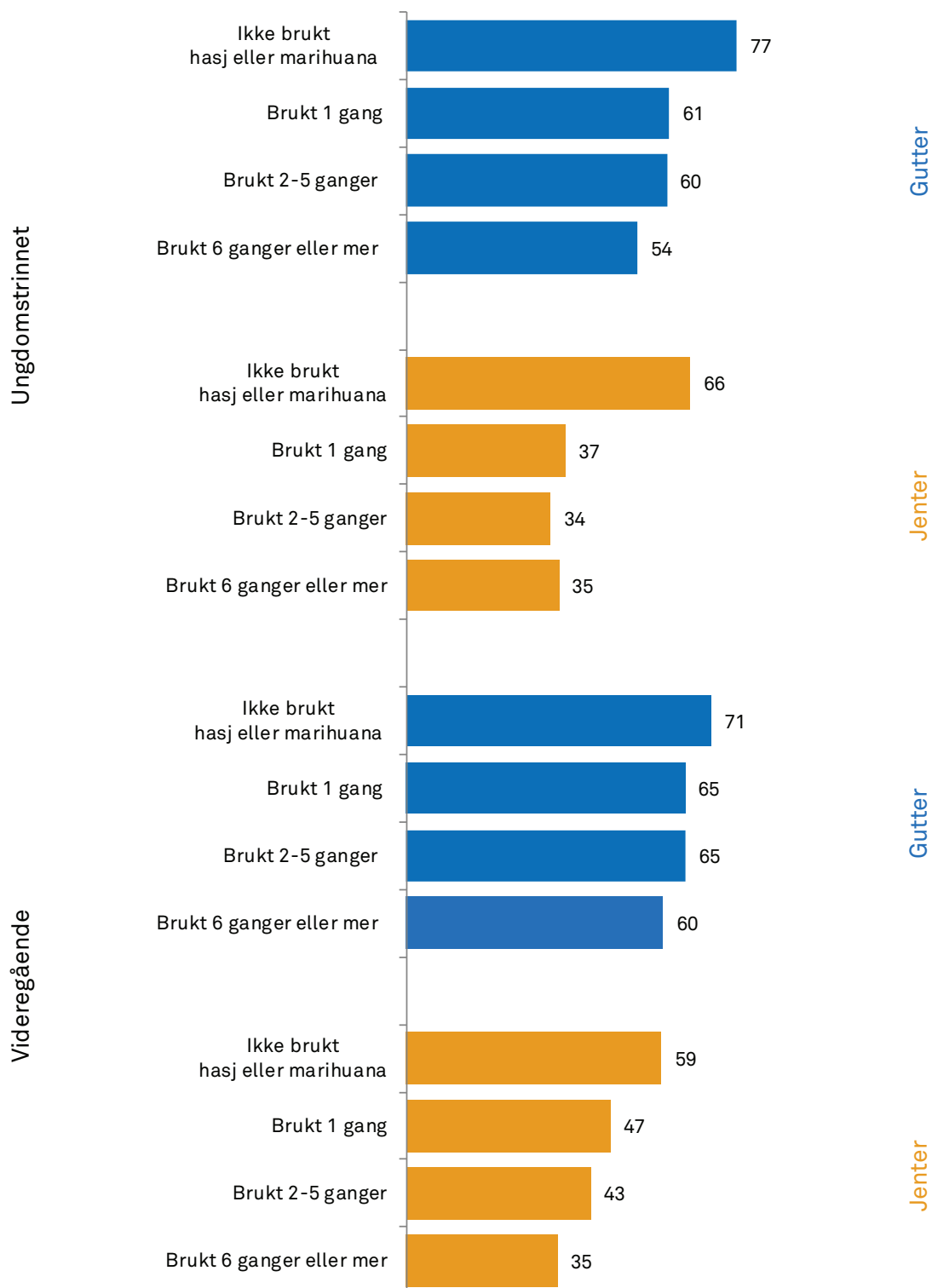
eller marihuana enn blant de som ikke har prøvd. Sammenhengen er generelt sterkere blant jenter enn blant gutter. Blant guttene på videregående er det ikke spesielt store forskjeller i hvordan ungdom vurderer helsa si etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana.

Mange ungdommer benytter seg av ulike helsetjenester. Det er flere på videregående enn på ungdomstrinnet som bruker vanlig lege og som tar i bruk helsestasjon for ungdom. Ungdom på ungdomstrinnet bruker derimot i noe større grad skolehelsetjenesten. Rundt hver tiende ungdom har vært hos psykolog.

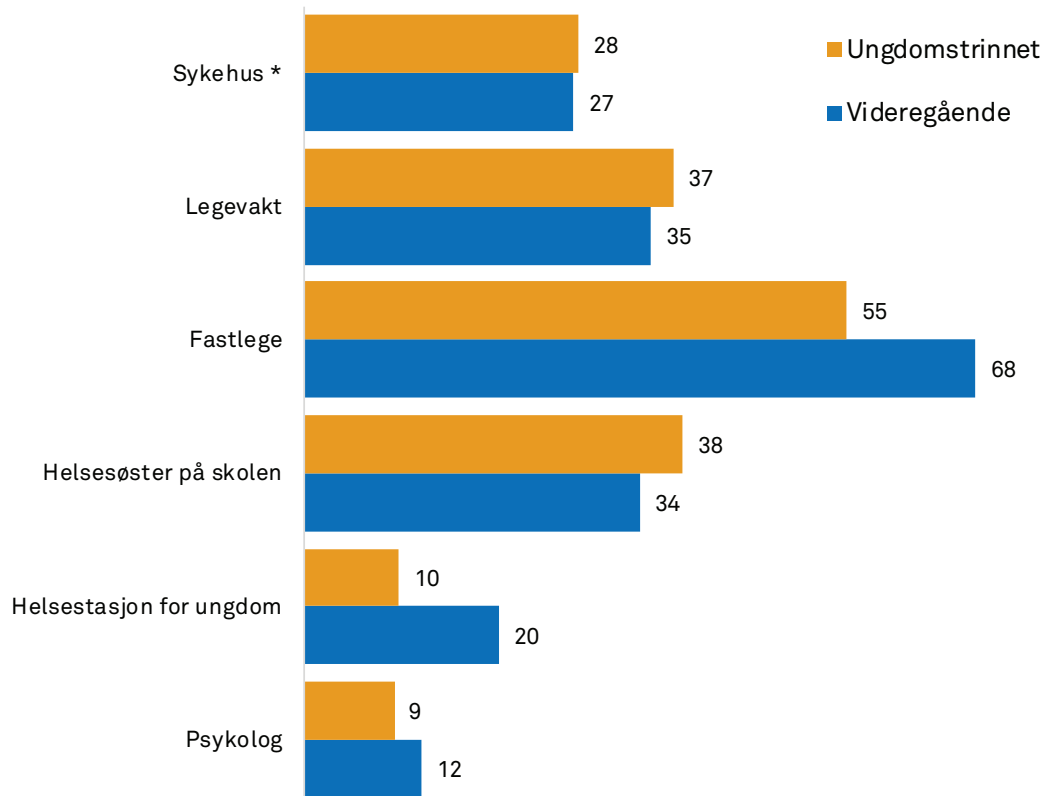
Prosentandel som er fornøyd med helsa si – etter kjønn og skoleslag over tid

Prosentandel som er fornøyd med helsa si – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som har brukt ulike helsetjenester siste året

Hvordan egenvurdert helse blir målt i Ungdata

I spørreskjemaet til Ungdata får ungdommene følgende spørsmål: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider av livet ditt?». Ett av forholdene de skal vurdere er «helsa di», og de blir bedt om å krysse av for om de er «svært fornøyd», «litt fornøyd», «verken fornøyd eller misfornøyd», «litt misfornøyd» eller «svært misfornøyd».

Andel som er fornøyd med helsa, er i rapporten definert som andelen av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

I Ungdata spørres det også om bruken av ulike typer helsetjenester. Hvor stor andel på henholdsvis ungdomstrinnet og i videregående som har brukt disse i løpet av det siste året, er vist i figuren over.

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet)

trening

Svært mange unge trener på fritiden. Noen spiller håndball, basket eller fotball gjennom et idrettslag, andre trener på et treningssenter. Det er også mange unge som sykler eller løper seg en tur, enten alene eller sammen med venner.

Mediene gir inntrykk av at norsk ungdom er i ferd med å forfalle fysisk. Forskning viser derimot at det er like mange som trener i dag som for 20 år siden. Samtidig er mange lite fysisk aktive ellers i hverdagen, og det tilbringes mye tid foran ulike typer skjermer.

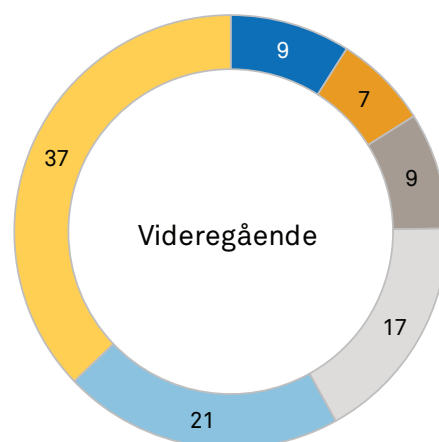
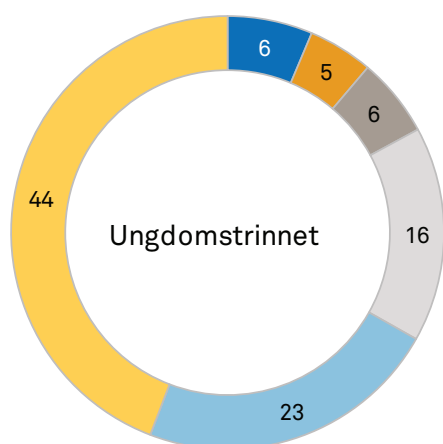
I løpet av ungdomstiden er det mange som slutter i idrettslagene. Samtidig er det flere av de som slutter, som begynner å trene på treningssenter eller for seg selv. Det har tradisjonelt vært klare kjønnsforskjeller i trening, og særlig har det vært flere gutter enn jenter i idrettslagene. De siste årene har

vi sett en tendens til at flere jenter trener på andre arenaer (utenfor idrettslagene), slik at det i dag er små kjønnsforskjeller i trening samlet sett.

I mange idretter stilles det store krav til utstyr og deltakelse, og det kan koste en god del å være med. Dette kan være en utfordring for å nå det overordnede målet for norsk idrett: «idrett for alle».

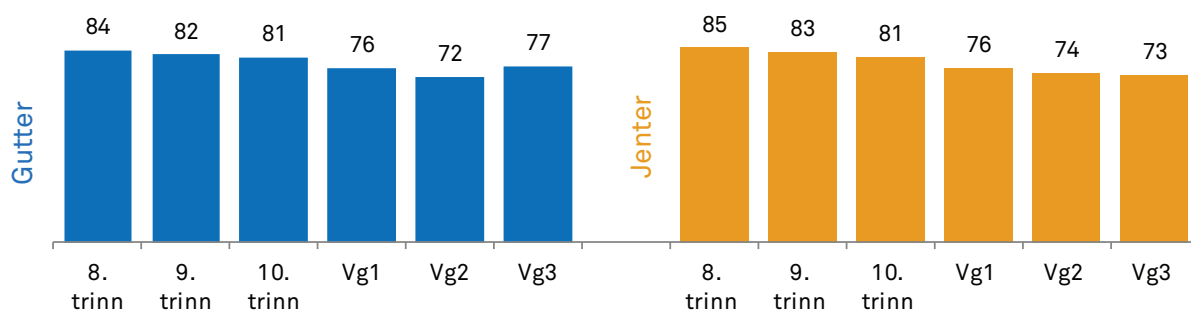
Hvor mange trener?

Hvor ofte ungdom trener

■ Aldri ■ Sjelden ■ 1-3 ganger i mnd ■ 1-2 ganger i uka ■ 3-4 ganger i uka ■ Minst 5 ganger i uka

Prosentandel som trener ukentlig – etter kjønn og klassetrinn

Fortsatt populært å trene

De aller fleste driver med en eller annen form for trening. På ungdomstrinnet trener 83 prosent minst én gang i uka. Det er en viss nedgang i treningsaktivitetene ettersom ungdommene blir eldre, og på videregående er det 75 prosent av ungdommene som trener én eller flere ganger i uka. Rundt fire av ti ungdommer trener minst fem ganger i uka.

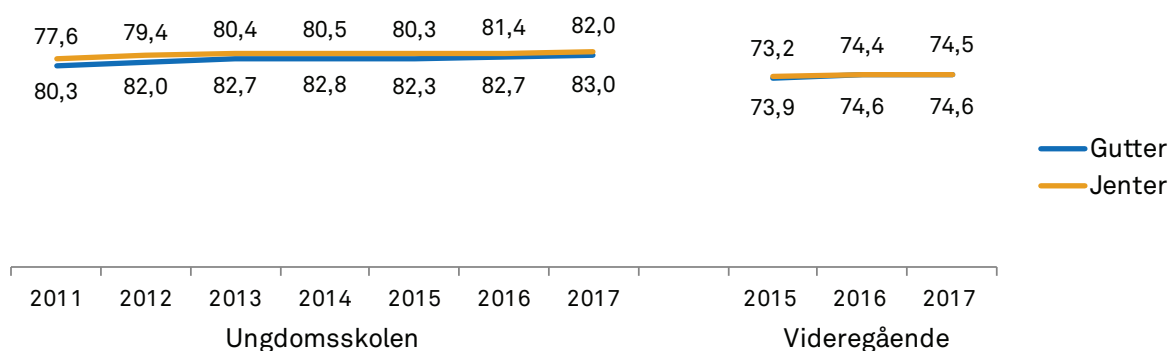
Andelen som trener ukentlig har over tid enten vært stabil eller økt noe. På ungdomstrinnet viser årets tall en liten økning, mens tallene er nokså stabile på videregående.

Rundt én av ti er sjelden eller aldri så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett. Det er

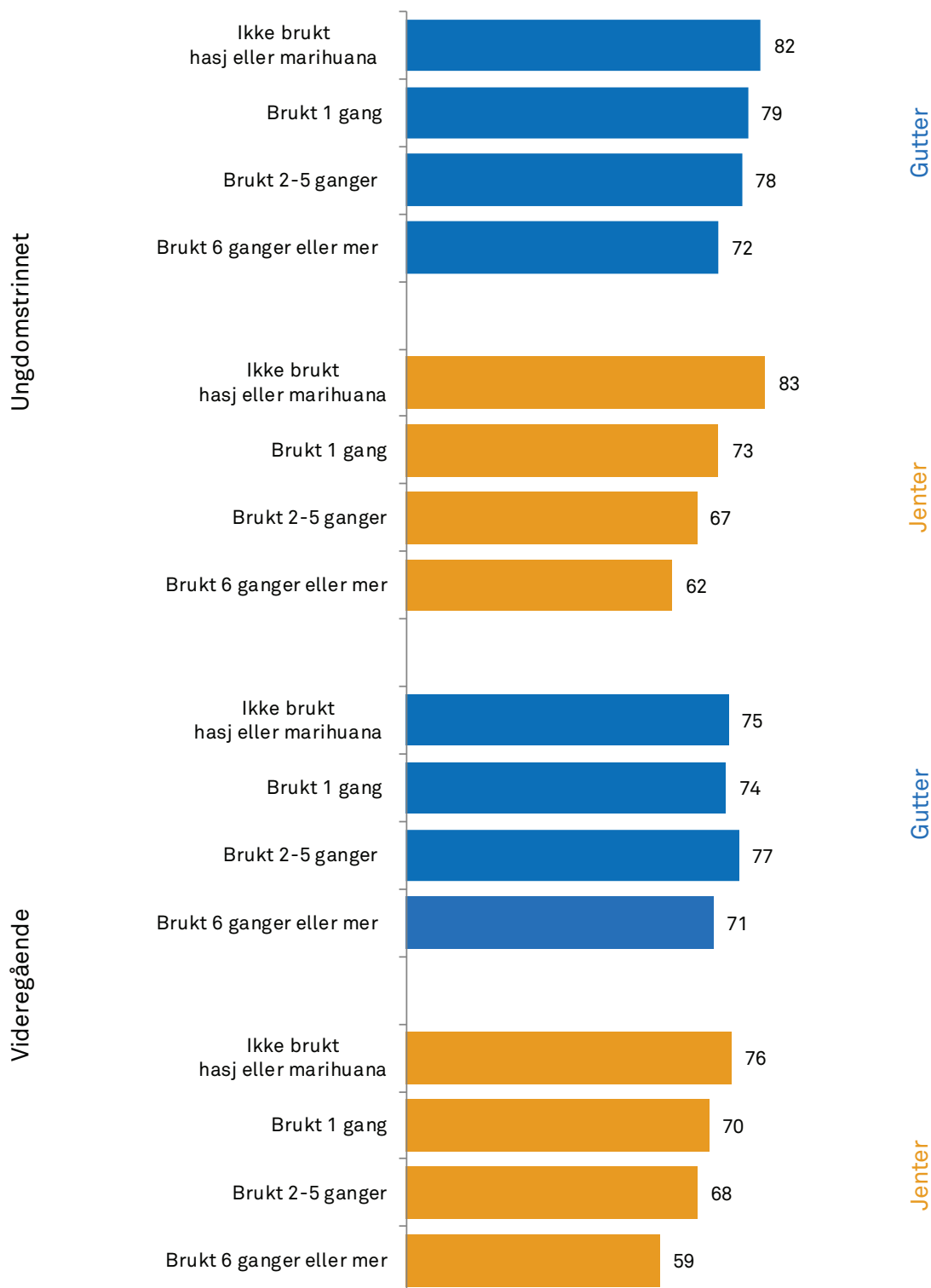
noen flere jenter enn gutter i denne gruppen. Ungdata viser at denne gruppen økte noe i omfang fram til 2015. Etter det har det vært en liten nedgang – både blant elever på ungdomstrinnet og i videregående.

Generelt er det færre av ungdommene som har brukt hasj eller marihuana som trener jevnlig sammenliknet med de som ikke har brukt stoffet. Sammenhengen er tydeligst blant jenter. Blant gutter på videregående er det derimot ingen systematisk sammenheng mellom bruk av cannabis og hvor mange som trener en eller flere ganger i uka.

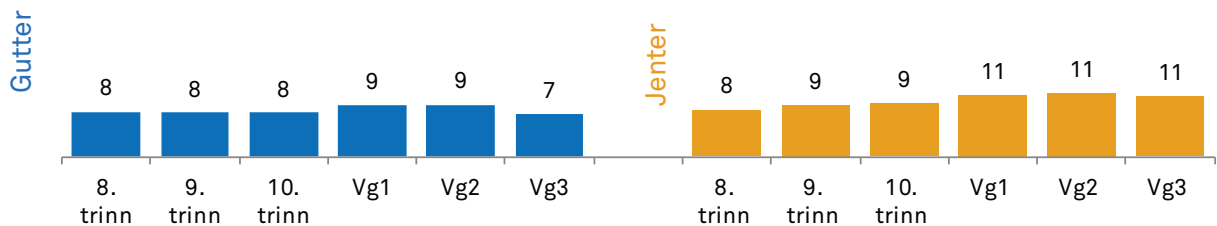
Prosentandel som trener ukentlig – etter kjønn og skoleslag over tid

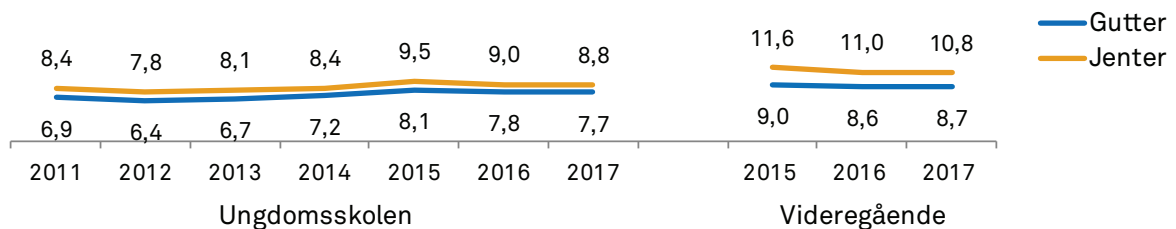
Prosentandel som trener ukentlig – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som aldri eller sjelden er så fysisk aktiv at de blir andpusten eller svett – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som aldri eller sjelden er så fysisk aktiv at de blir andpusten eller svett – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan treningsaktiviteter blir målt i Ungdata

For å fange opp de unges treningsaktiviteter, får ungdommene følgende spørsmål: «Hvor ofte trener du eller driver med følgende aktiviteter»:

- Trener eller konkurrerer i idrettslag
- Trener på treningsstudio eller helsestudio
- Trener eller trimmer på egenhånd (løper, svømmer, sykler, går tur)
- Driver med annen organisert trening (dans, kampsport eller lignende).

Svaralternativene er «aldri», «sjelden», «et par ganger i måneden», «1–2 ganger i uka», «3–4 ganger i uka» og «minst 5 ganger i uka».

I Ungdata omfatter «andel som trener ukentlig» de som svarer at de deltar minst én gang i uka i minst én av de treningsaktivitetene som er nevnt.

Det er også et spørsmål som kartlegger fysisk aktivitet, der de blir spurt om hvor ofte de er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett. Figurene over viser andelen som svarer at dette er noe som sjelden eller aldri skjer.

stress og press

I diskusjonene om hvordan det er å være ung i dag hører man ofte at ungdom opplever mye prestasjonspress og at det i dagens ungdomskulturer ligger tydelige forventninger til den enkelte om å være best. Det handler om å se bra ut, om å være god på skole og i idrett og samtidig lykkes gjennom sosiale medier.

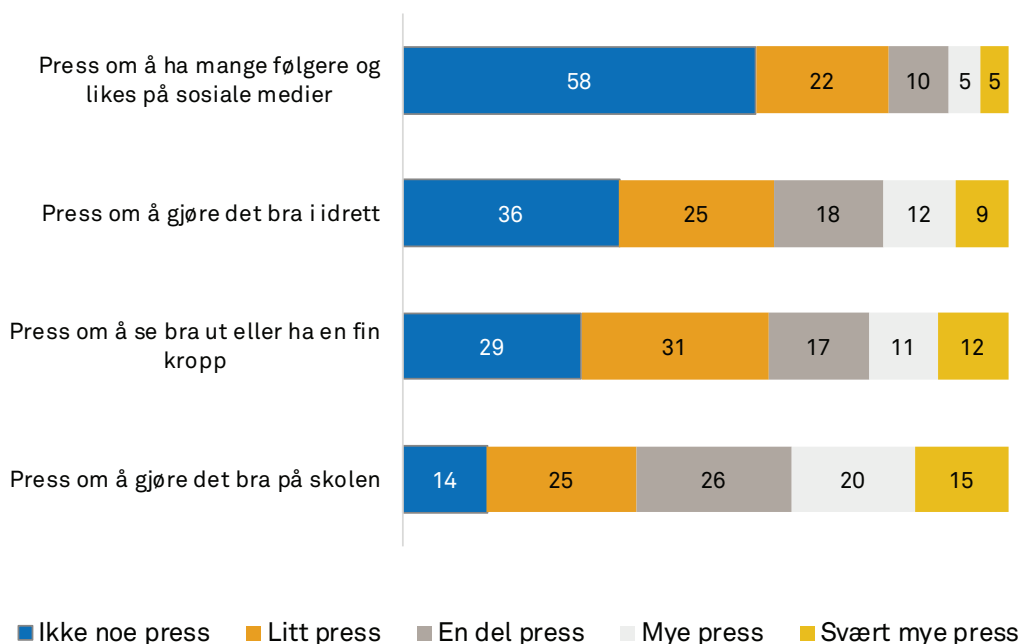
Men hvor mange ungdommer opplever egentlig press i hverdagen – og hvor mange har problemer med å takle presset de står overfor? I Ungdata har ungdom siden 2017 blitt spurt om de opplever press på områder som skole, kropp, idrett og sosiale medier.

Stress kan være positivt, som for eksempel når det gir deg ekstra energi som gjør deg bedre til å fokusere og prestere. Men stress kan også være negativt og i verste fall helsefarlig. Det negative stresset oppstår

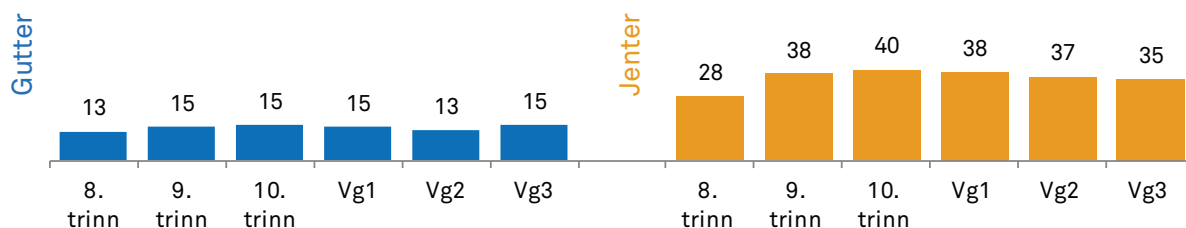
gjærne når det over tid oppstår en tydelig ubalanse mellom de utfordringene en står overfor og de ressursene en har til å håndtere situasjonen. I Ungdata er denne typen negativ stress kartlagt gjennom et spørsmål til de unge om de har opplevd så mye press den siste uka at de har hatt problemer med å takle presset.

Hvor mange opplever press i hverdagen?

Opplever du press i hverdagen din? *

Prosentandel som opplever mye press på minst to områder – etter kjønn og klassetrinn *

Stor variasjon i hvor mye press ungdom opplever

Svarene tyder på at det er stor variasjon når det gjelder hvor mye press ungdom opplever og på hvilke områder. Det er altså mange som ikke opplever press i det hele tatt, eller som bare opplever litt press, og en god del som opplever mye press.

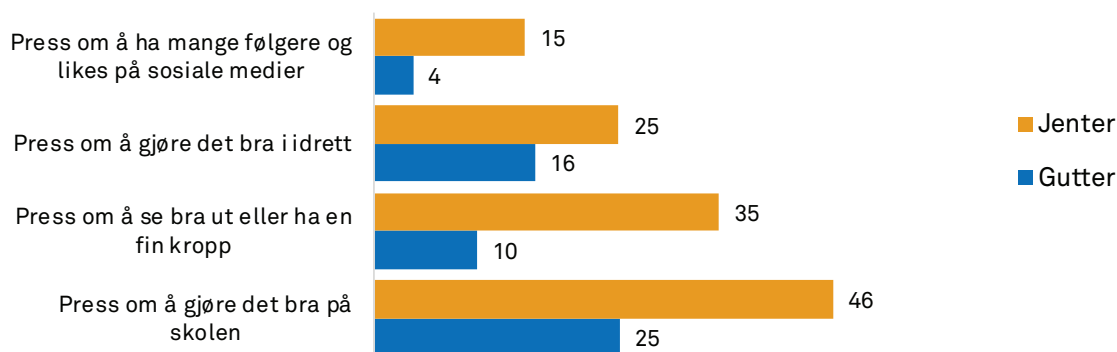
Skolen er det området som desidert flest unge opplever press på. Nærmere halvparten av alle jentene – og en av fire gutter – opplever mye eller svært mye press på å gjøre det godt på skolen. Minst press opplever ungdom om å få anerkjennelse på sosiale medier.

25 prosent av ungdommene opplever mye press på minst to av disse områdene. Uansett

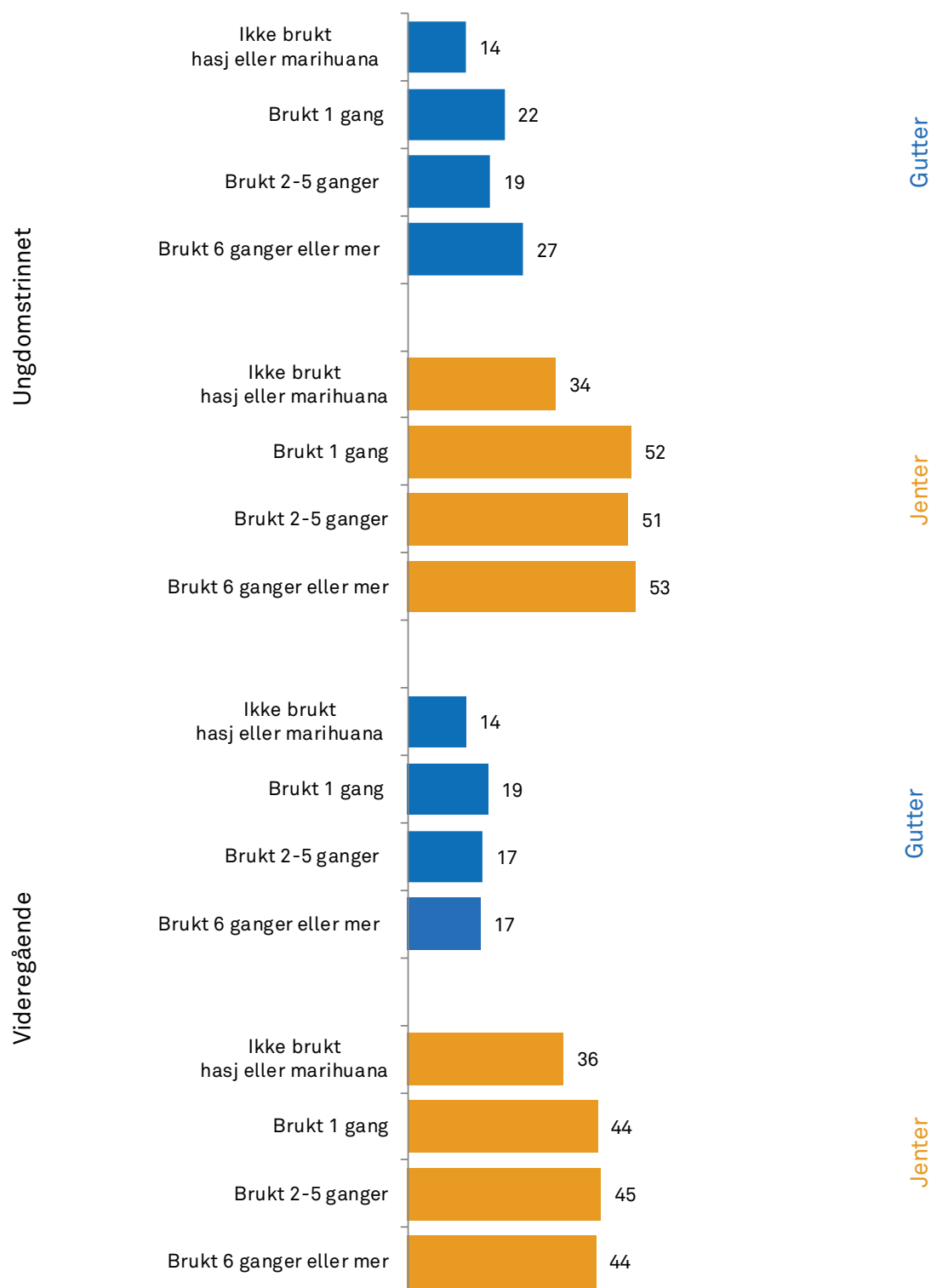
alder og pressområde, er det langt flere jenter enn gutter som opplever press. Det er generelt en del flere av ungdommene som har brukt hasj eller marihuana som opplever mye press i hverdagen enn de som ikke har prøvd cannabis.

71 prosent av guttene og 45 prosent av jentene har ikke opplevd så mye press at de har hatt problemer med å takle det. Men 6 prosent av guttene og 16 prosent av jentene har ofte hatt problemer med å takle press. Det er grunn til å tro at spesielt den sistnevnte gruppen kan ha en del utfordringer i hverdagen.

Prosentandel gutter og jenter som opplever mye eller svært mye press på ulike områder *

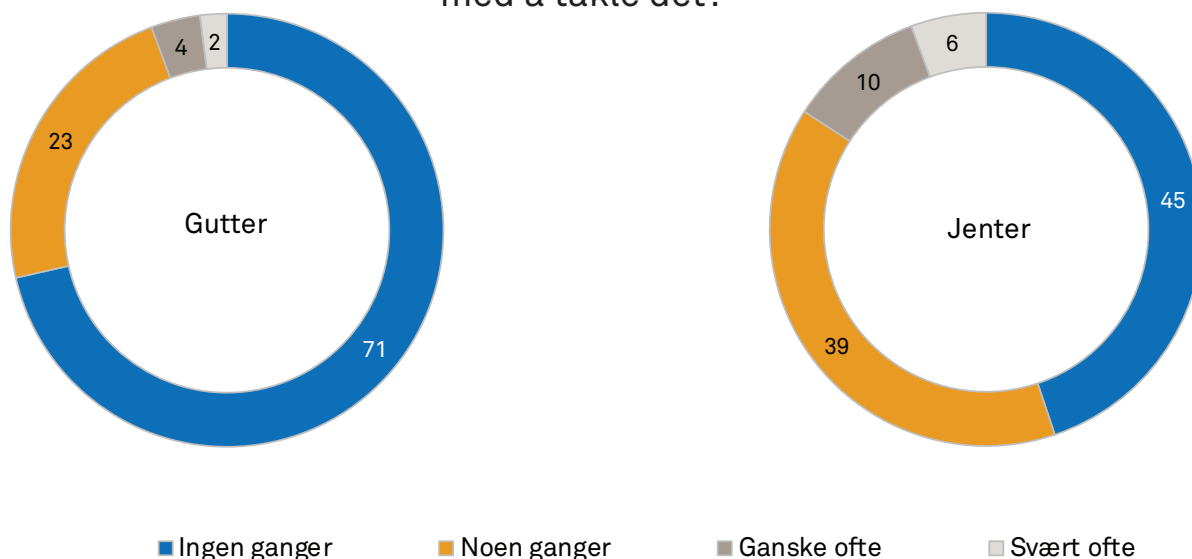

Prosentandel som opplever mye press på minst to områder – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år *

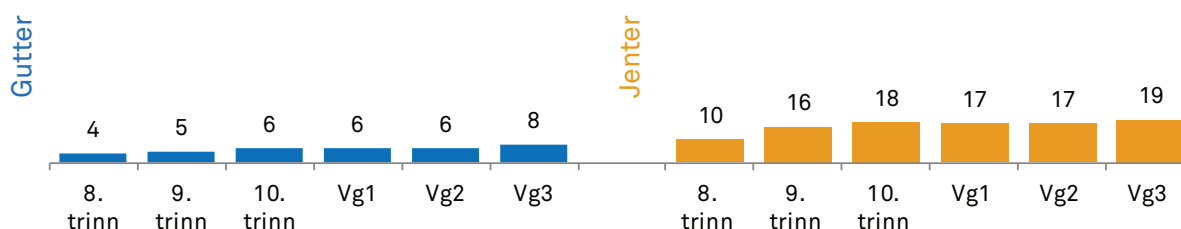

stress og press

Har du opplevd så mye press den siste uka at du har hatt problemer med å takle det? *

Prosentandel som ofte har opplevd så mye press at de har hatt problemer med å takle det – etter kjønn og klassetrinn *

Hvordan stress og press blir målt i Ungdata

Fra 2017 ble følgende spørsmål inkludert i Ungdatas grunnmodul: «Opplever du press i hverdagen din?» Ungdommene ble bedt om å angi – på en femdelst skala fra «ikke noe press» til «svært mye press» – hvor mye press de opplever på følgende områder:

- Press om å gjøre det bra på skolen
- Press om å se bra ut eller ha en fin kropp
- Press om å gjøre det bra i idrett
- Press om å ha mange følgere og likes på sosiale medier

For å måle negativt stress, det vil si en ubalanse mellom opplevd press og kapasiteten til å håndtere presset, ble følgende spørsmål stilt: «Har du opplevd så mye press den siste uka at du har hatt problemer med å takle det?». Svaralternativene var «ingen ganger», «noen ganger», «ganske ofte» og «svært ofte».

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet).

fysiske plager

Verdens helseorganisasjon definerer helse som en «tilstand av fullkommen fysisk, psykisk og sosial velvære – ikke bare fravær av sykdom eller svakhet». God fysisk helse innebærer å ha en frisk og sunn kropp, være i fysisk aktivitet, ha god ernæring og å få tilstrekkelig med hvile.

Selv om ungdom generelt har god fysisk helse, er det likevel mange som sliter med ulike typer plager i hverdagen. Forbruket av smertestillende medisiner blant norske 15–16-åringer er høyt, og har steget betydelig siden 2001. En studie av norske ungdommer i 12–15-årsalderen viste at 17 prosent var regelmessig plaget av hodepine, magesmerter, ryggsmertor eller smerter i armer/bein.

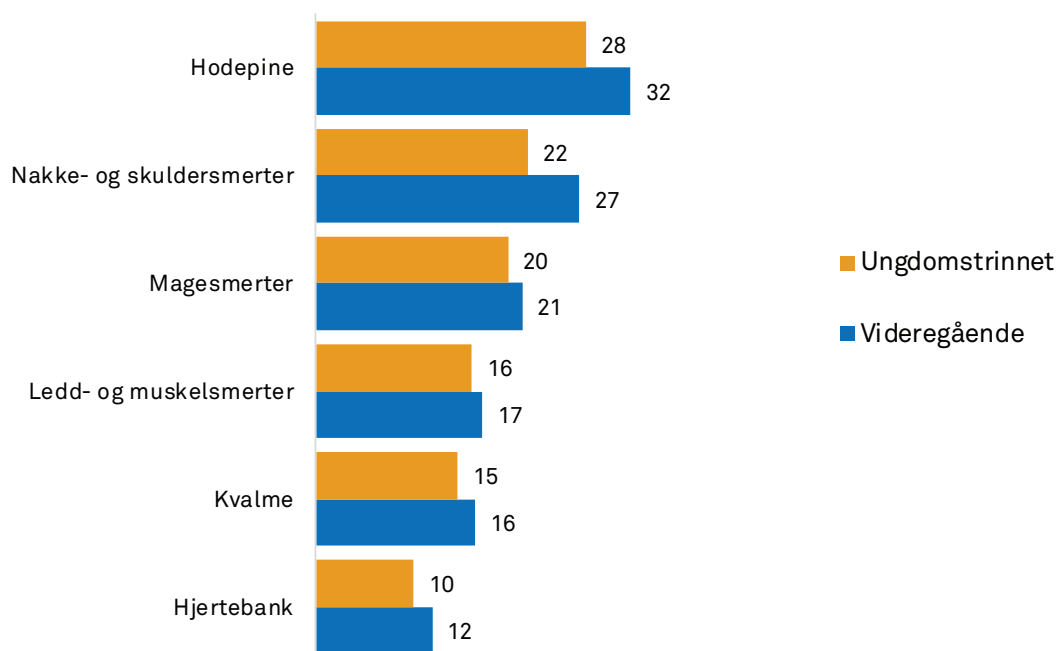
Hodepine er en av de vanligste fysiske plagene blant barn og unge, og en

stressende livsstil med krav og press kan være en av forklaringene på at ungdom rapporterer om hodepineplager.

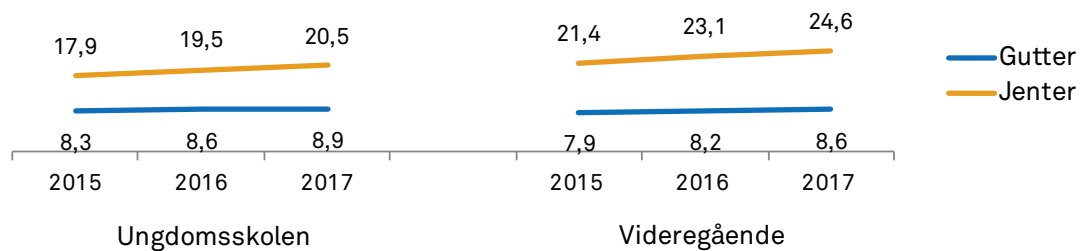
I Ungdata kartlegges ulike typer av plager som dels kan være rent fysiske, men også være av psykosomatisk karakter.

Hvor mange sliter med ulike typer fysiske helseplager i hverdagen?

Prosentandel som mange ganger eller daglig har hatt ulike fysiske plager i løpet av siste måned

Prosentandel som daglig har fysiske plager – etter kjønn og skoleslag over tid

Omfanget av fysiske helseplager øker over tid

De fleste ungdommer har fra tid til annen ulike former for fysiske helseplager. Ungdata viser at de mest utbredte plagene er hodepine og smerter i nakke og skuldre. Hver tiende jente sliter daglig med hodepine.

Generelt er det betydelige kjønnsforskjeller i omfanget av de kartlagte helseplagene. Mens åtte–ni prosent av guttene har hatt daglige plager i løpet av siste måned, er omfanget mer enn dobbelt så høyt blant jentene. På videregående er kjønnsforskjellene enda større.

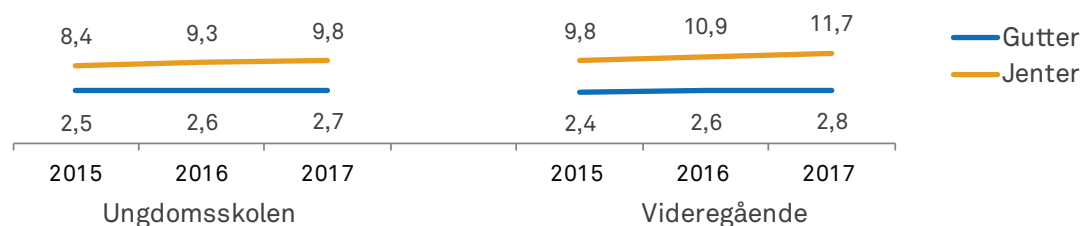
Mens omfanget av fysiske helseplager blant jenter øker gjennom ungdomsårene, er det nokså små endringer for gutter. Den samme

kjønnsforskjellen finnes også for bruken av reseptfrie medikamenter som Paracet etc.

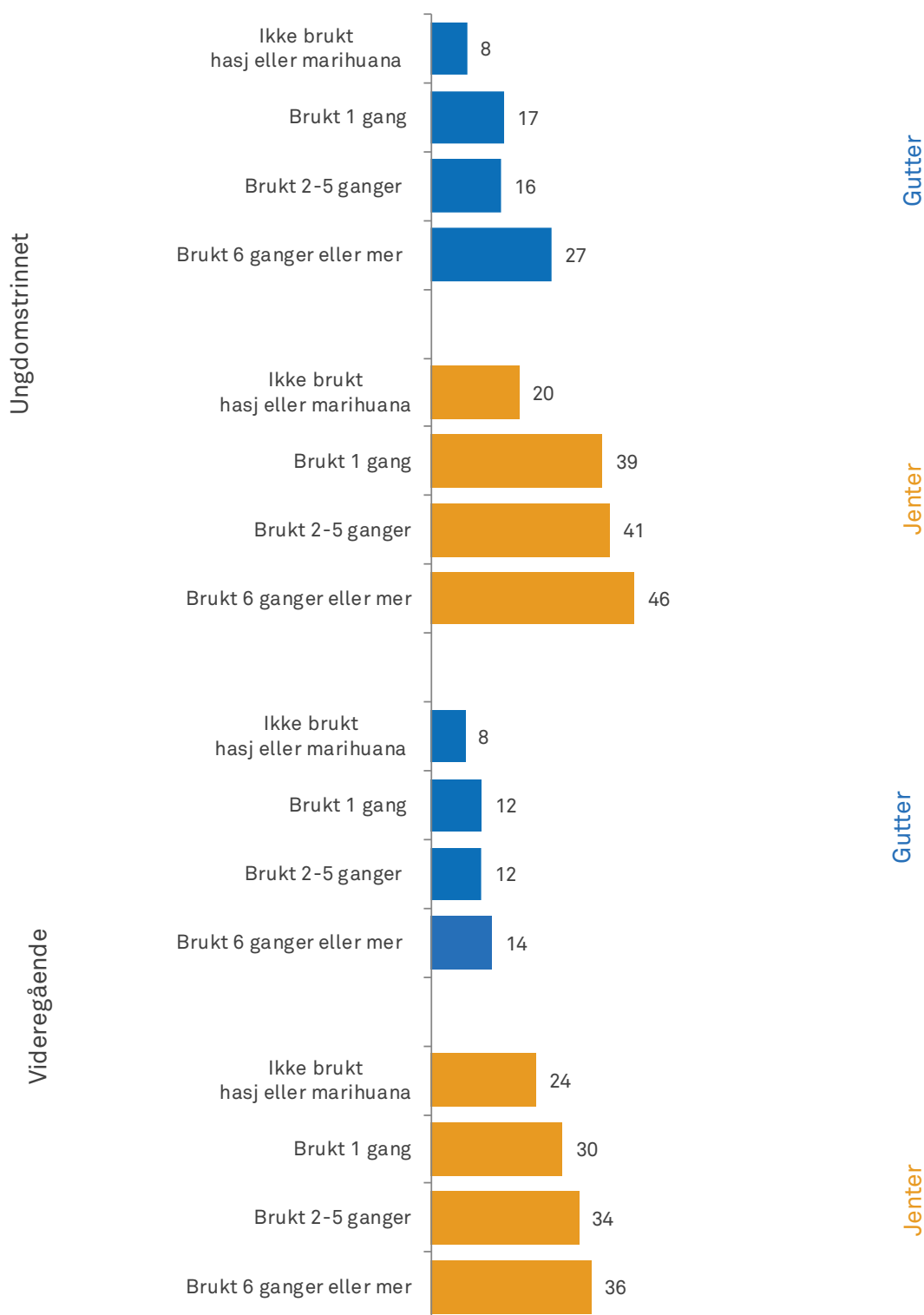
Omfanget av fysiske helseplager har økt i de årene dette er blitt kartlagt i Ungdata, men mest for jenter. Omfanget av medikamentbruk er derimot på samme nivå som tidligere.

Ungdom som har bruk hasj eller marijuana rapporterer om langt flere fysiske plager enn ungdom som ikke har prøvd stoffet. Dette gjelder både for gutter og jenter og elever på ungdomstrinnet og i videregående.

Prosentandel som daglig har hodepine – etter kjønn og skoleslag over tid

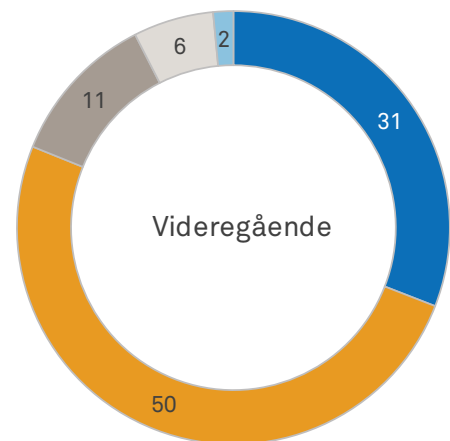
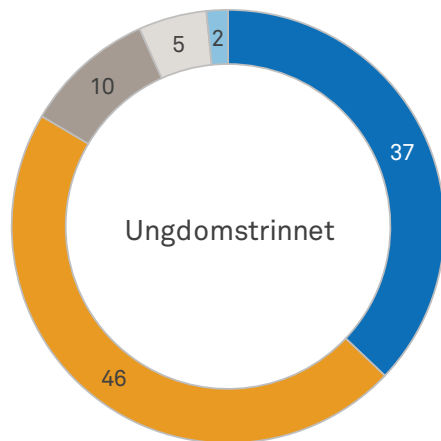

Prosentandel som daglig har fysiske plager – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

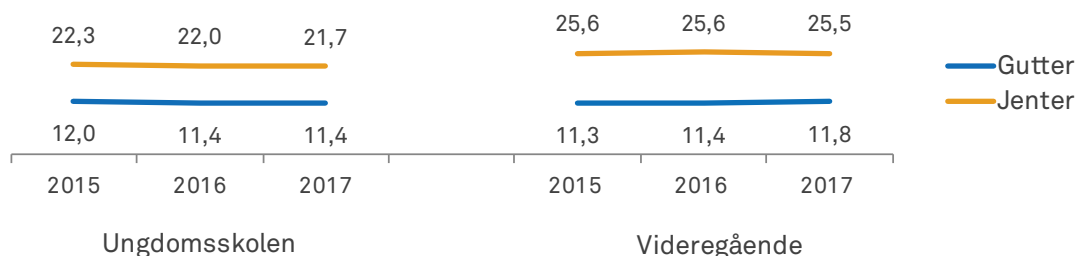
fysiske plager

Hvor ofte har du brukt reseptfrie medikamenter i løpet av siste måned?

■ Ingen ganger ■ Sjeldnere enn én gang i uka ■ Minst ukentlig ■ Flere ganger i uka ■ Daglig

Prosentandel som bruker reseptfrie medikamenter minst ukentlig – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan fysiske helseplager blir målt i Ungdata

Fra 2014 har fysiske helseplager blitt kartlagt gjennom Ungdatas grunnmodul. De unge blir spurt om de har hatt noen av følgende plager i løpet av siste måned:

- Hodepine
- Nakke- og skuldersmerter
- Ledd- og muskelsmerter
- Magesmerter
- Kvalme
- Hjertebank

Svaralternativene er «ingen ganger», «noen ganger», «mange ganger» og «daglig».

Ungdom som «daglig har fysiske plager» omfatter de som på minst ett av spørsmålene svarer at de plages daglig.

I Ungdata er det fra 2014 også lagt inn et spørsmål om siste måneds bruk av reseptfrie medikamenter som Paracet, Ibux og lignende.

psykiske plager

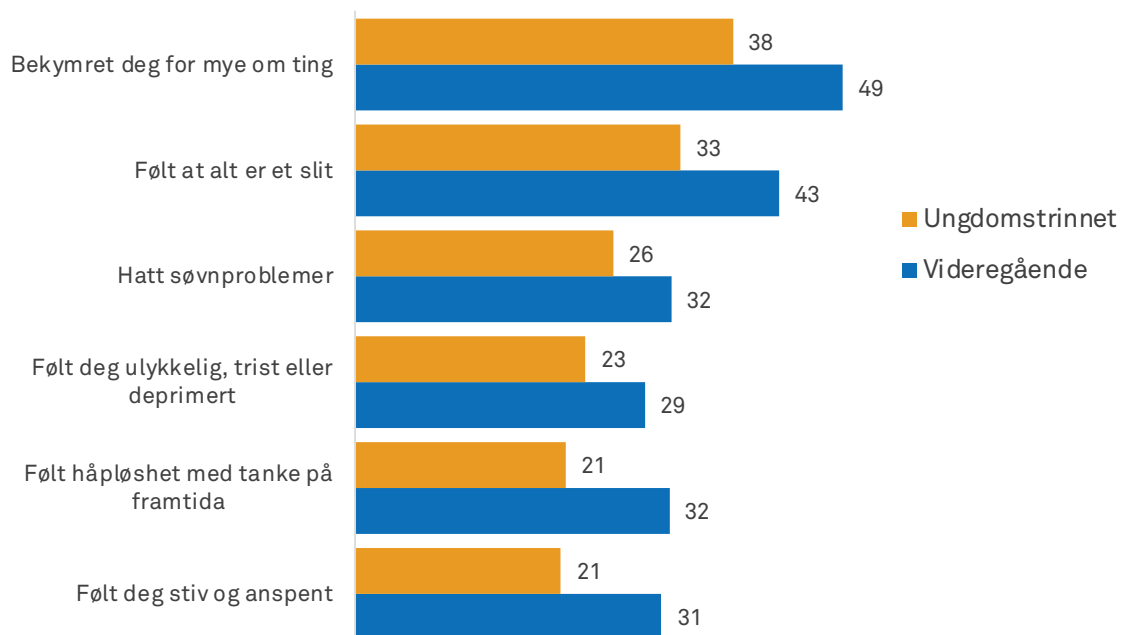
Ungdomstiden er en sårbar periode som byr på store omveltninger – både kroppslig og mentalt. De unge skal finne ut hvem de er og hva de står for, og møter nye krav og forventninger. Mange unge sliter psykisk i perioder. For de fleste er de psykiske plagene forbigående, men for noen blir de varige.

Med økende individualisering i samfunnet og et sterkere press om å lykkes i skolen, har flere vært bekymret for en negativ utvikling i ungdommers psykiske helse. Om psykiske problemer øker blant unge over tid, gir forskningen ingen entydige svar på. Det er likevel flere studier som tyder på at selvrapporterte depressive symptomer øker blant jenter. Det har dessuten vært en klar økning i angst- og depresjonslidelser som begrunnelse for uføretrygd blant unge.

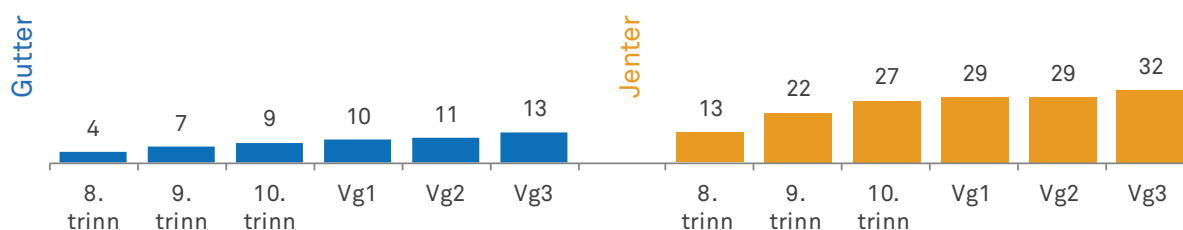
Generelt er depresjons- og angstsymptomer de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte, øker risikoen for slike lidelser. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Ungdata fanger opp depressive symptomer. Hvor mange er plaget av dette?

Prosentandel som har vært ganske eller veldig mye plaget av ulike psykiske plager i løpet av siste uke

Prosentandel som har et høyt nivå av depressive symptomer – etter kjønn og klassetrinn

Fortsatt økning i omfanget av selvrapporterte psykiske helseplager

Andelen som rapporterer om psykiske plager i ungdomsårene, er høy. Mest utbredt er typiske stressymptomer. På ungdomstrinnet opplever tre av ti å være «ganske mye» eller «veldig mye» plaget av tanker om at «alt er et slit» eller de «bekymrer seg for mye om ting». På videregående er nærmere halvparten plaget av dette.

Jenter er langt oftere utsatt for alle de ulike psykiske plagene som måles gjennom Ungdata. Det er samtidig en god del gutter, særlig mot slutten av videregående, som er utsatt.

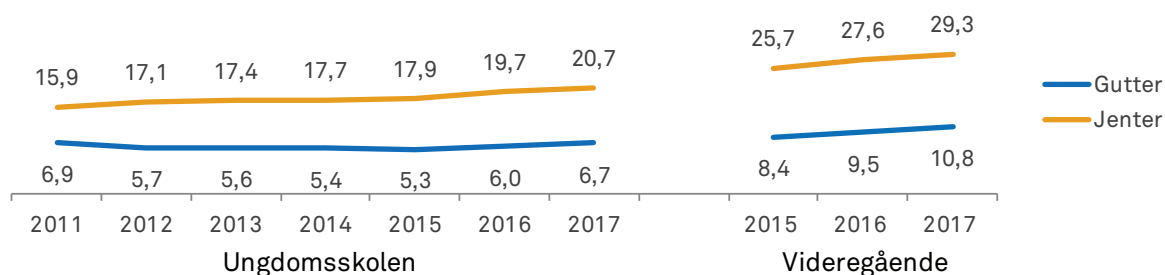
Fra 10. trinn og fram til slutten av videregående, har i overkant av hver fjerde jente et høyt nivå av depressive symptomer. Dette innebærer at de er ganske eller svært mye plaget av de fleste symptomene som de blir spurt om i undersøkelsen.

Omfanget av selvrapporterte depressive symptomer har gradvis økt blant jenter siden begynnelsen av 2010-tallet. De siste to årene har økningen vært markert – særlig på videregående. Også blant gutter viser de siste tallene en økning i omfanget av depressive plager.

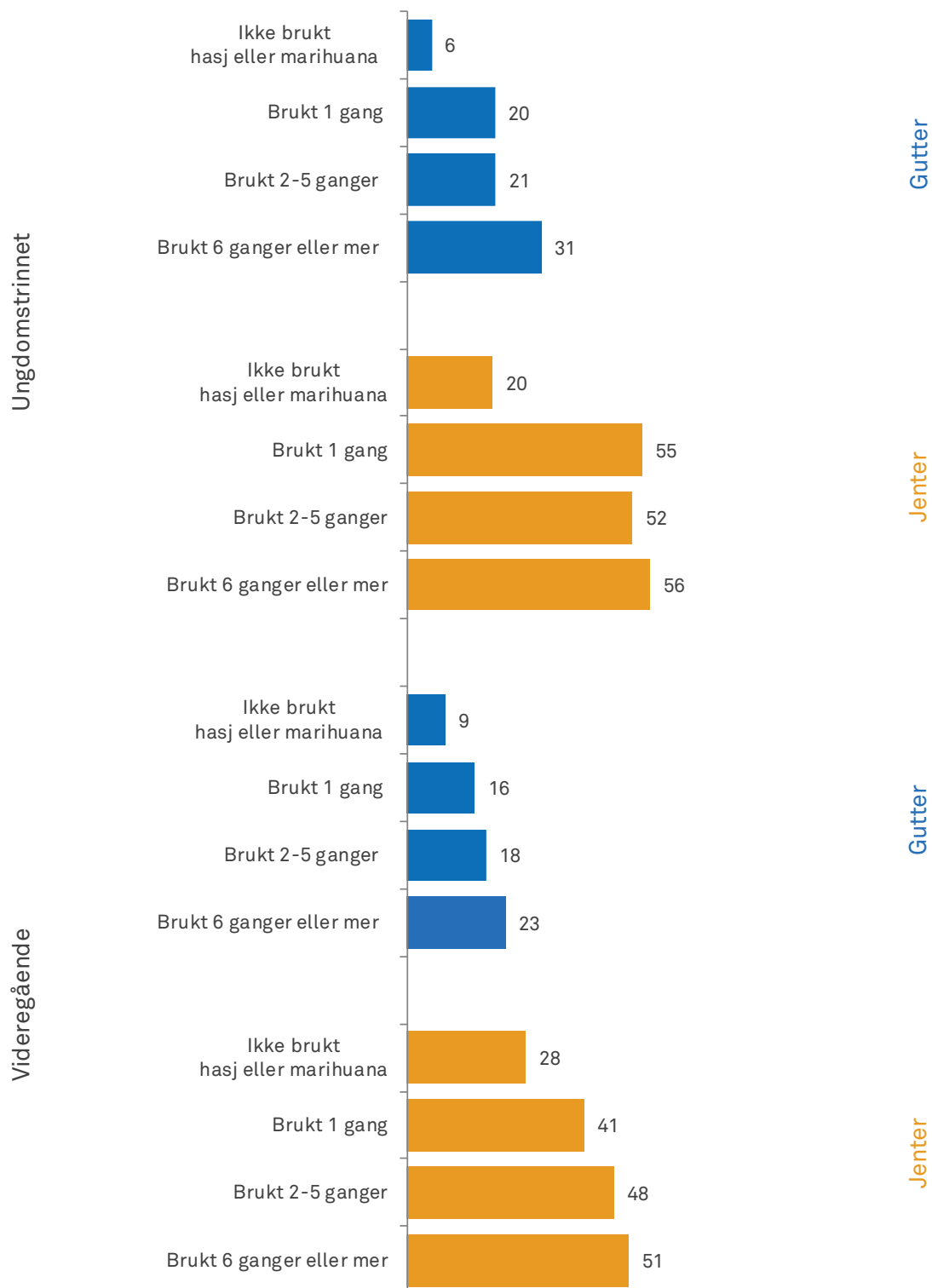
Tilsvarende viser årets undersøkelse at andelen som opplever ensomhet er den høyeste som noen gang er registrert i Ungdata.

Ungdom som har brukt hasj eller marihuana rapporterer om langt flere psykiske plager enn ungdom som ikke har prøvd stoffet. Dette gjelder både for gutter og jenter og elever på ungdomstrinnet og i videregående.

Prosentandel som har et høyt nivå av depressive symptomer – etter kjønn og skoleslag over tid

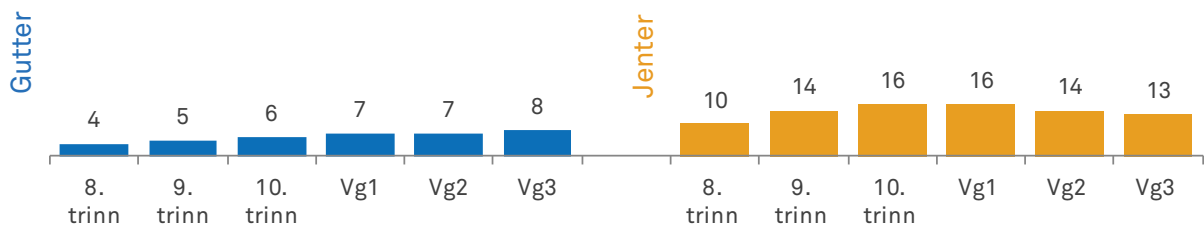

Prosentandel med høyt nivå av depressive symptomer – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

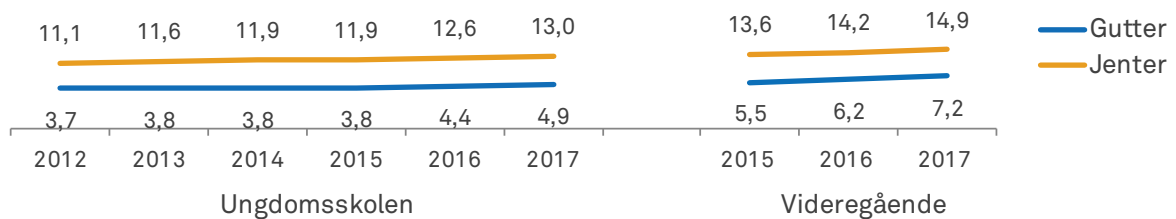

psykiske plager

Prosentandel som er veldig mye plaget av ensomhet
– etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som er veldig mye plaget av ensomhet
– etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan psykiske plager blir målt i Ungdata

Psykiske plager omfatter mange ulike forhold. I Ungdata finnes et sett av spørsmål som har vært brukt i mange selvrapporteringsundersøkelser for å fange opp det som psykologer omtaler som depressive symptomer. Ungdommene blir bedt om å oppgi hvor ofte de i løpet av den siste uka har vært plaget av følgende:

«Følt at alt er et slit», «hatt søvnproblemer», «følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «følt håpløshet med tanke på framtida», «følt deg stiv eller anspent», «bekymret deg for mye om ting».

Svaralternativene er: «Ikke plaget i det hele tatt», «lite plaget», «ganske mye plaget» og «veldig mye plaget».

I Ungdata brukes svarene på disse seks spørsmålene for å identifisere en gruppe som er spesielt mye plaget. De som i rapporten omtales som å ha et «høyt nivå på depressive symptomer», omfatter de som i «gjennomsnitt» minst krysser av for at de er «ganske mye plaget» når de seks symptomene summeres på en skala.

Det er viktig å presisere at Ungdata ikke fanger opp det som ut fra kliniske kriterier regnes som depresjon eller depressive lidelser.

I Ungdata spørres det også om hvor mange som er plaget av ensomhet, med de samme svaralternativene som nevnt over. Andelen som er veldig mye plaget, er vist i figurene over.

seksuell helse

De fleste utforsker sin seksualitet og gjør sine første seksuelle erfaringer i løpet av ungdomstiden. For ungdom, som for voksne, har seksuelle erfaringer som regel en positiv side preget av spenning, lyst og glede. Samtidig plasseres ungdoms seksualitet ofte i en risikokontekst. Fordi ungdom er uerfarne seksuelt, kan det være vanskeligere for dem å sette grenser for andres seksuelle tilnærminger. En del unge utsettes også for ulike former for seksuell trakassering og overgrep.

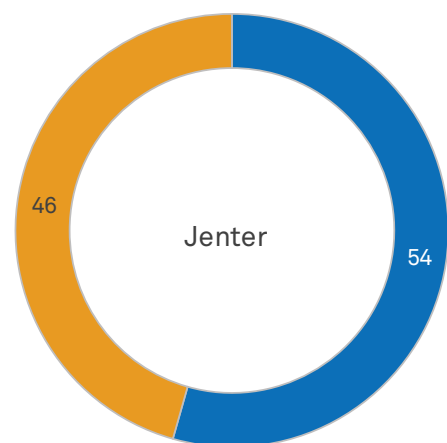
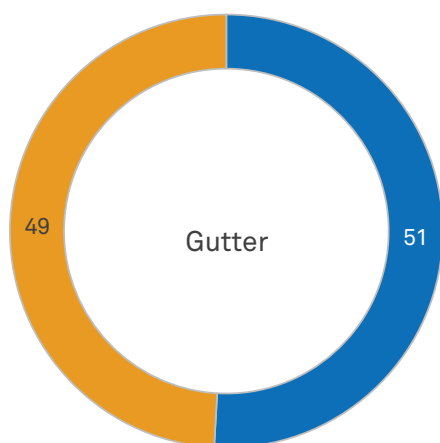
I et helseperspektiv er man bekymret for overføring av kjønnssykdommer og for uønsket graviditet. At tenåringer får barn er imidlertid et svært uvanlig fenomen i Norge, og fra tidlig på 1990-tallet til begynnelsen av 2000-tallet er antall tenåringsfødsler halvert. Abortstatistikken viser også et lavt antall tenåringsaborter. Dette kan forklares med

at ungdom i dag både har mer kunnskap om og bedre tilgang til prevensjonsmidler enn tidligere ungdomsgenerasjoner.

Dette kapittelet viser resultatene fra spørsmål som ble inkludert i Ungdata fra 2017. Spørsmålene gikk til elever på videregående, og tallene er derfor basert på de eldste ungdommene som deltar i Ungdata.

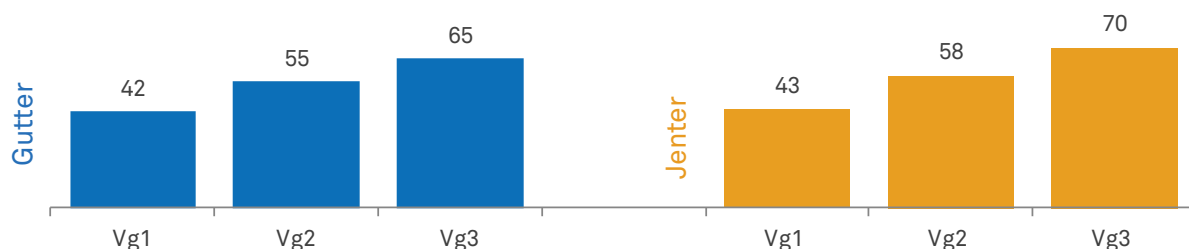
Hvor mange elever på videregående har hatt samleie med noen?

Har du hatt samleie med noen? *

■ Ja ■ Nei

Prosentandel som har hatt samleie – etter kjønn og klassetrinn *

Litt over halvparten hadde samleie før de fylte 18 år

Rundt halvparten av elevene på videregående har hatt samleie med noen. Andelen er noe høyere blant jenter enn blant gutter. Det er en tydelig økning gjennom årene på videregående i hvor mange som har hatt seksuelle samleieerfaringer.

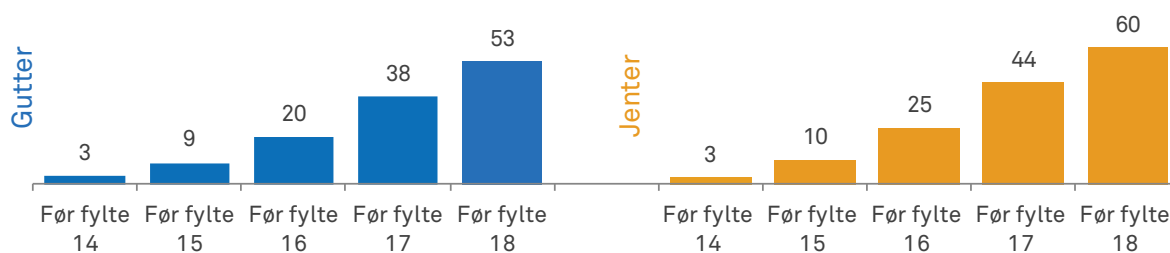
Gjennom å spørre ungdom som har debutert om hvor gamle de var da de hadde samleie første gang, viser det seg at svært få har debutert før de fylte 14 år. Fra 14-årsalderen øker andelen som har debutert, og 25 prosent av jentene og 20 prosent av guttene har debutert før de fylte 16 år. Det er først når vi kommer opp i 17-årsalderen at vi finner at flertallet av de unge har debutert med samleie.

Det er langt flere av ungdommene som har brukt hasj eller marihuana som har hatt samleie enn ungdom som ikke har prøvd stoffer. Dette gjelder både gutter og jenter.

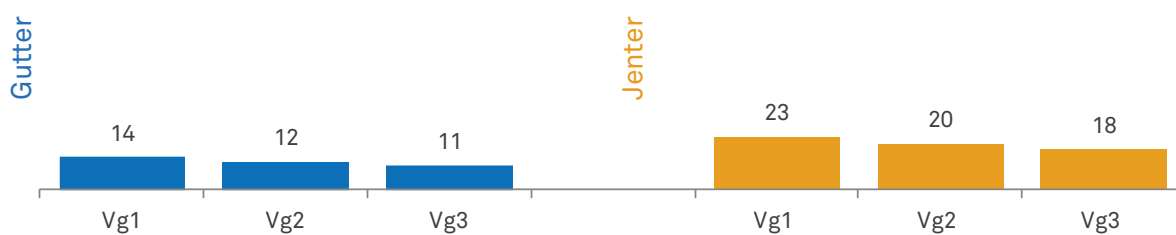
32 prosent av ungdommene på videregående har blitt utsatt for en eller flere av de formene for seksuell trakassering som ble kartlagt i undersøkelsen. 16 prosent har opplevd uønsket seksuell beføling, 17 prosent har opplevd å bli kalt for seksuelt ladete skjellsord, og 18 prosent har opplevd at noen spredte negative seksuelle rykter om dem.

Jenter er generelt mer utsatt enn gutter. Den største kjønnsforskjellen gjelder uønsket beføling som én av fire jenter på videregående har blitt utsatt for.

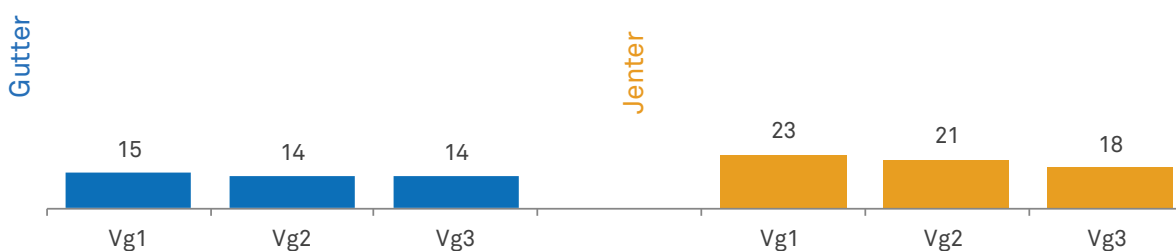
Hvor gammel var du da du hadde samleie første gangen? Kumulativ fordeling blant elever på Vg3 *

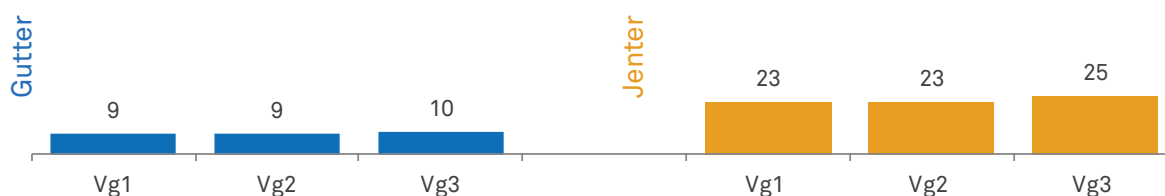
Prosentandel som har opplevd at noen på en sårende måte har kalt deg for hore, homo eller andre ord med seksuelt innhold

Prosentandel som har opplevd at noen har spredd negative seksuelle rykter om deg

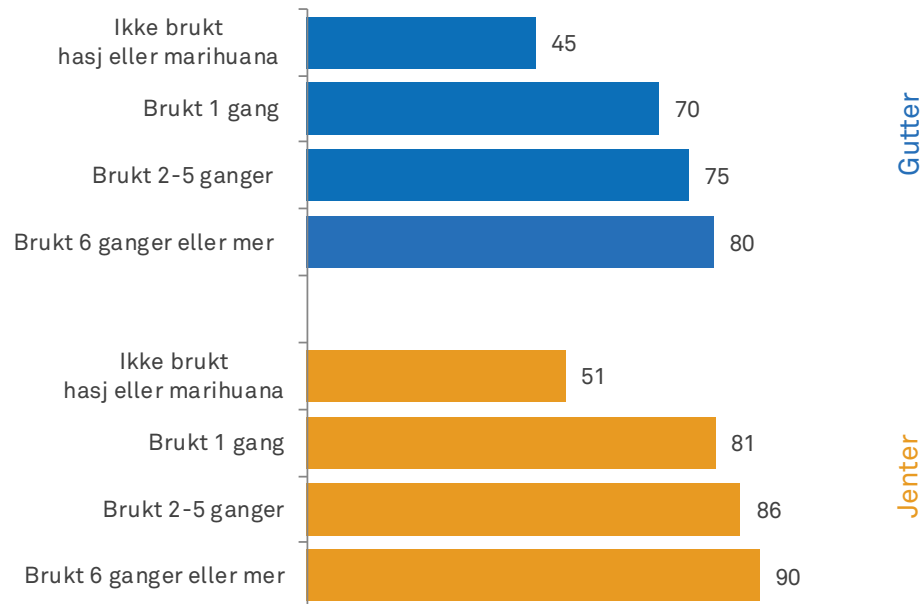

Prosentandel som har opplevd at noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte

seksuell helse

Prosentandel av elever på videregående som har hatt samleie – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Måling av seksuell helse i Ungdata

Spørsmål om seksuelle erfaringer og seksuell trakassering ble inkludert i Ungdatas grunnmodul til elever på videregående fra 2017. Samleiedebut ble målt gjennom følgende spørsmål: «Har du hatt samleie med noen (ligget sammen)?» med svaralternativene «Ja» og «Nei».

De som svarte «ja», fikk et oppfølgingsspørsmål om debutalder: «Hvor gammel var du da du hadde samleie første gang?».

For å avgrense fenomenet seksuell trakassering fra legitime former for seksuell kontakt, er spørsmålet formulert slik at det fanger opp handlinger som har skjedd mot de unges vilje,

eller at dette har skjedd på en negativ og/eller sårende måte som de absolutt ikke likte. Spørsmålet ble konkret stilt på følgende måte: «Har du i løpet av de siste 12 månedene blitt utsatt for noe av dette på en måte som du absolutt ikke likte?» De ble bedt om å oppgi antall ganger på følgende: «At noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte», «At noen på en sårende måte kalte deg for hore, homo eller andre ord med seksuelt innhold» og «At noen spredte negative seksuelle rykter om deg».

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet). Alle figurer i dette kapittelet er basert på svar fra elever i videregående opplæring.

kosthold

Ungdomstiden er preget av at kroppen utvikler seg raskt og behovet for næringsstoffer øker. Det vi spiser og drikker påvirker helsa vår. Et sunt kosthold og god ernæring kan redusere risiko for en rekke sykdommer, og er avgjørende for vekst og utvikling i ungdomstiden. Gode kostholdsvaner etableres også tidlig og tas med videre i livet.

Folkehelseinstituttet anbefaler at et sunt kosthold blant annet bør inneholde grove kornprodukter, grønnsaker, frukt, fisk, fugl og kjøtt. Samtidig bør inntaket av sukker reduseres.

Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store, og for mange er det lett å velge usunne drikke- og matvarer.

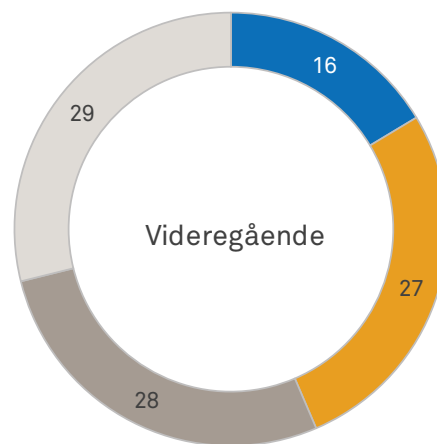
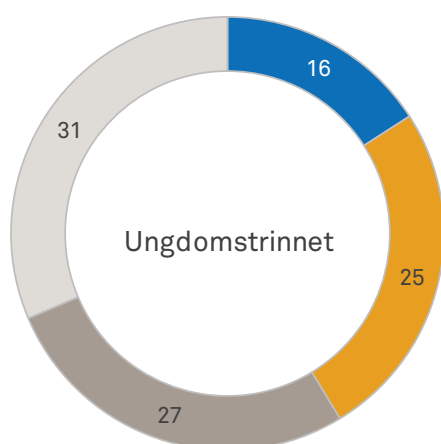
Resultater fra HEVAS-undersøkelsen viser likevel at mange ungdommer har sunne

spisevaner ved at de regelmessig spiser frukt og grønt, og spiser frokost, lunsj og middag de fleste dagene i uka. Samtidig blir ofte spisevanene mindre sunne med økende alder, og jenter har i gjennomsnitt noe sunnere matvaner enn gutter.

Spørsmål om kosthold kom for første gang inn i Ungdatas grunnmodul fra 2017.

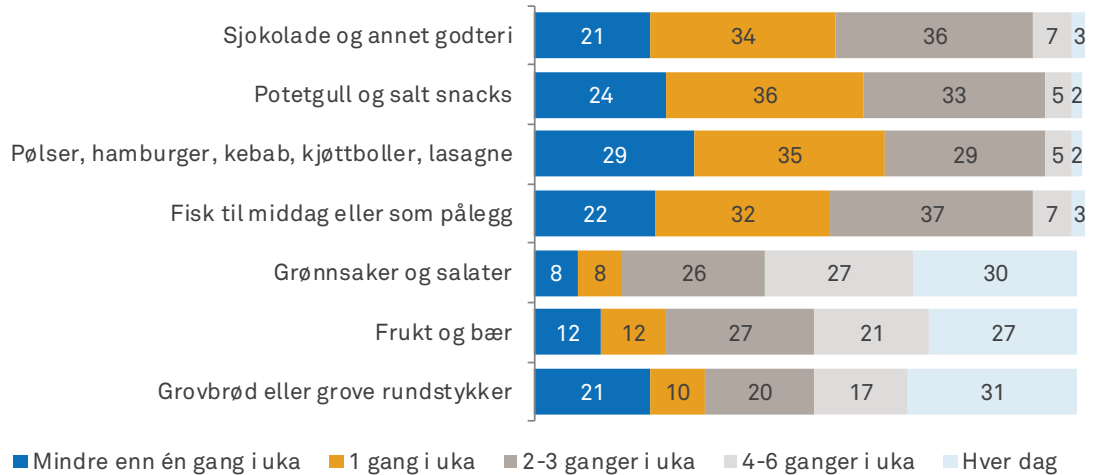
Hva spiser norske ungdommer?

Hvor ofte spiser du grønnsaker og salat? *

■ Maks en gang i uka ■ 2-3 ganger i uka ■ 4-6 ganger i uka ■ Hver dag

Hvor ofte ungdom vanligvis spiser... *

Stor variasjon i kostholdsvaner

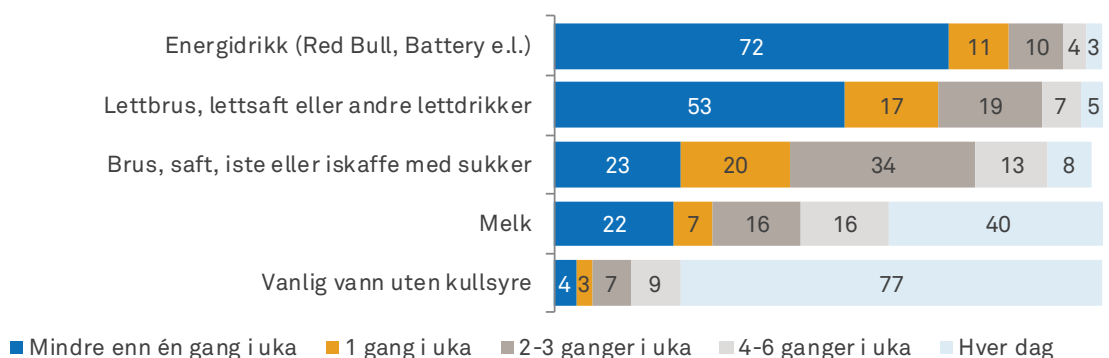
Spørsmål om kostholdsvaner ble inkludert i Ungdata i 2017. Ser vi på de sunne matvanene som det å spise frukt og grønt og bruken av grove brødtyper, er det stor variasjon. Rundt hver tredje spiser slike produkter hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg denne typen mat. Også bruken av melk varierer mye ungdom i mellom. Selv om de aller fleste drikker vanlig vann hver eneste dag, drikker fem prosent vann sjeldnere enn én gang i uka.

Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst én gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter som pølser og hamburgere.

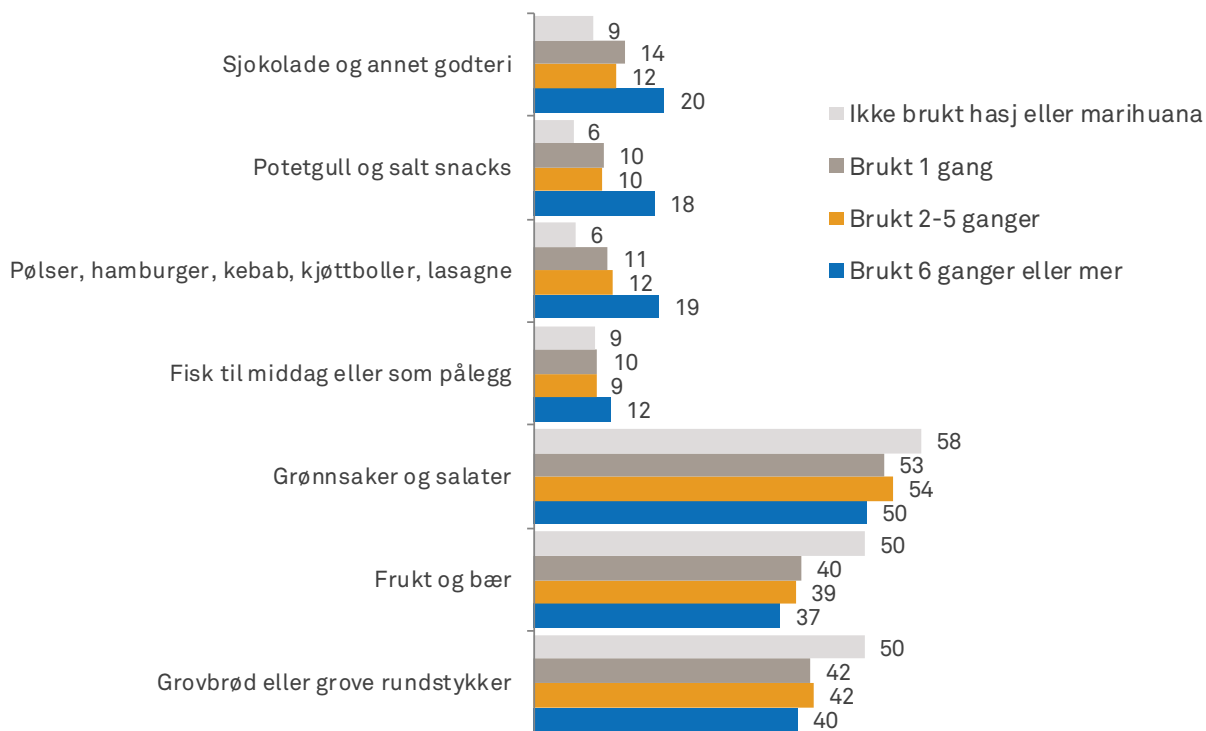
De fleste spiser også godteri eller snacks hver uke. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri. Ni prosent bruker sukkerholdige drikker hver eneste dag, mens færre bruker lettbrus eller andre lettdrikker. Omfanget av energidrikk er enda lavere, og det er kun tre prosent som drikker dette hver dag.

Ungdom som har brukt hasj eller marihuana, har generelt et mindre sunt kosthold enn andre ungdommer. De spiser sjeldnere grovbrød og frukt og grønt og mer godteri og snacks, og de drikker oftere energidrikk, lettdrikke og sukkerholdig drikke.

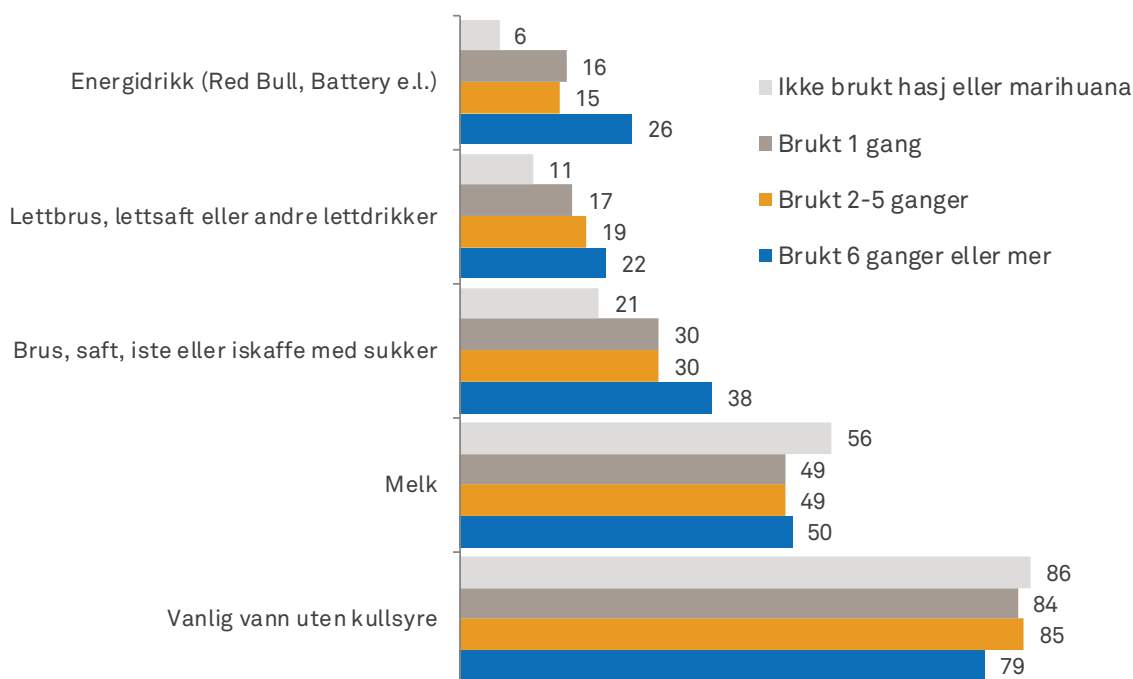
Hvor ofte ungdom vanligvis drikker... *

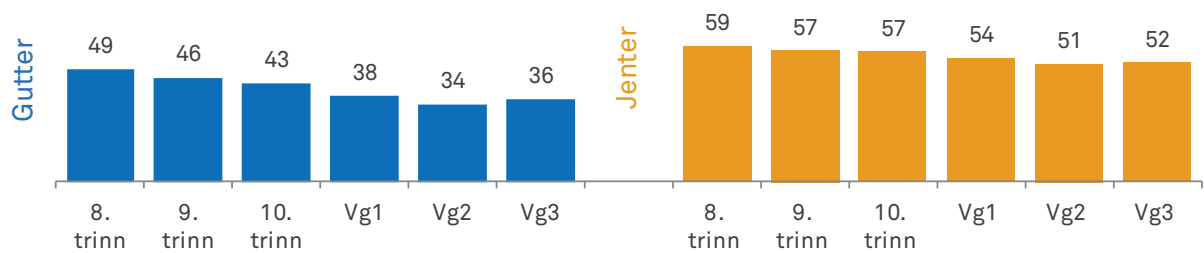
Prosentandel som minst fire ganger i uka spiser følgende etter hvor mange ganger ungdom har brukt hasj eller marihuana siste år *

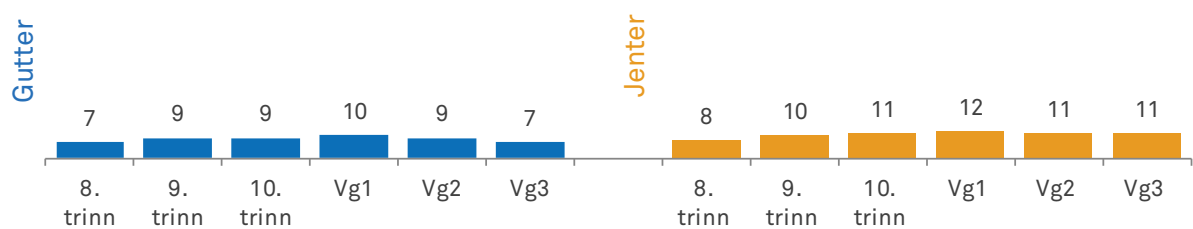
Prosentandel som minst fire ganger i uka drikker følgende etter hvor mange ganger ungdom har brukt hasj eller marihuana siste år *

Prosentandel som spiser frukt og bær minst fire ganger i uka – etter kjønn og klasstrinn *

Prosentandel som spiser sjokolade og godteri minst fire ganger i uka – etter kjønn og klasstrinn *

Hvordan kostholdsvaner blir målt i Ungdata

Spørsmål om kosthold ble inkludert i den obligatoriske grunnmodulen fra og med 2017. Kostholdsvaner ble målt med følgende spørsmål: «Hvor ofte spiser eller drikker du vanligvis noe av det som står under?». Ungdommene ble presentert en liste som inneholdt både mattyper og forskjellige typer drikke. De ble bedt om å krysse av for følgende svaralternativer: «Aldri», «Mindre enn én gang i uka», «1 gang i uka», «2–3 ganger i uka», «4–6

ganger i uka», «Hver dag» eller «Flere ganger daglig». I figurene er noen av svaralternativene slått sammen.

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet). Der hvor ikke annet er oppgitt, gjelder tallene for elever på ungdomstrinnet og videregående samlet sett.

Rusmiddelbruk

Tobakk

Alkohol

Cannabis

tobakk

I løpet av de siste 20–25 årene har kampen mot røyking blitt intensivert. I 1996 ble aldersgrensen for kjøp av tobakk hevet fra 16 til 18 år. I 2004 ble det innført forbud mot røyking på serveringssteder, og i 2013 ble Røykeloven ytterligere skjerpet. Tiltakene har ført til en nedgang i andelen dagligrøykere som nærmest er uten side-stykke i norsk sosialhistorie. Andelen røykere både blant ungdom og voksne har gått markant ned fra årtusenskiftet til i dag. Samtidig har andelen unge som snuser, gått opp. Økt snusing oppveier likevel ikke tilbakegangen i røyking, og bruken av tobakk har samlet gått tilbake.

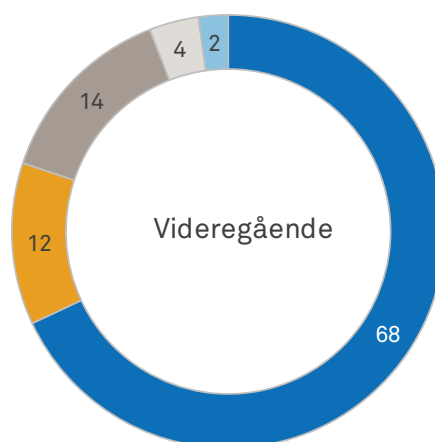
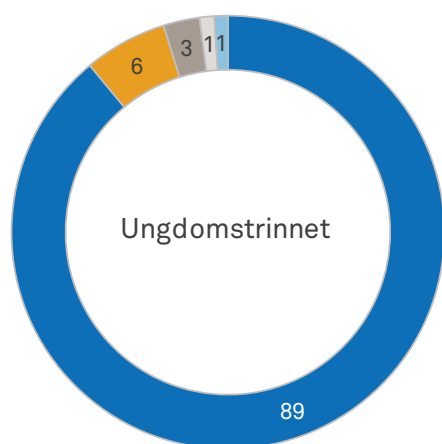
Parallelt har det skjedd nokså dyptgripende endringer i synet på røyking – også blant de unge. Røyking var tidligere en viktig markør for voksenhet og var forbundet med en viss

status. I dag gir røyking derimot liten status og respekt i de fleste ungdomsmiljøer.

Den internasjonale WHO-undersøkelsen «Helsevaner blant skoleelever», viser at tobakksrøyking er langt mindre utbredt blant norske elever enn blant ungdom i de fleste av de 40 landene som deltar i undersøkelsen.

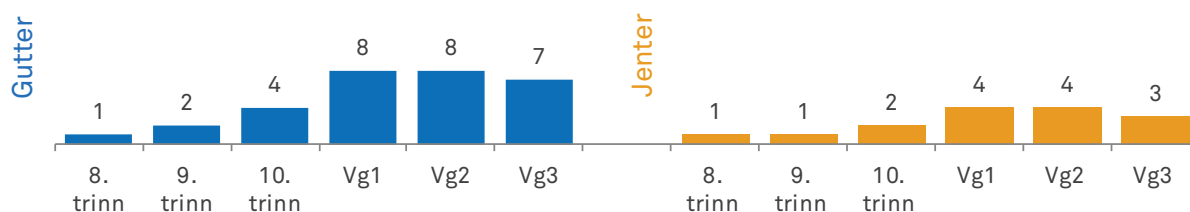
Hvor mange ungdommer røyker og snuser?

Røyker du?

- Har aldri røykt
- Har røykt før, men har sluttet helt nå
- Røyker sjeldnere enn én gang i uka
- Røyker ukentlig, men ikke hver dag
- Røyker daglig

Prosentandel som røyker daglig eller ukentlig – etter kjønn og klassetrinn

Nedgangen i røyking flater ut

Ungdata viser at det store flertallet aldri har prøvd sigaretter. På ungdomstrinnet gjelder dette ni av ti og på videregående sju av ti. Dagligrøykerne utgjør nærmest en ikke-eksisterende del av ungdomsmiljøene. Andelen som røyker ukentlig, er derimot noe høyere og øker en god del gjennom ungdomsårene. På videregående gjelder dette fire prosent av jentene og åtte prosent av guttene.

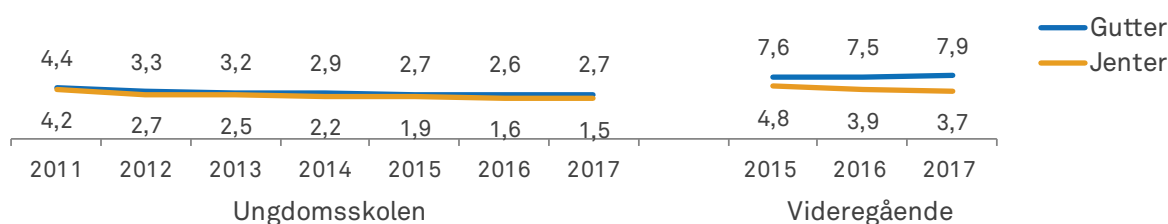
Det er heller ikke så vanlig blant de yngste ungdommene å bruke snus. Snusing tiltar imidlertid enda mer gjennom ungdomsårene enn røyking, og på Vg3 er det 22 prosent av guttene og 17 prosent av jentene som snuser daglig eller ukentlig.

Trenden de senere årene er at det både blir færre ungdommer som røyker og færre som

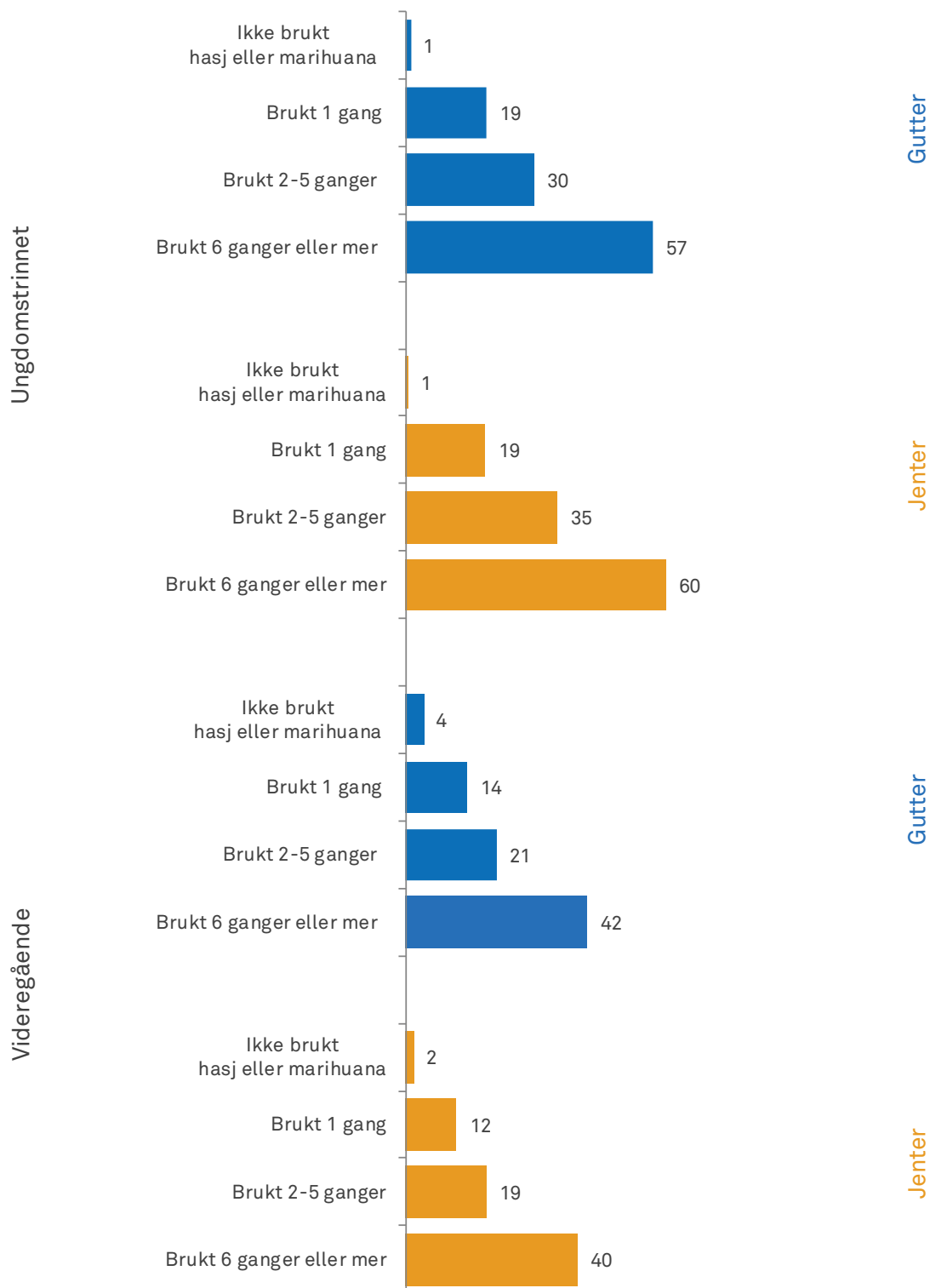
snuser. Når det gjelder røyking, tyder årets tall på at denne trenden er i ferd med å flate ut. Tendensen til utflating finner vi også for snusing – men bare på ungdomstrinnet. På videregående er det stadig færre som snuser fast.

Det er svært tydelige sammenhenger mellom bruk av tobakk og bruk av cannabis. På ungdomstrinnet er for eksempel sannsynligheten for å røyke sigaretter rundt 60 ganger så stor for en som har brukt hasj eller marijuana minst seks ganger sammenliknet med en som ikke har prøvd stoffet. Også på videregående er sammenhengen mellom tobakksrøyking og cannabisbruk svært markert.

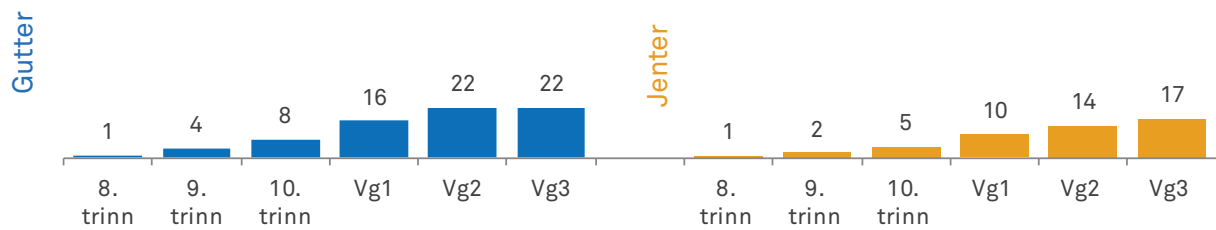
Prosentandel som røyker daglig eller ukentlig – etter kjønn og skoleslag over tid

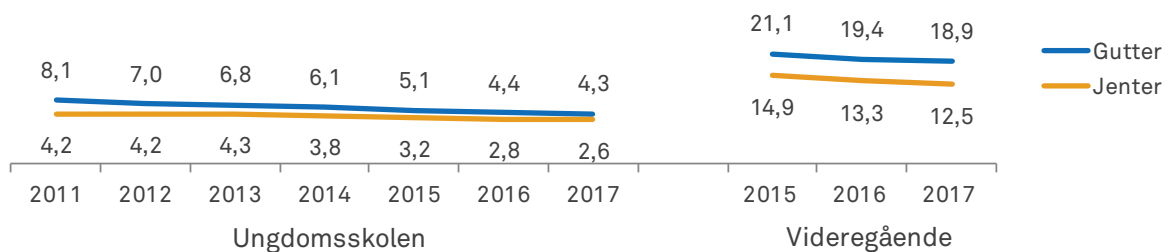
Prosentandel som røyker daglig eller ukentlig – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som bruker snus daglig eller ukentlig – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som bruker snus daglig eller ukentlig – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan bruk av tobakk blir målt i Ungdata

For å fange opp de unges røykevaner, blir ungdommene stilt følgende spørsmål: «Røyker du?».

Svaralternativene er: «Har aldri røykt», «har røykt før, men har sluttet helt nå», «røyker sjeldnere enn en gang i uka», «røyker ukentlig, men ikke hver dag» og «røyker daglig».

Tilsvarende spørsmål med tilsvarende svaralternativer er stilt om ungdommenes snusvaner.

alkohol

Alkohol som rusmiddel har en lang tradisjon i Norge. Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Likevel er det fremdeles mange unge som drikker alkohol, og da særlig i den siste delen av tenårene.

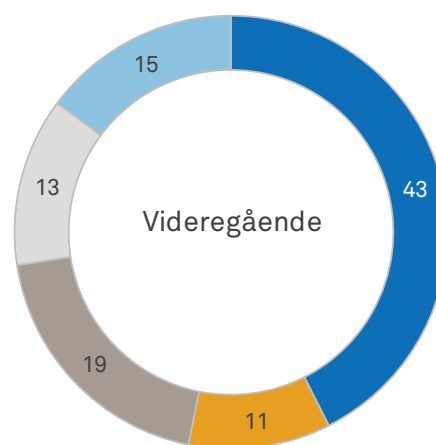
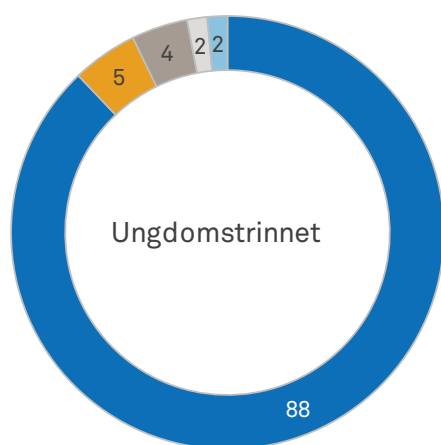
For mange innebærer eksperimentering med og bruk av alkohol en symbolsk markering av overgangen fra barn til ungdom. Å drikke i ungdomsalderen er dessuten sammenvevd med vennskap, flørting og en sosial livsstil. Unge som drikker alkohol midt i tenårene, har som regel mange venner og et aktivt sosialt liv.

Samtidig vet vi at det å drikke alkohol gir risiko for akutte skader, og ungdom som

begynner å drikke tidlig, har i mange tilfeller et atferdsmønster der andre typer antisosial atferd og bruk av andre rusmidler inngår. Ungdom i en slik situasjon har gjerne et mer trøblete forhold til skolen og til foreldrene enn andre. De begår mer kriminalitet, har dårligere psykisk helse og får oftere problemer senere i livet.

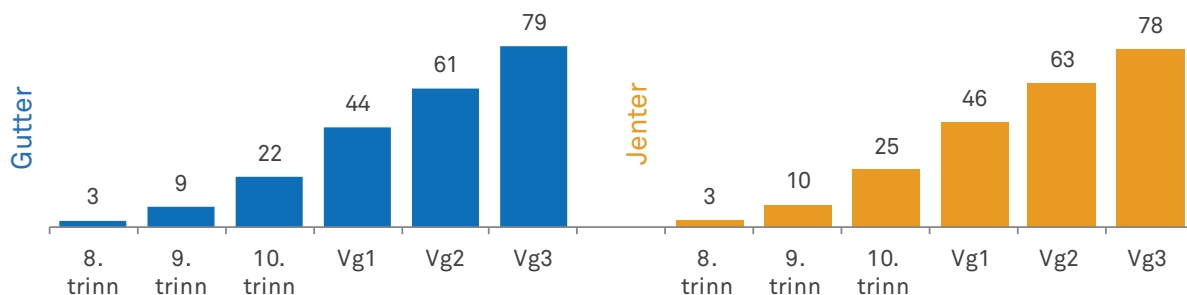
Hvor mange drikker alkohol?

Hvor mange ganger har du drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset i løpet av siste år?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6-10 ganger ■ 11 ganger eller mer

Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år – etter kjønn og klassetrinn

Nedgangen i alkoholbruk blant ungdomsskoleelever har stoppet opp

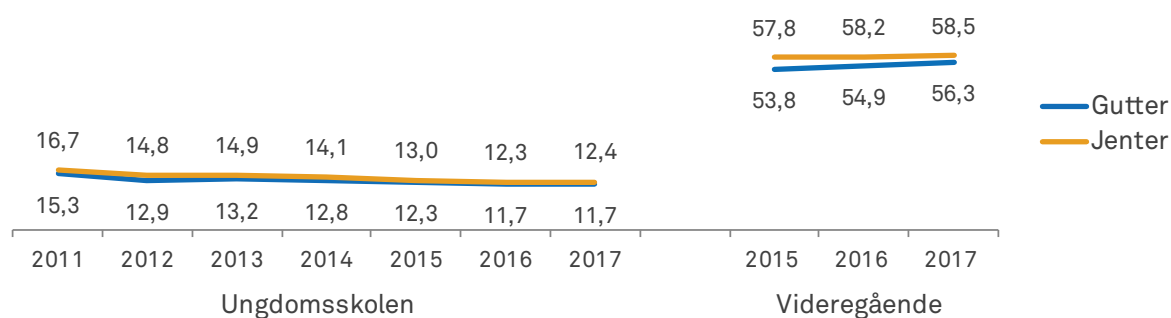
Det varierer mye hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke alkohol, og det er vanskelig å peke på et særskilt tidspunkt i ungdomstida der spesielt mange debuterer. Mens det helt i begynnelsen av tenårene er tre prosent som har vært beruset, gjelder det nærmere 80 prosent blant avgangselevne i videregående. Blant elever på 8. trinn mener det store flertallet at det minker statusen i vennemiljøet å drikke seg full. På Vg3 er det kun 13 prosent av ungdommene som mener det samme.

Ungdata har siden 2011 vist en nedadgående trend i alkoholbruken blant ungdomsskoleelever. Årets tall er nokså identiske med fjorårets, noe som tyder på at denne utviklingen kan ha flatet ut.

På videregående har det derimot vært en viss økning i andelen som har vært beruset, særlig blant guttene. Både på ungdomstrinnet og på videregående har det vært en økning i andelen av ungdommene som mener at det å drikke seg full er noe som øker statusen i vennemiljøet.

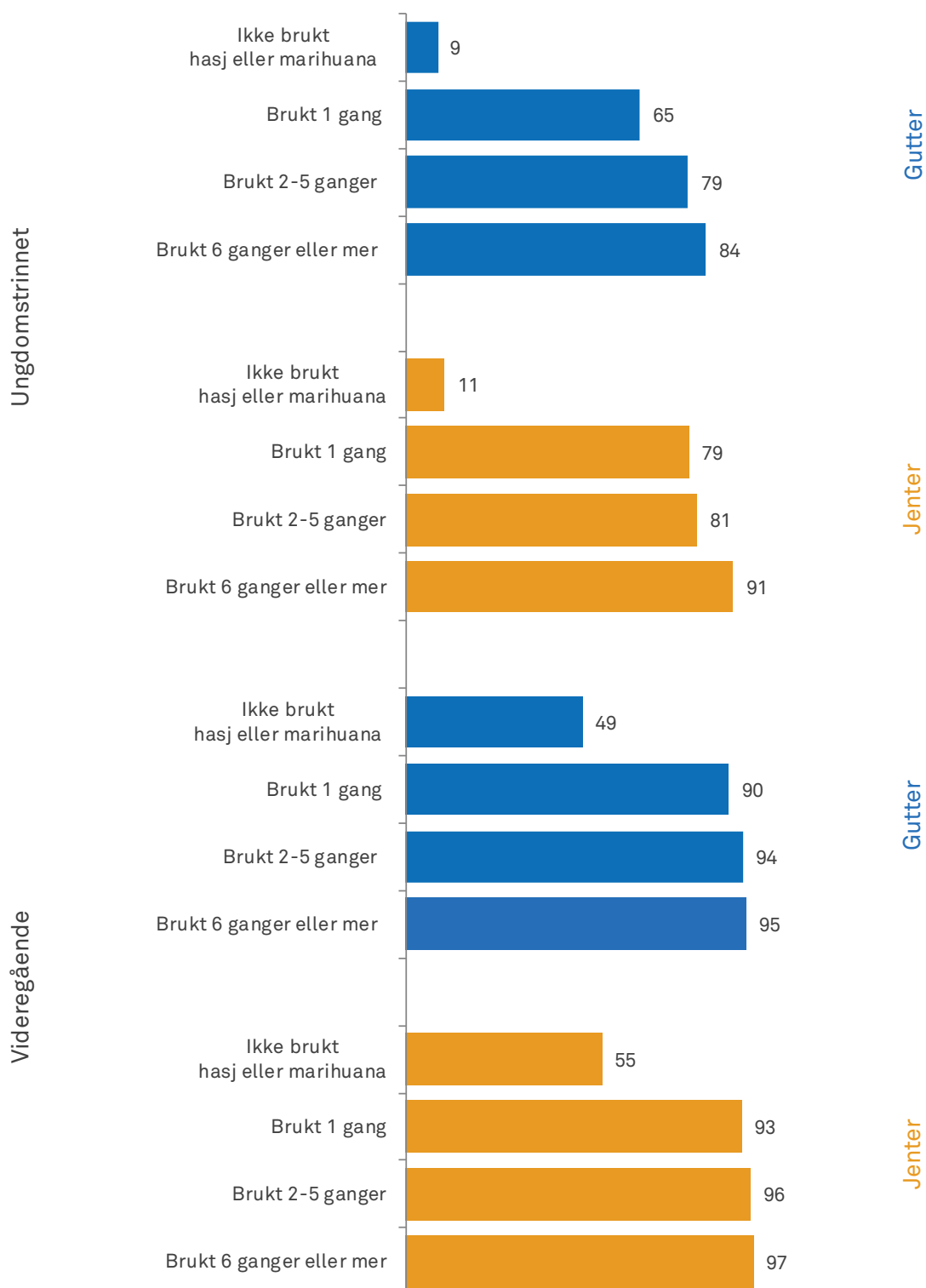
Bruk av cannabis og bruk av alkohol henger tett sammen, og det er svært få av ungdommene som har brukt hasj eller marihuana som ikke har vært beruset på alkohol. Forskjellene i beruselsesfrekvens mellom de som har brukt og de som ikke har brukt cannabis er spesielt stor på ungdomstrinnet, men også markant på videregående.

Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år – etter kjønn og skoleslag over tid

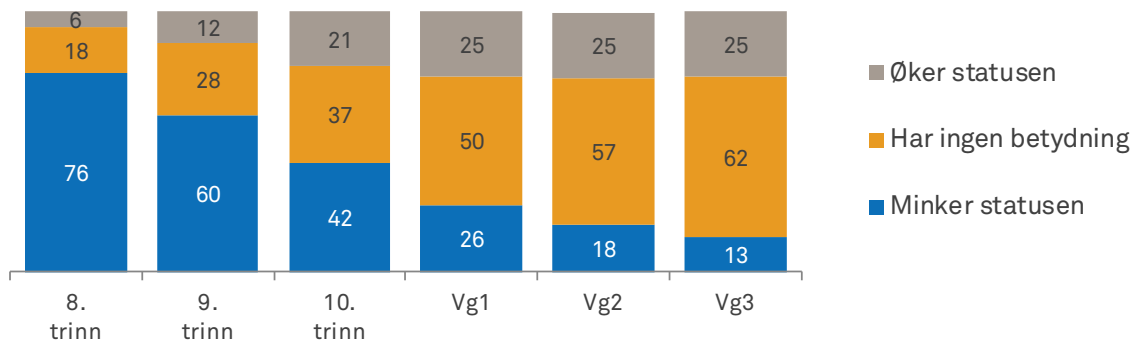

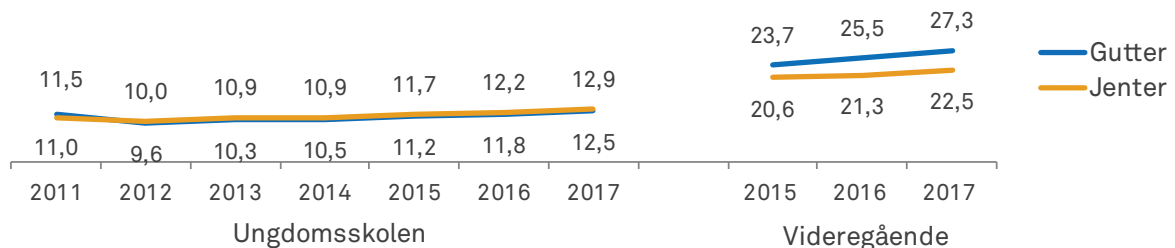
Prosentandel som har vært tydelig beruset – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Hvorvidt det å drikke seg full øker eller minker statusen i vennemiljøet – etter klassetrinn

Prosentandel som mener at det å drikke seg full er noe som øker statusen i vennemiljøet – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan bruk av alkohol blir målt i Ungdata

I Ungdata er det flere spørsmål som fanger opp de unges erfaringer med alkohol. I denne rapporten trekker vi fram det å være beruset og hvor mange som har etablert et jevnt drikkemønster.

I et batteri av spørsmål om bruk av ulike typer rusmidler blir ungdommene bedt om å svare på hvor mange ganger de i løpet av siste 12 måneder har drukket så mye at de hadde følt seg tydelig beruset.

Svaralternativene er «Ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger», «6–10 ganger» og «11 ganger eller mer».

I Ungdata blir ungdommene spurt om hva som øker eller minker statusen i vennemiljøet. Ett av områdene de blir spurt om, er hva slags betydning det «å drikke seg full» har.

cannabis

Bruk av narkotiske stoffer er ulovlig og blir til dels sterkt fordømt. Etter en økning blant tenåringer i bruken av hasj eller marihuana på 1990-tallet, var det en markert nedgang fram til midten av det første tiåret etter årtusenskiftet. Etter det har utviklingen vært mer stabil, men ser altså nå ut til å øke igjen.

Sammenliknet med ungdommer i andre land, ligger norske ungdommers bruk av cannabis nokså lavt. Bruken av stoffer som kokain, ecstasy og heroin har ifølge selvrapporteringsundersøkelser nokså liten utbredelse blant norske ungdommer.

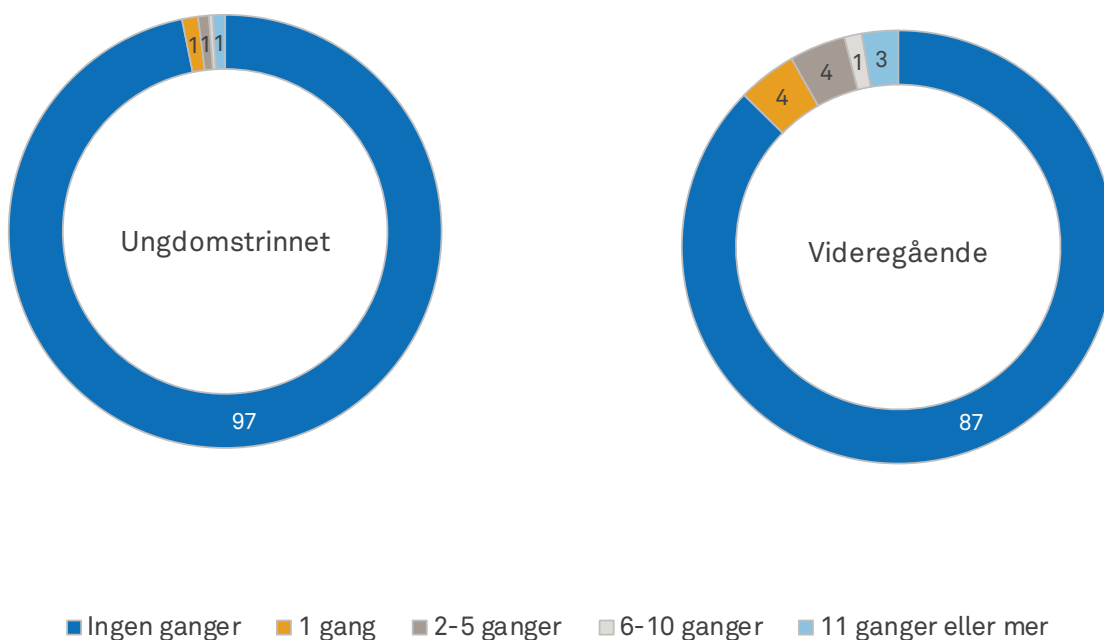
Om det å prøve hasj eller marihuana – isolert sett – er farligere enn å debutere tidlig med alkohol, er i dag omdiskutert. Det at alkohol er et legalt og sosialt akseptert rusmiddel, mens hasj og andre narkotiske stoffer er forbudt, utgjør uansett en viktig forskjell. Både rusmiddelbrukerens egen

forståelse og omverdenens fortolkning og reaksjon påvirkes av om stoffet er lovlig eller ikke. Unge som bruker illegale rusmidler, har krysset en ekstra grense.

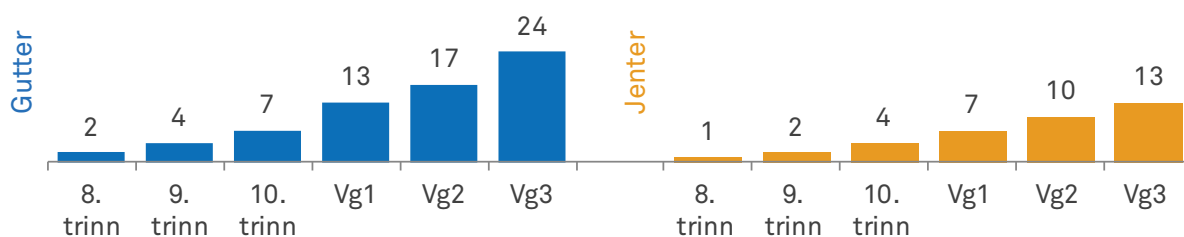
Sammenliknet med alkohol er eksperimentering med narkotiske stoffer et mer entydig ungdomsfenomen. Likevel blir noen hengende igjen i et misbruksmønster også i voksen alder.

Hvor mange har prøvd hasj eller marihuana?

Hvor mange ganger har du brukt hasj eller marihuana i løpet av siste år?

Prosentandel som har brukt hasj eller marihuana siste år – etter kjønn og klassetrinn

Økning i cannabisbruk blant gutter på videregående

På ungdomstrinnet har relativt få prøvd hasj eller marihuana. 97 prosent har ikke brukt slike stoffer, og mindre enn to prosent har prøvd to eller flere ganger. På videregående har betydelig flere erfaringer med stoffet, spesielt guttene. På Vg3 har 24 prosent av guttene og 13 prosent av jentene prøvd hasj eller marihuana i løpet av det siste året.

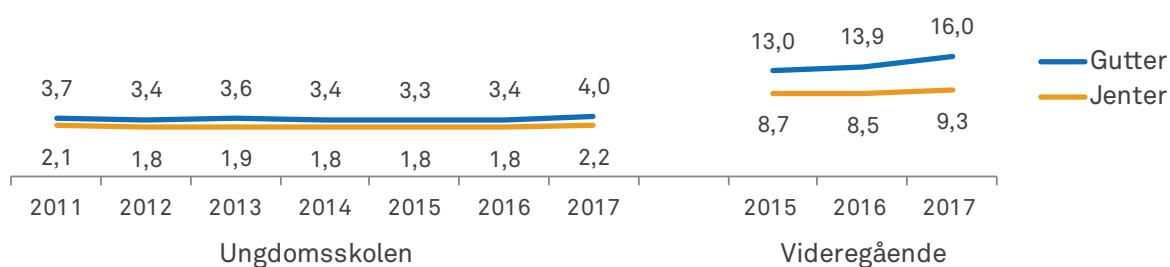
Langt flere har blitt tilbudt stoffet enn de som selv har prøvd. På slutten av videregående har halvparten av guttene og hver tredje jente blitt tilbudt hasj eller marihuana.

Omfanget av hasjrøyking på ungdomstrinnet har ikke endret seg mye siden Ungdata-målingene startet i 2010, men vi registrerer

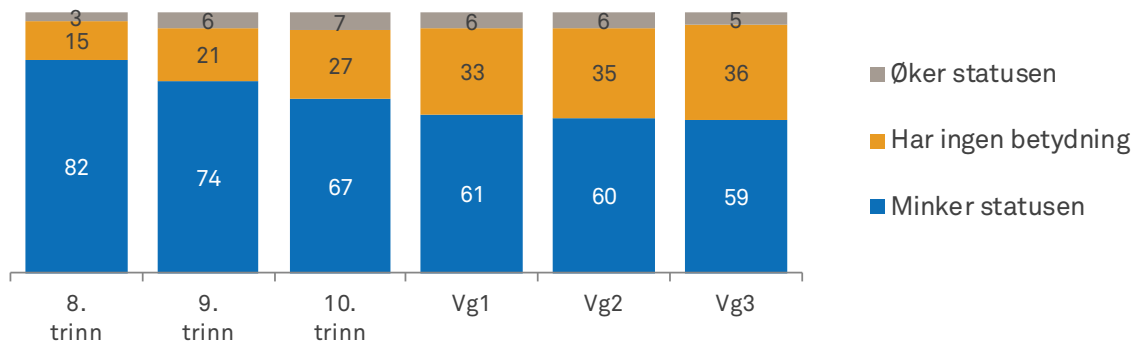
en liten økning fra det siste året. Tallene på videregående viser derimot en markert økning blant gutter – fra 13 prosent i 2015 til 16 prosent i 2017. Andelen som har blitt tilbudt hasj eller marihuana, har også økt. Dette gjelder både blant gutter og jenter og på ungdomstrinnet og videregående.

Det er svært få ungdommer som mener at det å røyke hasj er noe som øker statusen i vennemiljøet, og de fleste mener at det bidrar til å minke statusen. Andelen som mener at det «har ingen betydning» øker derimot en god del gjennom ungdomsårene. Det har bare vært mindre endringer over tid i andelen som mener at det å røyke hasj er noe som gir økt status.

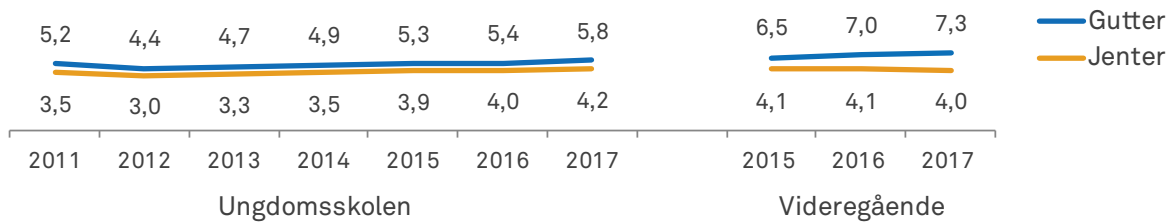
Prosentandel som har brukt hasj eller marihuana siste år – etter kjønn og skoleslag over tid

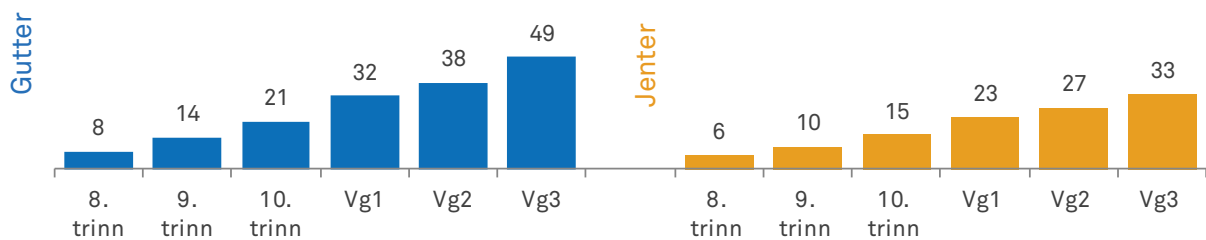
Hvorvidt det å røyke hasj øker eller minker statusen i vennemiljøet – etter klassetrinn

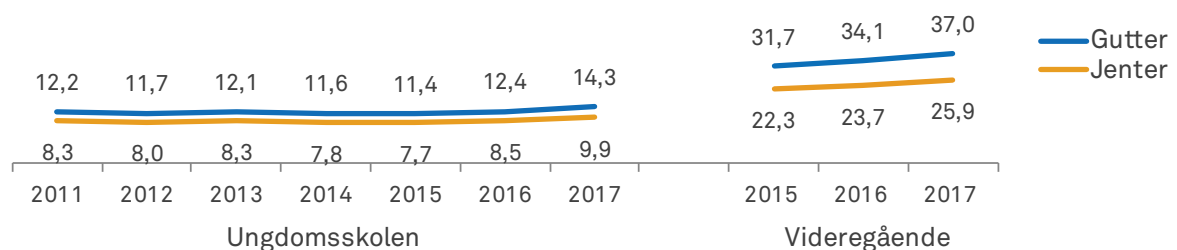
Prosentandel som mener at det å røyke hasj er noe som øker statusen i vennemiljøet – etter kjønn og skoleslag over tid

Prosentandel som minst én gang siste år har blitt tilbudt hasj eller marihuana – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som minst én gang siste år har blitt tilbudt hasj eller marihuana – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan bruk av hasj blir målt i Ungdata

I et batteri av spørsmål om bruk av ulike typer rusmidler ble ungdommene bedt om å svare på hvor mange ganger de i løpet av siste 12 måneder hadde «brukt hasj eller marihuana».

Svaralternativene var «ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger», «6–10 ganger» og «11 ganger eller mer».

I Ungdata blir ungdommene spurt om hva som øker eller minker statusen i vennemiljøet. Ett av områdene de blir spurt om, er hva slags betyd-

ning det «å røyke hasj» har – om det er noe som øker eller minker statusen i det miljøet man tilhører, eller om det ikke har noen betydning.

Ungdommene fikk også spørsmål om de har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av siste år. Figurene over viser hvor stor andel som svarer «ja» på dette spørsmålet.

Risikoatferd og vold

Regelbrudd

Mobbing

Vold

regelbrudd

Ungdomstida er en periode for utprøving på nye arenaer. I denne fasen deltar mange i handlinger som er på kant med det som er alminnelig sosialt akseptert – inkludert på kant med det som er foreskrevet gjennom lovverket. Innen kriminologisk forskning er det et etablert funn at lovbrudd forekommer hyppigst blant ungdom og unge voksne.

Å debutere tidlig med kriminalitet og å begå lovbrudd av alvorlig karakter, øker risikoen for en kriminell løpebane senere i livet. Det er ikke helt tilfeldig hvem som havner i denne gruppa. Ofte har ungdom som begår kriminelle handlinger, tilleggsproblemer som ustabile hjemmeliv, svak psykisk helse, dårlig skoletilpasning, svakt sosialt nettverk og rusproblemer.

Etter en nokså kraftig økning i ungdomskriminaliteten gjennom store deler av

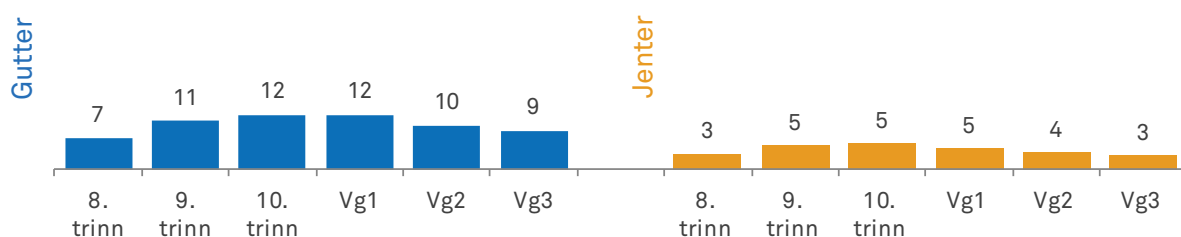
etterkrigstida, har ungdomskriminaliteten gått tilbake de siste 10–15 årene. De aller siste årene har det derimot vært en tendens til økning igjen. I et historisk perspektiv har de unge kriminelle likevel blitt eldre. På slutten av 1950-tallet var kriminaliteten i Norge mest utbredt blant 14-åringene. I dag topper 19-åringene kriminalstatistikken.

Hvor mange begår regelbrudd?

Prosentandel som har gjort noe av det følgende i løpet av det siste året

Prosentandel som har begått minst ti regelbrudd siste år – etter kjønn og klassetrinn

Økning over tid i andelen som begår regelbrudd

Ungdata baserer seg på selvrapportering, og gir informasjon om utvalgte former for regelbrudd. Målt på denne måten er de fleste nok så lovlydige, og det er et fåtall som involverer seg i de mest alvorlige handlingene. Mellom fire og ni prosent rapporterer at de har begått hæverk, nasking eller tagging.

På ungdomstrinnet har rundt én av seks vært i slåsskamp og noen flere har sneket seg inn på kino, buss eller ulike arrangementer. På videregående er det færre som har vært i slåsskamp, men flere som har sneket seg inn uten å betale for seg.

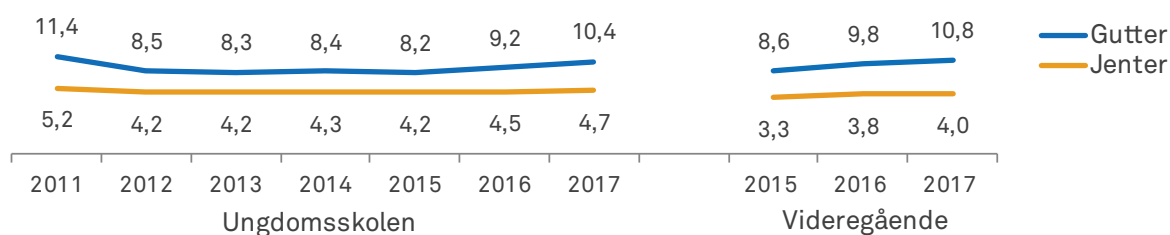
Rundt ti prosent av guttene og fem prosent av jentene rapporterer at de har begått minst ti slike regel- eller lovbrudd siste år. Omfanget

øker noe fra 8. trinn og fram til omtrent midtveis i tenårene, for deretter å synke noe.

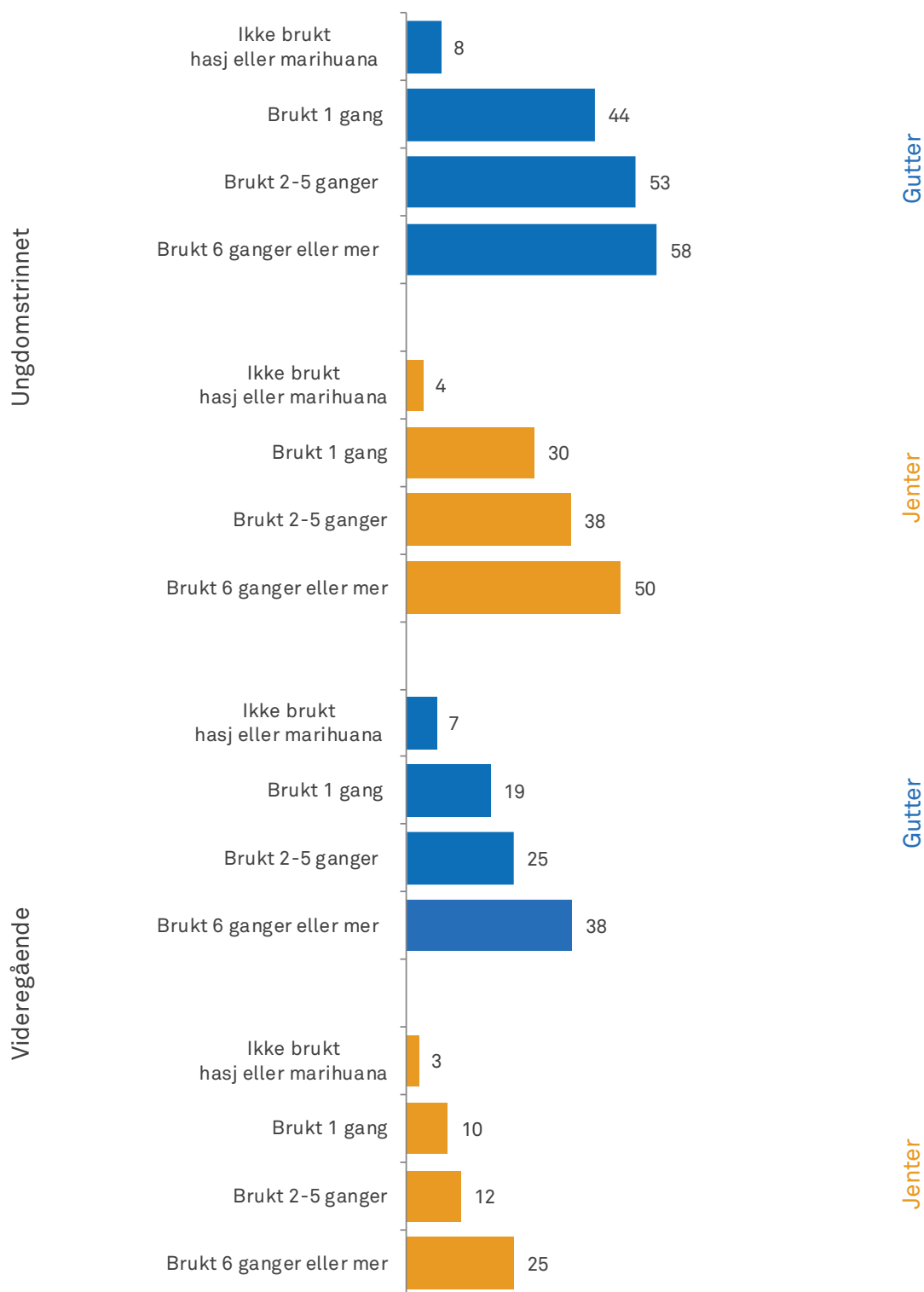
Siden Ungdata-målingene startet, har omfanget av regelbrudd enten vært stabil eller nedadgående. Tallene i de to siste årenes undersøkelser tyder derimot på at denne utviklingen har snudd, særlig blant guttene. Andelen som har begått minst ti regelbrudd har i løpet av de siste årene økt med to prosentpoeng – både på ungdomstrinnet og på videregående.

Det er svært tydelige sammenhenger mellom bruk av cannabis og det å begå ulike former for regelbrudd. Særlig er det mange som har begått regelbrudd blant de ungdommene som har brukt cannabis mange ganger.

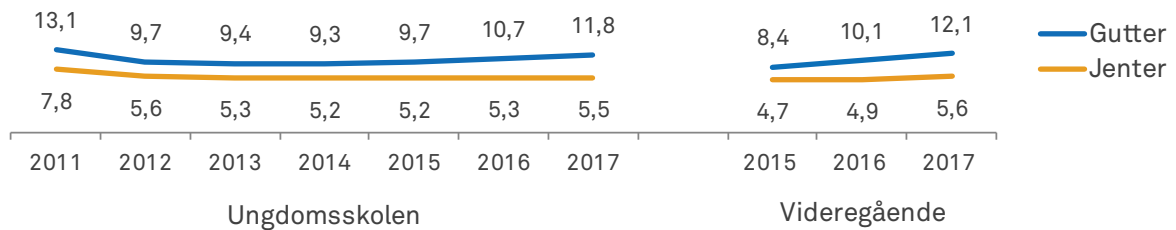
Prosentandel som har begått minst ti regelbrudd siste år – etter kjønn og skoleslag over tid

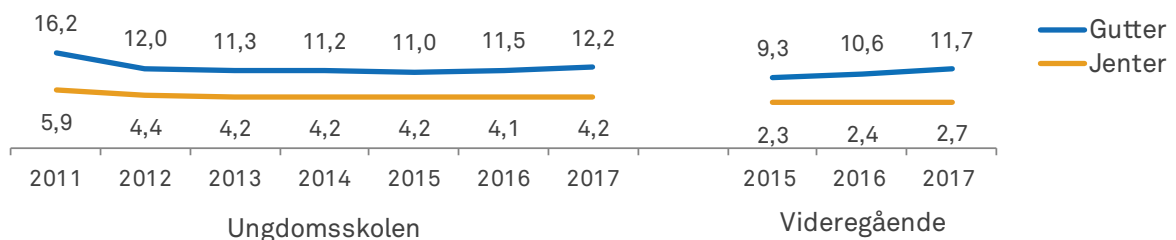
Prosentandel som har begått minst ti regelbrudd siste år – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som har tatt varer i butikken uten å betale – etter kjønn og skoleslag over tid

Prosentandel som med vilje har ødelagt eller knust vindusruter, busseter eller lignende (gjort hærverk) – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan regelbrudd blir målt i Ungdata

Regelbrudd kan måles på ulike måter. Ungdata legger til grunn hva de unge rapporterer selv. Dette kan bidra til å supplere blant annet kriminalstatistikk og lokale erfaringer. I Ungdata blir ungdom bedt om å oppgi hvor mange ganger i løpet av det siste året de har vært med på eller deltatt i ulike former for regelbrudd, der noe av det som det spørres om kan være kriminelle handlinger. Spørsmålene inngår i et batteri som omfatter ulike normbrudd og atferdsproblemer.

Som indikator på regelbrudd har vi brukt fem typer av handlinger: «Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, e.l. (gjort hærverk)», «Tatt med deg varer fra butikk uten å betale», «Sprayet

eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss e.l.», «Lurt deg fra å betale kino, idrettsstevner, buss, tog eller liknende» og «Vært i slåsskamp».

Figurene viser andelen som har begått minst ti regelbrudd i løpet av det siste året før de svarte på undersøkelsen. Spørsmålene er ikke et uttømmende mål verken på regelbrudd eller på ungdomskriminalitet, men gir et bilde av hvor mange som involverer seg i noen typer aktiviteter som er på kant med det som regnes som akseptabelt.

Figurene over viser utbredelsen av nasking og hærverk og hvordan dette har endret seg over tid for gutter og jenter på ungdomsskolen og i videregående.

mobbing

Mobbing er et alvorlig problem som rammer mange unge. Det kan defineres som gjentatte negative handlinger der én eller flere personer bevisst og med hensikt skader eller forsøker å skade eller tilføre noen ubehag. Som regel er mobbeofrene ute av stand til å ta igjen. Mobbingen kan være fysisk, ved bruk av vold, eller psykisk, som vedvarende utfrysing fra venneflokken. En ny type mobbing har blitt mer aktuell de siste årene – digital mobbing. Sosiale medier åpner for sjikane, uthenging og andre former for krenkende omtale i mer eller mindre anonyme former. Mobbing er mest utbredt på barneskolen og avtar i løpet av tenårene. Både de som mobber, og de som utsettes for mobbing i ungdomstiden, er risikoutsatte grupper. Ofrene er særlig utsatt for psykiske og fysiske problemer senere i livet.

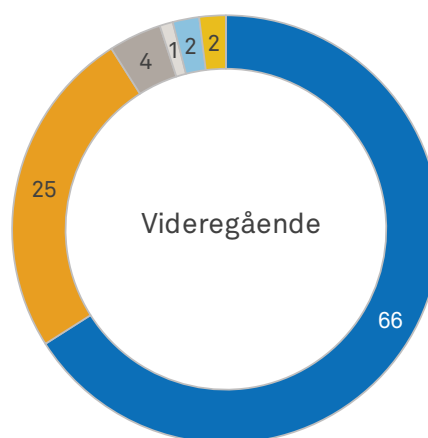
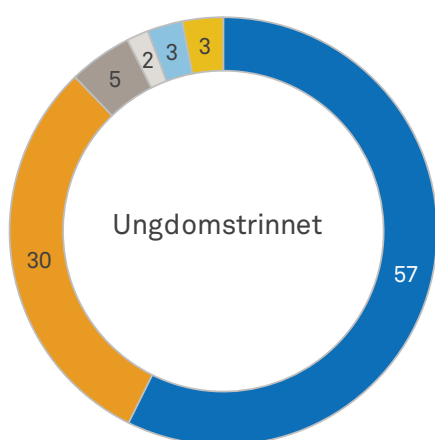
Siden 2002 har sentrale aktører i skolen deltatt i et forpliktende samarbeid mot

mobbing gjennom Manifest mot mobbing. Likevel har forekomsten av mobbing holdt seg relativt stabil de senere årene.

Ungdata spør ikke direkte om mobbing, men om plaging, trusler og utfrysing fra jevnaldrende.

Ungdata spør ikke direkte om mobbing, men om noe som er tett forbundet med det – om plaging, trusler og utfrysing

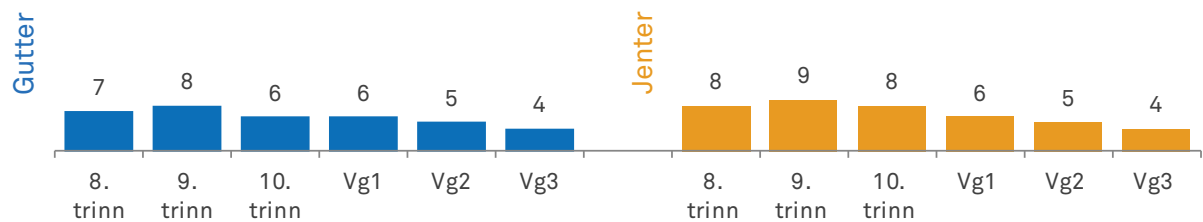
Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden?

- Aldri
- Ja, omtrent en gang i måneden
- Ja, omtrent en gang i uka

- Nesten aldri
- Ja, omtrent hver 14. dag
- Ja, flere ganger i uka

Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag – etter kjønn og klassetrinn

Stabile tall de siste årene

I Ungdata rapporterer 87 prosent av elevene på ungdomstrinnet at de «aldri» eller «nesten aldri» har blitt utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre på skolen eller i fritida. Tallet på videregående er 91 prosent.

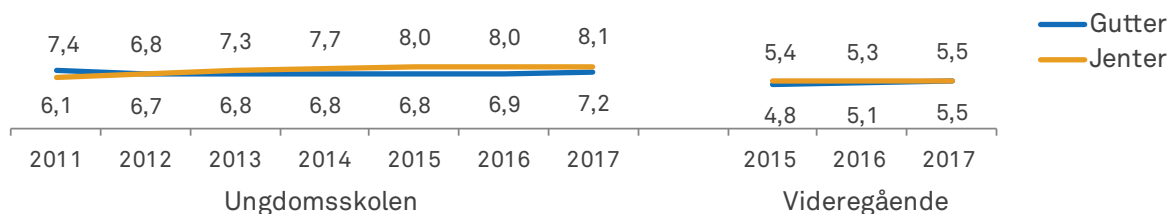
Mobbing er et stort problem for de som rammes. På ungdomstrinnet blir så mange som seks prosent utsatt for slike negative handlinger én eller flere ganger i uka, og ytterligere to prosent minst hver 14. dag. Mange av disse kan nok betraktes som mobbeofre. Andelen som blir utsatt for mobbing har de siste 5–6 årene vært stabil.

I 2017 ble det i Ungdata inkludert spørsmål som skal fange opp hvor mange som opplever negative hendelser på nettet. Resultatene viser at flertallet ikke er utsatt for dette, og

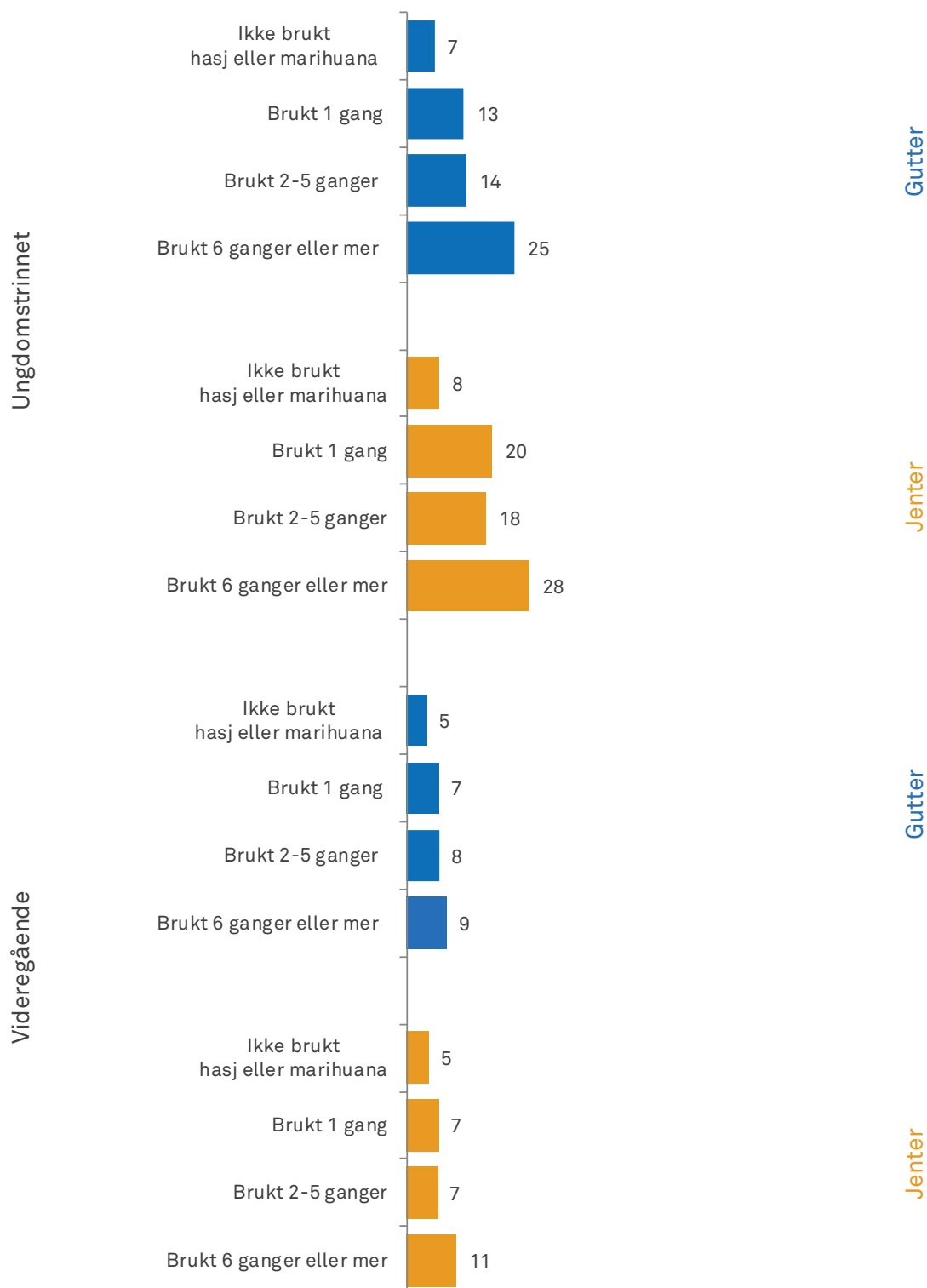
at mindretallet opplever trusler, utestengelse eller at noen skriver eller legger ut sårende bilder eller videoer av dem på nettet. Samtidig er det en del, og da særlig jenter, som rapporterer om å bli utsatt for slike hendelser. De fleste rapporterer om enkelthendelser, men det er også en god del som gjentatte ganger opplever å være utsatt for negative hendelser på nettet.

Ungdom som har brukt hasj eller marihuana er mer utsatt for å bli plaget av jevnaldrende enn de som ikke har prøvd cannabis. Dette gjelder både gutter og jenter. Sammenhengen er tydeligere på ungdomstrinnet enn på videregående.

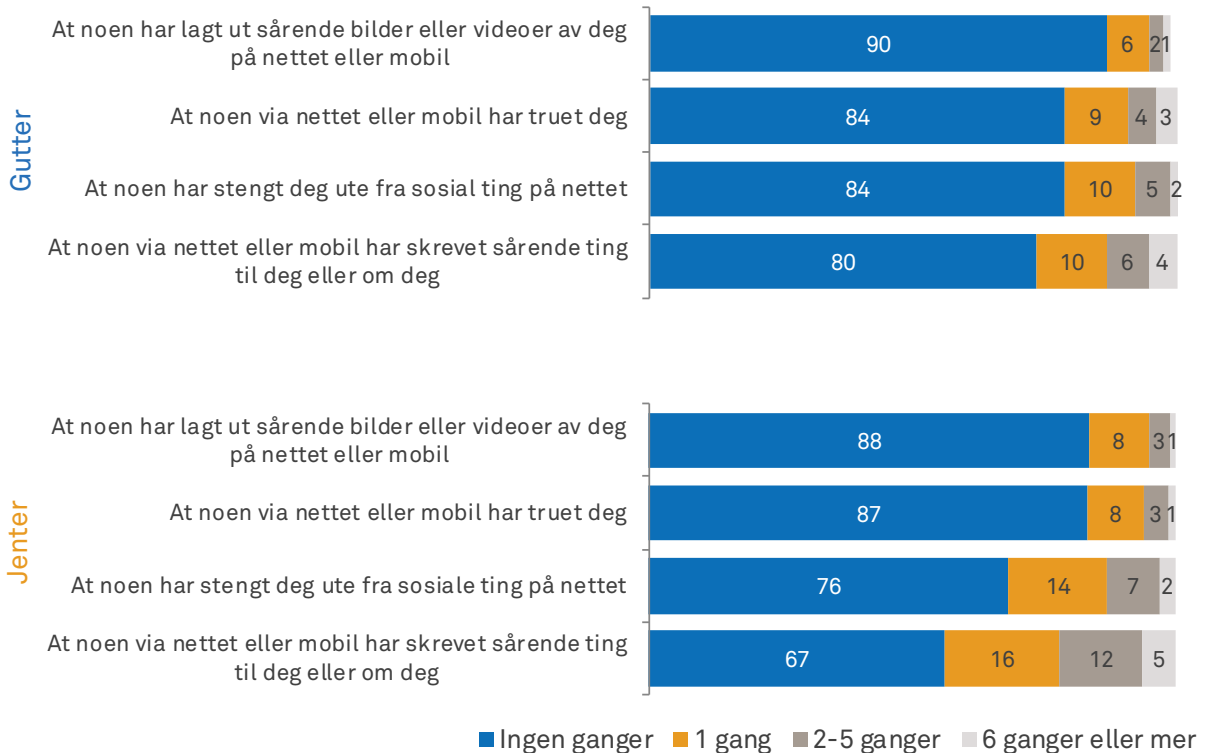
Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag – etter kjønn og skoleslag over tid

Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag
 – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Har du i løpet av de siste månedene blitt utsatt for noe av det følgende? *

Hvordan mobbing blir målt i Ungdata

Mobbing kan måles på ulike måter og gi ulike svar på hvor omfattende fenomenet er. I Ungdata brukes ikke mobbebegrepet direkte, men det introduseres med en overskrift i spørreskjemaet før følgende spørsmål blir stilt: «Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre på skolen eller i fritiden?» Svaralternativene er: «Ja, flere ganger i uka», «Ja, omtrent en gang i uka», «Ja, omtrent hver 14. dag», «Ja, omtrent en gang i måneden», «Nesten aldri», «Aldri». «Andel som blir mobbet av andre» omfatter de som svarer at dette skjer omtrent hver 14. dag eller oftere.

I 2017 ble spørreskjemaet revidert og noen spørsmål om digital mobbing ble erstattet med spørsmål som var ment å måle hvor mange som er utsatt for noen konkrete negative hendelser på nett. Hva slags hendelser dette dreier seg om, kan man se i figuren over som viser hvordan gutter og jenter svarer.

* betyr at data kun finnes for 2017/2018 (se metodekapittelet)

vold

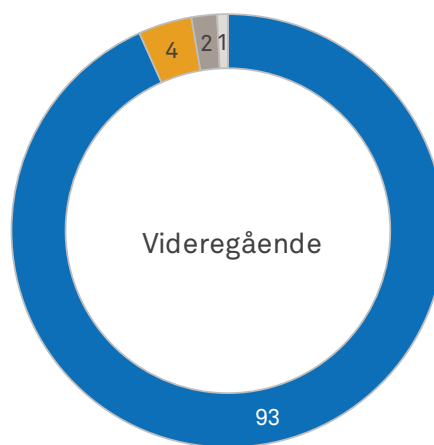
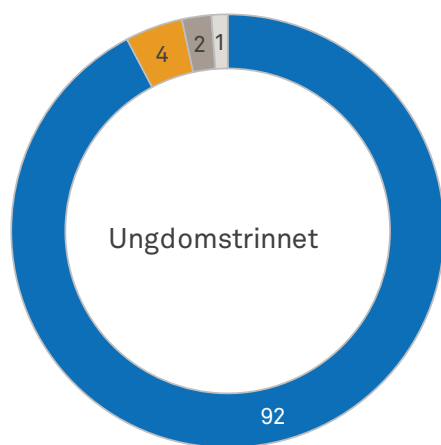
Ungdom er oftere involvert i voldsepisoder enn andre aldersgrupper. Volden kan ta ulik form og kan grovt sett deles inn i fysisk, psykisk og seksuell vold. Gjerningspersonene kan være både voksne og jevnaldrende.

Vold vurderes gjerne ut fra konsekvenser og styrkeforholdet mellom partene. Selv om hoveddelen av den volden som foregår blant ungdom ikke gir varige mén, kan grov vold i ungdomstiden resultere i alvorlige fysiske og/eller psykiske problemer for de det gjelder. Noen ganger er det tydelig hvem som er den aktive parten, mens det andre ganger er vanskelig å skille klart mellom offer og utøver. Guttene er overrepresentert i begge grupper. De utøver i langt større grad ulike former for vold sammenliknet med jentene, og de er klart oftere ofre for vold.

Kriminalstatistikken viser en økning i vold og trusler i alle aldersgrupper fram til midten av 2000-tallet, for deretter å gå ned. Enkelte tall fra de aller siste årene tyder på at omfanget av voldslovbrudd har begynt å øke igjen.

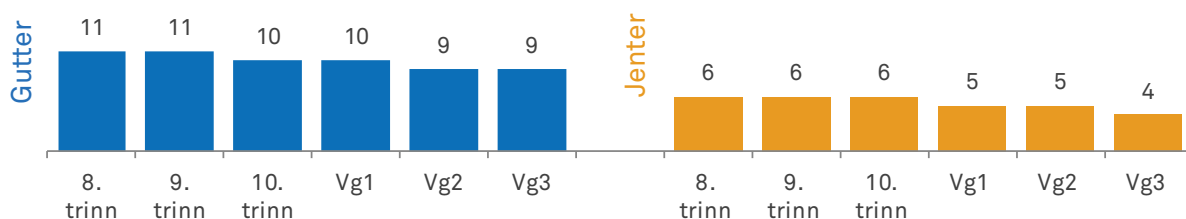
Hvor mange er utsatt for vold?

Hvor mange ganger har du på grunn av vold fått sår eller skade uten at du trengte legebehandling i løpet av siste året?

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Prosentandel som har fått sår eller skade på grunn av vold – etter kjønn og klassetrinn

Hver tiende gutt har blitt skadet på grunn av vold

Vold i ulike former rammer ganske mange, men omfanget varierer med alvorlighetsgrad. Trusler og slag er mest utbredt. På ungdomstrinnet har 15 prosent av guttene og 7 prosent av jentene blitt utsatt for trusler om vold. Andelen som har blitt utsatt for voldstrusler, øker gjennom ungdomstrinnet, og flater ut eller går noe ned utover i videregående.

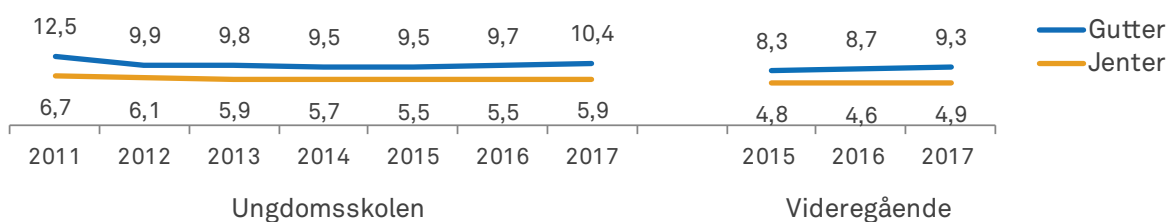
Det er færre som opplever å ha fått sår eller skade på grunn av en voldsepisode de har vært utsatt for. Likevel er det så mange som 11 prosent av guttene og 6 prosent av jentene på ungdomstrinnet som har blitt skadet eller såret på grunn av vold. Omfanget på videregående er bare noe lavere.

Omfanget av vold som rapporteres gjennom

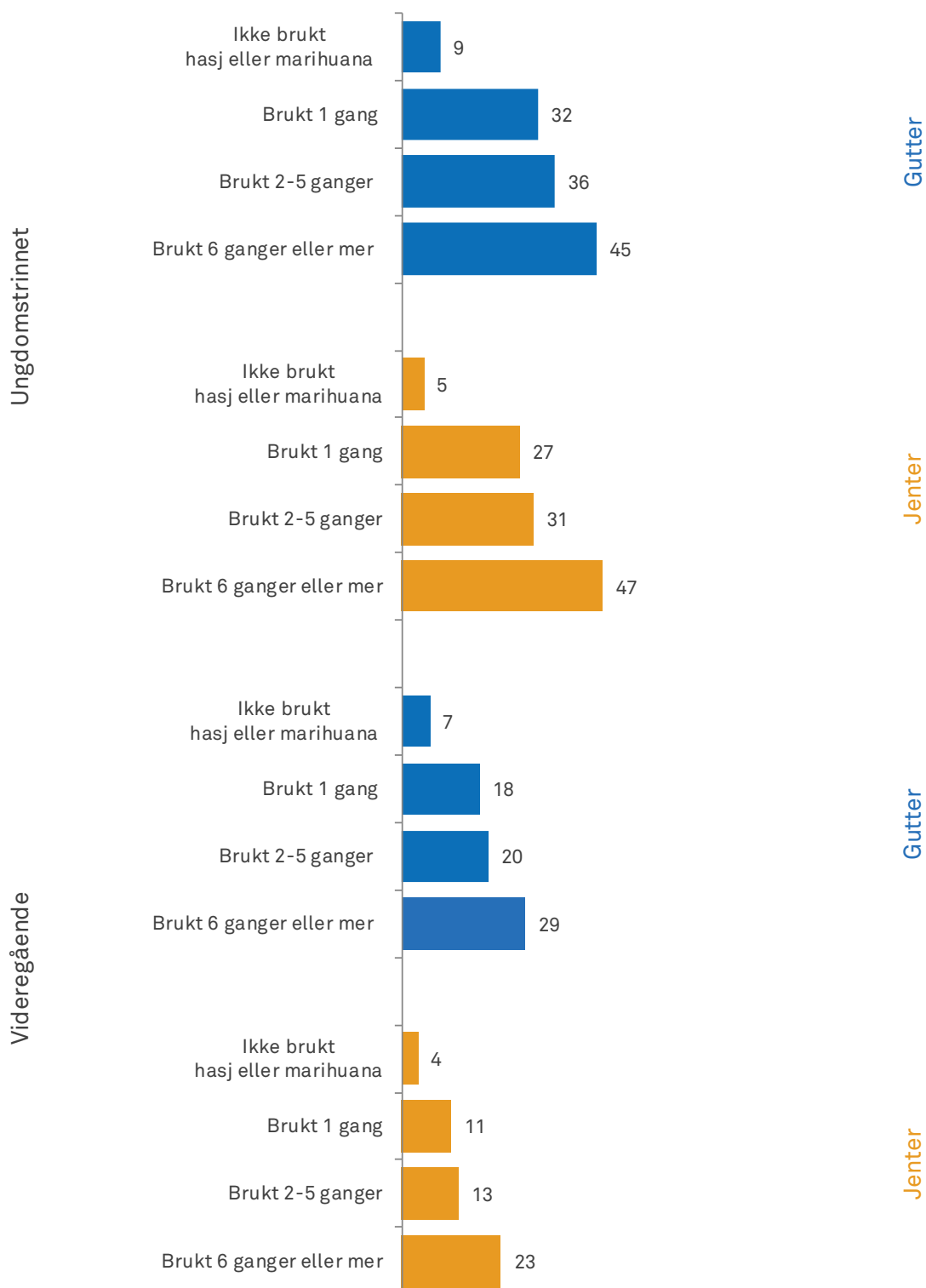
Ungdata, har gått svakt ned siden målingene startet på begynnelsen av 2010-tallet. Dette gjelder både trusler om vold og den volden som har endt med sår eller skade. Årets undersøkelse tyder på en viss økning, først og fremst blant gutter på ungdomstrinnet.

Ungdom som har brukt hasj eller marihuana er langt mer utsatt for å bli skadet på grunn av vold enn ungdom som ikke har prøvd cannabis. Særlig utsatt er de som har brukt cannabis mange ganger. Sammenhengen mellom cannabisbruk og voldsutsatthet gjelder både gutter og jenter og på ungdomstrinnet og videregående.

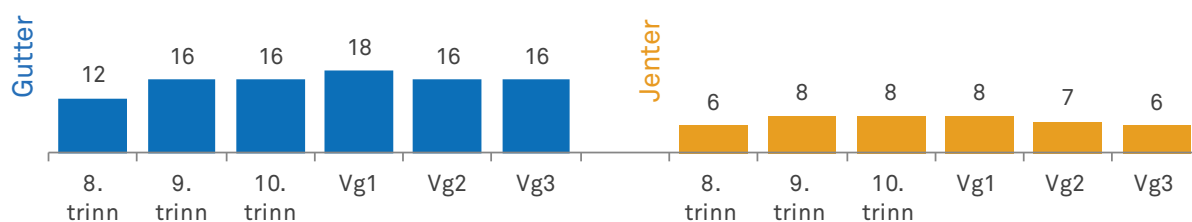
Prosentandel som har fått sår eller skade på grunn av vold – etter kjønn og skoleslag over tid

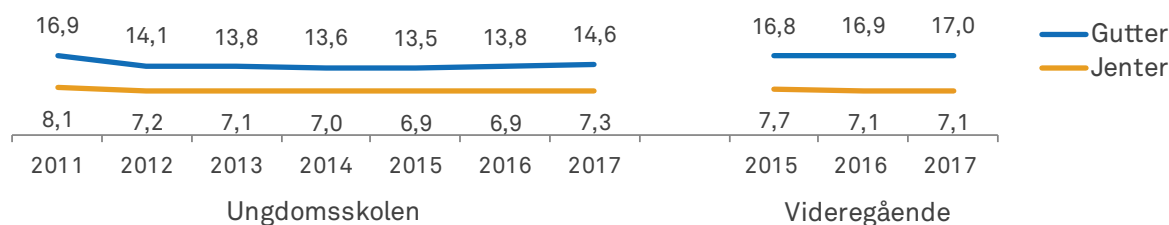
Prosentandel som har blitt skadet på grunn av vold – etter hvor mange ganger de har brukt hasj eller marihuana siste år

Prosentandel som har blitt utsatt for trusler om vold – etter kjønn og klassetrinn

Prosentandel som har blitt utsatt for trusler om vold – etter kjønn og skoleslag over tid

Hvordan utsatthet for vold blir målt i Ungdata

For å fange opp hvor mange unge som utsettes for ulike former for vold, fikk ungdommene følgende spørsmål: «Har du i løpet av det siste året blitt utsatt for noe av dette?» Deretter ble følgende voldsformer listet opp:

- Jeg har blitt utsatt for trusler om vold
- Jeg har blitt slått uten synlige merker
- Jeg har fått sår eller skade på grunn av vold uten at jeg trengte legebehandling
- Jeg har blitt skadet så sterkt på grunn av vold at det krevde legebehandling

Svaralternativene var «Ingen ganger», «1 gang», «2–5 ganger» og «6 ganger eller mer».

I gruppen som defineres som å ha blitt skadet av vold, inngår både de som har blitt skadet uten å trenge legebehandling, og de som måtte ha legebehandling for skadene.

**FØLG OSS
PÅ SOSIALE MEDIER:**

facebook.no/ungdata

twitter.com/ungdata

SE TALL FRA ALLE KOMMUNENE:

www.ungdata.no

Rapporten er en oppdatering av de nasjonale Ungdatarapportene som er utgitt årlig siden 2013. Analysene beskriver en nokså veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon, der de fleste har det bra og trives hjemme, på skolen og med vennene sine. Samtidig antyder årets rapport at det har skjedd et brudd i den skikkelighetstrenden som vi har sett prege de norske ungdomsgenerasjonene de siste 10–15-årene. Etter en periode der stadig færre ungdommer involverer seg i kriminalitet og problematferd, finner vi nå en økning, særlig blant gutter, i andelen som begår ulike former for regelbrudd og som har brukt cannabis.

Rapporten viser også at omfanget av selvrapporterte helseplager fortsetter å øke, det er tendenser til mindre

framtidsoptimisme og lavere skoletrivsel, og det er flere ungdommer som bruker mye tid på skjermbaserte aktiviteter.

Tallene i årets rapport baserer seg på svar fra 249.100 ungdommer, som deltok i Ungdata i 2016, 2017 og 2018. Undersøkelsene er gjennomført på ungdomsskolen i 412 kommuner/ Svalbard og på de aller fleste av landets videregående skoler.

Ungdata er et samarbeid mellom de syv regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – Storbyuniversitetet. Helsedirektoratet finansierer en stor del av kostnadene ved Ungdata.

Se www.ungdata.no for mer informasjon.

NOVA Rapport 8/18

© Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) 2018
NOVA – Norwegian Social Research

www.hioa.no/nova